

Ayup

Ihlaşmənlik həm awatlik

¹ «Uz» degən yurttta, Ayup isimlik bir adəm yaxioqanidi. Bu adəm bolsa qusursiz, durus, Hudadin kørkidioqan, yamanliqtin özini yirak tutidioqan adəm idi. ■

² Uningdin yəttə oqul wə üq kız tuoquldi.

³ Uning yəttə ming koy, üq ming tögə, bəx yüz jüp kala, bəx yüz mada exək qatarlik mal-mülki bar idi. Uning malayliri bək kəp idi; u xərqliqlər içidə həmmidin uluq idi.

⁴ Uning oqulliri nəwət boyiqə bekitkən kündə öz əyidə baxkilar üqün dastihan selip ziyapət qilatti. Bu künlərdə ular adəm əwətip üq singlisini ular bilən billə tamaklinixka qakiritatti.

⁵ Ularning xu ziyapət künliri ayaqlixi bilən Ayup adəm əwətip ularni Huda aldida paklinixka orunlaxturatti. U tang səhərdə ornidin turup ularning saniqa اساسən köydürmə qurbanliqlarni qilatti. Qünki Ayup: «Balilirim gunah kilip koyup, kənglidə Hudaqa

bihərmətlik kılıp qoyamdikin» dəp oylaytti. Ayup hərdaim ənə xundak kılıp turatti. □

Ərxtiki birinqi kətimlik kengəx; Xəytan soqunup kiridu

⁶ Bir küni, Hudaning oqulliri Pərwərdigarning huzuriqə hazır boldi. Xəytanmu ularning arisiqə kiritildi. □

⁷ Pərwərdigar Xəytandin: — Nədin kəlding? — dəp soridi.

□ **1:5 «Ayup adəm əwətip ularni Huda aldida paklinixka orunlaxturatti»** — baxqa birhil tərjimisi: «Ayup ularni qaqirixka adəm əwətip, ularni Huda aldida paklanduratti». **«paklinix»** — əyni qəşdiki qurbanlik kılıx üçün «adəmni paklandurrux»ning kəndək elip berilidiqanlıki bizgə naməlum. Bəlkim yuyundurulup, pakiz kiyimləni kiydürüx degəndək ix boluxi mumkin. **«kəydürmə qurbanlik»** — qədimki zamanlarda məlum bir həywan (qoy, kala, qatarlik)ni soyup, uning kənini yərgə ekitiwetip, andin uning pütün tenini Hudaqə atap kəydürüxtin ibarəttur. Bu hil qurbanlik gunahni tiləx yaki Hudaqə ibadət kılıx məqsitidə kəlinidu. **«Hudaqə bihərmətlik kılıx»** — muxu səz ibraniy tilida «baruk» dəp elinidu. «Baruk» adəttə «bərikət, bəht» degən mənini bildüridu. Xu dəwrədə adəmlər bir-biri bilən hoqlaxkanda «bərikətlik bolsun» dəp bəht tiləytti. Xu səwəbtin «bəht tiləx» («baruk») «hoqlixix»ni bildürüpmu kəlixu mumkin idi. Demək, muxu yərdə bu ibarə «Balilirim Hudadin hoqlixip («huddi widalaxkəndək») ayrilip kətəmdikin» degən mənədə boluxi mumkin. □ **1:6 «Hudaning oqulliri»** — muxu yərdə ehtimal mukəddəs pərixtiləni kərsitidu. 38:7ni kərüng. **«Xəytanmu ularning arisiqə kiritildi»** — Huda nemə üçün Xəytanning əzining huzuriqə kirip, əzini ərkinlik bilən həqarətlixigə yol qoyidu? Bu muhim məsilə toqruluk «qoxumqə səz»imizni kərüng.

Xəytan Pərwərdigarğa jawabən: — Yər yüzini kezip paylap, uyak-buyaqlarni aylinip qərgiləp kəldim, dedi.■

8 Pərwərdigar uningğa: — Mening kulum Ayupka dikket kilənsən? Yər yüzidə uningdək mukəmməl, durus, Hudadin kərkidiğan həm yamanlıqtin yirək turidiğan adəm yok, — dedi.

9 Xəytan Pərwərdigarğa jawabən: — Ayup Hudadin bikardin bikar kərkmiəndu?

10 Əzəng uning əzi, ailisidikiliri həm uning həmmə nərsisining ətrəpiğa kaxa kəyoğan əməsmu? Sən uning kəliğa bərikət ata kilding, xuning bilən uning təllukəti tərəp-tərəptin güllinip awumakta. □

11 Əgər Sən kəlungni sozup, uning həmmə nərsilirigə tegip kəyosang, u Səndin yüz ərüp, Seni tillimisa *Xəytan bolmay ketəy!* — dedi.

12 Pərwərdigar Xəytanğa: — Mana, uning həmmə nərsisini sening kəlungğa tutkuzdum! Birək uning əzigə təkkuqi bolma! — dedi.

Xundak kəlip Xəytan Pərwərdigarning huzuridin qikəp kətti.

Birinqi sinək

13 Bir küni, Ayupning oqul-kizliri qəng akisining əyidə tamək yəp, xarab iqip olturatti.

14 Bir həwərqi Ayupning yenioğa kəlip uningğa: — Kalilar bilən yər həydəwatattuk, exəklər ətrəpta otlawatatti;

■ 1:7 1Pet. 5:8 □ 1:10 «ətrəpiğa kaxa kəyoğan» — yaki «ətrəpiğa tosaq kəyoğan».

15 Xebaliklar hujum kilip kala-exəklərnı bulap kətti. Ixləwatқан yaxlarnı kılıqlap ɵltürıwətti. Yaloquz mənla kutulup kelip, siligə həwər yətküzüxkə nesip boldi, — dedi.

16 Bu adəmning gepi tehi tögiməy turupla, yənə birsi yögürüp kelip Ayupқа: — Asmandin Hudaning oti quxüp qoylar wə ixləwatқан yaxlarnı kəydürıwətti; yaloquz mənla kutulup qaldim, siligə həwər yətküzüxkə nesip boldum, — dedi.

17 Bu adəmning gepi tehi tögiməy turupla, yənə birsi yögürüp kelip Ayupқа: — Kaldiylər üq tərəptin hujum kilip tögilərnı bulap elip kətti, ixləwatқан yaxlarnı kılıqlap ɵltürüwətti; yaloquz mənla kutulup qaldim, siligə həwər yətküzüxkə nesip boldum, — dedi.

18 Bu adəmning gepi tehi tögiməy turupla, yənə birsi yögürüp kelip Ayupқа: — Oqulliri wə kızliri qong akisining ɵyidə tamak yəp, xarab iqip olturoqinida,

19 tuyuksiz, qəldin kattıq bir boran qikip ɵyning tət bulungini kattıq sokup, ɵy oqulap quxüp yaxlarnı ɵltürüwətti; yaloquz mənla kutulup qaldim, siligə həwər yətküzüxkə nesip boldum, — dedi.

20 Ayup bolsa buni anglap ornidin dəs turup, tonini yirtip, qeqini quxürıwetip, ɵzini yərgə taxlap Hudaqə ibadət kildi: —

21 Mən apamning qorsikidin yalingaq quxkən, u yərgimu yalingaq qaytimən; həmmını Pərwərdigar *manga* bərgən, əmdi Pərwərdigar *məndin* elip kətti; Pərwərdigarning namıqə təxəkkür-mədhıyə qayturulsun! — dedi.■

22 Bularning həmmisidə Ayup gunah kılmidi wə yaki Hudani heqkandak nalayiklik bilən əyiblimidi.

2

Ərxniki ikkinqi kətimlik kengəx; Xəytan yənə soqunup kiridu; ikkinqi sinak

¹ Yənə bir küni, Hudaning oqulliri Pərwərdigarning huzuriqə hazır boluxqa kəldi. Xəytanmu ularning arisiqə kiriwalidi. □

² Pərwərdigar Xəytandin: — Nədin kəlding? — dəp soridi. Xəytan Pərwərdigarəqə jawabən: — Yər yüzini kezip paylap, uyak-buyaklarni aylinip qərgiləp kəldim, — dedi.

³ Pərwərdigar uningəqə: — Mening qulum Ayupqa dikqət kıləqansən? Yər yüzidə uningdək mukəmməl, durus, Hudadin kərkidiqən həm yamanliqtin yirək turidiqən adəm yok. Məyli sən Meni uni bikardin-bikar yutuwetixkə dəwət kıləqan bolsangmu, u yənila sadəqətlikidə qing turuwatidu, — dedi.

⁴ Xəytan Pərwərdigarəqə jawabən: — Hər adəm öz jenini dəp terisini berixkimu razi bolidu, hətəta həmmə nemisinimu berixkə təyyardur; □

□ **2:1 «Hudaning oqulliri»** — 1:6, 38:7 wə izahətlarni yənə kəring. □ **2:4 «Hər adəm öz həyatini saklap kəlix üçün terisini berixkimu razi bolidu»** — ibraniy tilida: «Hər adəm öz həyatini saklap kəlix üçün terining ornioqə terə berixkimu razi bolidu» degən ibarə ixlitiqən — mənisi bəlkim biz tərijmə kıləqinimizdək boluxi kərək.

⁵ Birak Sən hazir qolungni sozup uning səngək-ətlirigə təgsəng, u Səndin yüz ərüp tillimisa *Xəytan bolmay ketəy!* — dedi.

⁶ Pərwərdigar Xəytanoqə: — Mana, u hazir sening qolungda turuwatidu! Birak uning jeniqa təgmə! — dedi.

⁷ Xundak qilip Xəytan Pərwərdigarning huzuridin qikip, Ayupning bədinini tapinidin bexioiqə intayin azabliq hürmək-hürmək yarilar bilən toxkuziwətti. □

⁸ Ayup bolsa bədinini tatilax-oir dax üqün bir sapal parqisini qolioqa elip, küllükkə kirip olturdi. □

⁹ Ayali uningqə: — Əjəba sən tehiqə öz sadakətlikingdə qing turuwatamsən? Hudani qarəqa, əlüpla tügəx! — dedi. □

¹⁰ Lekin Ayup uningqə: — Sən hamakət ayalardək gəp kiliwatisən. Biz Hudaning yahxilikini qobul qiləjanikənmiz, əjəba uningdin kəlgən kül pətnimu qobul qiliximiz kerək əməsmu? — dedi. Ixlarda Ayup eqizda heqkandak gunah

□ **2:7 «intayin azabliq hürmək-hürmək yarilar»** — bu kesəlning qaysi kesəl ikənlikini enik dəp berix qiyin. Bəzi dohturlar uni «yawa qeqək kesili» dəp qaraydu. □ **2:8 «küllükkə kirip olturux»** — qədimki zamanlarda matəm tutux yaki qattik qayquni bildürux üqün adəmlər kül dəwisidə olturatti. Qədimki xəhərlərnin sirtida adəttə qong bir «kül dəwisi» bolidu, Ayup xu kül dəwisi üstigə olturoqan boluxi mumkin. □ **2:9 «Hudani qarəqa!»** — Ayupning ayalining uningqə Hudani qarəqa dəp bu nəsihət qilixi, muxu arkilik Huda tərpidin jening elinsun degən mənidə. «Hudani qarəqa!» — Ibraniy tilida «baruq» degən səz bilən ipadilinidu, «Huda bilən hoxlisix», «Hudadin waz keqix» degəndək mənilərdə. 1:5diki izahatni kəring. **«əlüpla tügəx!»** — ibraniy tilida «əlüwərgin!».

øtküzmididi.

Ayupning üq dostining uni yoklap kelixi

¹¹ Ayupning dostliridin üqəylən uningə qüxkən külpəttin həwərdar boldi. Ular, yəni Temanlik Elifaz, Xuhalik Bildad wə Naamatlik Zofar degən kixilər bolup, öz yurtliridin qikip, Ayupka həsdaxlik bildürux həm təsəlli berix üqün uning yenioqa berixka billə kelixkənidi.

¹² Ular kelip yiraqtinla uningə qariwidi, uni toniyalmay qaldı-də, awazlirini kətürüp yioqlap taxlıdi. Hərbiri öz tonlirini yirtiwetip, topa-qanglarni asmanə etip öz baxlirioqa qeqixti.

¹³ Ular uning bilən billə daq yərdə yəttə keqə-kündüz olturdi, uningə heqkim gəp qilmidi; qünki ular uning dərd-əlimining intayin azablik ikənlikini kərüp yətkənidi.

3

Ayupning səzlixı — uning həyatka lənət oqup, ølümə intizar boluxı

¹⁻² *Yəttə künden* keyin, Ayup eoiz eqip əhwalioqa qarita əzining kərüwatқан künigə lənət oqup mundaq dedi: —■

³ «Mən tuoquloqan axu kün bolmioqan bolsa boptikən!

«Ooqul bala apiridə boldi!» deyilgən xu keqə bolmioqan bolsa boptikən!□

■ **3:1-2** Yər. 15:10; 20:14 □ **3:3** «**Ooqul bala apiridə boldi!**» — bu gəpni pərixtilər qiloqan boluxı mumkin.

⁴ Xu künni zulmät qarlioqan bolsa boptikän!
 Ərxetə turoqan Təngri köz aldidin xu künni
 yokitiwätkän bolsa boptikän,
 Quyax nuri uning üstigə qüxürülmisə boptikän!

⁵ Xu künni qarangoquluk həm ölümning
 kələnggisi öz koynioqa alsa boptikän!
 Bulutlar uni yutup kətsə boptikän,
 Xu künni kün qarangoqulatkuqilar qorqitip
 kətküziwätkän bolsa boptikän!□

⁶ Xu kəqni — Zulmät tutup kətsə boptikän;
 Xu kün yil iqidiki *baxqa* künlər bilən billə
 xatlanmisa boptikän!
 Xu kün ayning bir küni bolup sanalmisa bop-
 tikän!

⁷ Mana, xu keqidə tuoqut bolmisa boptikän!
 U keqidə heçqandak xad-huramlıq awaz yan-
 grimisa boptikän!

⁸ Künlərgə lənət qiloquqilar xu küngə lənət qilsa
 boptikän!
 Lewiatanni qozoqaxqa petinalaydioqanlar xu
 küngə lənət qilsa boptikän!□

□ **3:5 «kün qarangoqulatkuqilar»** — buning nemə ikənlikigə
 hazır birnemə deyix təs. Bəlkim jadugərləarning bir hil
 jadugərlikni ixlitip künni qarangoqulitixqa intilidioqanlığını
 kərisitixi mumkin. □ **3:8 «Lewiatan»** — qongqur dengiz astida
 yaxaydioqan qorkunqluk əjdihəoqa ohxap ketidioqan haywan.
 «Lewiatanni qozoqax» bolsa, bəzi kona mədəniyətlərdə: «bu
 yooqan haywanni qozoqap ornidin turoquzup pütün quyaxni
 tosup yepip, qarangoquluk qüxürələymiz» degən kəzkaraxtur.
 Ayupning əzi mundak «qarangoqulaxturux usuli»oqa ixənməsliki
 mumkin, birak xeirlik təkitləx üqün bu selixturmini ixlitidu.
 Demək, Ayup muxu yərdə əzi tuoquloqan küning muxu
 əjdihəoqa ohxax qorkunqluklikini wə taqabil turuxning intayin
 təslikini bildürməkci bolooqan boluxi mumkin.

9 Xu kün tang səhərdiki yultuzlar qarangoqulaxsa boptikən!

U kün quyax nurini bihudə kütsə boptikən!

Xu kün sübhining kapaklirining eqilixini bihudə kütsə boptikən!

10 Qünki xu kün meni kətürgən baliyatquning ixiklirini ətmigən,

Mening kəzlirimni dərd-ələmni kərəlməs qilmioqan.

11 Ah, nemixka anamning qorsikidini qüxüpla əlöp kətmigəndimən?!

Nemixka qorsaqtin qıqkandila nəpəstin qalmioqandimən?

12 Nemixka meni qobul qilidioqan etəklər bolqandu?

Nemixka meni emitidioqan əmqəklər bolqandu?

13 Muxular bolmioqan bolsa, undaqta mən mənggü tinq yetip qalattim,

Mənggülük uyquqə kətkən bolattim, xu qəoqda aram tapqan bolattim.

14 Xu qəoqda əzliri üqünla hilwət jaylarqə mazar saloqan yər yüzidiki padixahlar həm məslihətqilər bilən,□

15 Yaki altun yioqan,

Əyliri kümüxkə toloqan bəg-xahzadilər bilən bolattim;

□ 3:14 «əzliri üqünla hilwət jaylarqə mazar saloqan yər yüzidiki padixahlar həm məslihətqilər» — bu ayəttiki «mazar» bəlkim Misirdiki qong əhramlarni kərsitixi mumkin. Məyli qong, həywətlik bolsimu, bəribir adəmni əlümdin qəoqdiyalmaydu. Bu jümlini yənə «əzi üqünla hazır harablixip kətkən jaylarni quroqan padixahlar...» dəp tərjimə qiloqili bolidu.

16 Korsaqtin mæzgilsiz qüxüp kətkən yoxurun balidək,
Nurni kərməy qaqrıp kətkən balidək həyat kəqürmigən bolattim.

17 Axu yərdə rəzillər awarıqılıktin haliy bolidu,
Axu yərdə həlidin kətkənlər aram tapidu;□

18 Axu yərdə əsirlər rahəttə jəm bolidu,
Ular əzgüqilərnin awazini anglimaydu;

19 Əjriblərmu həm uluqlarmu axu yərdə turidu,
Kul bolsa hojayinidin azad bolidu.

20 Japa tartquqioqa nemə dəp nur berilidu?
Nemixka dərd-ələmgə qəmgənlərgə həyat berilidu?

21 Ular təxnalıq bilən ölümni kütidu,

Birəq u kəlməydu;

Ular ölümni yoxurun gəhərnə kezip izdigəndinmu əwzəl bilidu,

22 Ular gərnə tapqanda zor huxal bolup,
Xad-huramlıqqa qəmidu.

23 Əz yoli eniksiz adəmgə,

Yəni Təngrininin tosiqi selinoqan adəmgə nemixka *nur wə həyat* berilidu?

24 Xunga tamikimnin ornioqa nalilirim kelidu;
Mening kəttik pəryadlirim xarkiratmidək xarkiraydu.

25 Qünki mən dəl qorqқан wəhxət əz beximoqa qüxti;

Mən dəl qorqidioqan ix manga kəldi.

□ **3:17 «Axu yərdə rəzillər** həlidin kətkənlər aram tapidu» — muxu yərdə Ayupning səzi Hudaning adalitidin gumanlinixioqa yekin kelidu. U, rəzillər bəxka adəmlərgə ohxax gərdə təng bolup ohxax dəm alalaydu, dəwatqandək mənide səzləydu.

26 Məndə heq aramlıq yoxtur!
 Həm heq hatırjəm əməsmən!
 Heq tinq-amanlıkim yoxtur!
 Birak parakəndiqilik hamam üstümgə
 qüxməktə!».

4

*Elifazning söz kılıxi •••• «Adəm Hudaning
 aldidə həkqaniy bolalmaydu»*

¹ Temanlıq Elifaz jawabən mundak dedi: —

² «Birsi sən bilən səzləxməkqi bolsa, eqir
 alamsən?

Birak kim aozioqa kəlgən gəpni yutuwataydu?

³ Kara, sən kəp adəmlərgə təlim-tərbiyə bərgən
 adəmsən,

Sən jansiz qollarqa küq bərgənsən,

⁴ Səzliring dəldəngxip aran mangidiqanlarni
 riqbətləndürgən,

Tizliri pükülgənləni yəligənsən.

⁵ Birak hazır nəwət sanga kəldi,

Xuninglik bilən həlingdin kətting,

Balayı'apət sanga tegixi bilən,

Sən alakzadə bolup kətting.□

⁶ Ihlaşmənliking tayanqing bolup kəlmigənmu?
 Yolliringdiki durusluk ümidinqning asasi
 əməsmidi?

□ 4:5 «Balayı'apət sanga tegixi bilən, sən alakzadə bolup
kətting!» — deməy turalmaymizki, Elifazning «Balayı'apət
 sanga tegixi bilən» degini Ayupning eqinixlik əhwalini nəhayiti
 yenik qaoqliqan bir səzdur.

7 Esinggə al, kim bigunah turup wəyran bolup bakқан?

Duruslarning hayati nədə üzülüp qaloqan? □

8 Mən kərginimdək, gunah bilən yər aqdurup awariqilik terioqanlar, Ohxaxla hosul alidu. ■

9 Təngrining bir nəpisi bilənla ular gumran bolidu,

Uning oqəzipining partlixi bilən ular yokilip ketidu. □ ■

10 Xirning həkirəxliri,

Həm əxəddiy xirning awazi *bar bolsimu*,

Xir arslanlirining qixliri sundurulidu; □

11 Batur xir bolsa ow tapalmay yokilixқа yüzlinidu,

Qixi xirning küqükliri qeqilip ketidu.

12 — Mana, manga bir söz oqayibanə kəldi,

Qulikimoqa bir xiwirlioqan awaz kirdi,

□ **4:7 «Esinggə al, kim bigunah turup wəyran bolup bakқан? Duruslarning hayati nədə üzülüp qaloqan?»** —

Elifazning bayani, xühşisizki, qiyamət künidə əməlgə axurulidu. Biraq bundaq sözlərnin bu dunyada hərdaim əməlgə axuruluxi natayin. Ayupning dostlirining həmmisi: «Bu dunyada gunah sadir kuloqan hərқандақ adəmgə külpət kəltürülidu; Ayupқа külpət kəldi; xunga u qoқum məlum bir eoqir gunahni kuloqan» dəp pərəz kılıdu. Bu kəzқaraxni Ayup qobul qilmisimu, lekin bundaq gəplər uni intayin azablaydu həm uni Hudaning adalitidin gumanlinixқа türtkə bolidu. Ularning sözliridin қarioqanda, Ayup wə uning dəwridikilərnin qiyamət күni tooқrisida asasen həwiri yoқ idi. ■ **4:8** Ayup 15:35; Zəb. 7:14-16; Pənd. 22:8; Yəx. 59:4; Həox. 10:13; Gal. 6:7, 8 □ **4:9**

«**nəpisi**» — «nəpsi» əməs. ■ **4:9** Yəx. 11:4 □ **4:10 «Xirning həkirəxliri, həm əxəddiy xirning awazi bar bolsimu,...»**

— baxқа bir hil tərјimisi: «Xirning həkirəxliri həm əxəddiy xirning awazi jim bolidu...».

13 Tün keqidiki oʻqayibanə kərünüxlərdin qikқан oylarda,

Adəmlərnı qongқur uyқu baskanda,

14 Қorkunқ wə titrəkmu meni bastı,

Səngək-səngəklirimni titritiwətti;

15 Kəz aldımdın bir roқ ətüp kətti;

Bədinımdiki tüklerim hürpiyip kətti. □

16 U roқ ornıda midirlımay turdı, biraқ turқını kərəlmıdım;

Kəz aldımda bir gəwdə turuptu;

Xiwirliқan bir awaz anglandı: —□

17 «Insan balisi Təngridin həққanıy bolalamdu?

Adəm əz Yaratқuқısidın pak bolalamdu?□

18 Mana, U Əz қullirioқа ixənmıgən,

Hətta pərixtilirinımu «Nadanlıқ қıloқan!» dəp əyiblıgən yərdə, ■

19 Uli topılardın boloқan insanlar,

Laydın yasaloқan əylərdə turoқuқılar қandақ bolar!?

□ **4:15 «bir roқ ətüp kətti»** — andın bu roқ Elifazoқа gəp қilıdu. «Ayup» 1-2-babtiki həwərdın қarioқanda, roқning gəpi yaloқan boloқaққа, bu roқ Xəytandın kəlgən yaman bir roқ ikənlikigə bizdə қılqə guman yok. Təwəndiki izahətlarnımu kərüng. □ **4:16 «Xiwirliқan bir awaz anglandı»** — baxқа bir hil tərijimisi: «süküt iqidə bir awaz anglandı». □ **4:17 «Insan balisi Təngridin həққanıy bolalamdu?»** — baxқа bir hil tərijimisi: «Insan balisi Təngri aldıda həққanıy bolalamdu?».

■ **4:18** Ayup 15:15; 2Pet. 2:4

Ular pərwanidinmu asanla yanjilidu!□

²⁰ Ular tang bilən kəq arilikida kukum-talkan bolidu;

Ular heqkim nəzirigə almiqan haldə mənggügə yokilidu.□

²¹ Ularning qedir tanisi yulup taxlanoqanoqu?

Ular heq danalikkə tehi erixməyla ölüp ketidu!». □

□ **4:19 «Laydin yasaloqan öylərdə turoquqilar qandak bolar!?»** — roħ eytkan bu sözlər (17-21-ayətlər) pütünləy yaloqan xikayət sözliridur; qünki biz kitabning bexida Hudaning Ayupni «Mening qulum Ayup» dəp atap uningqə bolqan ixənqisi toqrisidiki hatirilərnı kərələymiz. Həmmə roħlarning səzining toqra boluxı natayın! Xuning üqün təkıtləymizki, barlık «roħlarning sözliri»ni, xundaqla insanlarning sözlirininımu mükəddəs yazmılar (Təwrat, Zəbur, Injil)diki toluq həqıqətlərgə asasən təkxürüp ispatlax tolimu zərürdur. **«Ular pərwanidinmu asanla yanjilidu!»** — roħning muxu səzining kəqmə mənisi: İnsan balisi Hudaning aldida heqnemə hesablanmaydu, xunga Hudaning həqkaniylikqə adəmnıng əqli kılqə yətməydu, degənliktur. Demək, insanlar Hudaning həqkaniylikni kət'iy qüxinəlməydu. Birəq Ayupning qarixi undək əməstur. Ayup: — Gərqə adəm wə Hudaning arisida insanlarning gunahı səwəbidin zor hang pəyda bolqan bolsımu, insanlarning bəribir öz wijdanida həqkaniylik toqrisidiki birhil oqıl-pal kərunidıoqan qüxənqisi bolidu, dəp qaraydu.

□ **4:20 «Ular heqkim nəzirigə almiqan haldə mənggügə yokilidu»** — roħning bu səzi yənıla bir aldəmquılıktur; Injılqə asəsən, Huda hətta kuqkaqning yərgə yikilqilininımu nəzirigə alıdu. □ **4:21 «Ular... heq danalikkə tehi erixməyla ölüp ketidu!»** — Elifaz adəmnıng həyatini qediroqə ohxitidu; qedirning taniliri yulunoqada qedir dərhal oqulap ketidu. Elifazning bu səzigə qarıoqanda, həyatning bir məqsiti danalikkə erixıxtur. Məlum nuqtidin eytkanda bu səzning asası bar.

5

Elifazning sözini dawamlaxturuxi

¹ Këni, iltija kılıp baq, sanga jawab kılıquqi barmikin?

Mukəddəslərnıng qaysısidın panah tiləysən? □

² Qünki əhməkning aqqıki özını öltürıdu, Kəhri nadannıng jeniqa zamin bolıdu. □

³ Mən öz kəzüm bilən əhməkning yiltiz tartkanlıkını kərgənmən;

Lekin xu haman unıng makanını «Lənətkə uqraydu!» dəp bildim, □

⁴ Uning baliliri amanlıqtın yiraktur;

Ular xəhər dərwazısıda sot kılınqanda basturldı;

Ularqa heqkim hımayıqi bolmaydu.

⁵ Uning hösulını aqlar yəp tügıtidu;

Ular hətta tikən arısıda qaloqlırınımı elip tügıtidu;

Kıltaqımı unıng mal-mülüklırını yutuwelıxqa təyyar turıdu.

⁶ Qünki awarıqılık əzəldın topıdın ünüp qıqmaydu,

Külpətmu yərdın əsüp qıqқанmu əməs.

□ **5:1 «Mukəddəslər»** — muxu yərdə bəlkim mukəddəs pərixtilərni kərsıtidu. □ **5:2 «Kəhri nadannıng jeniqa zamin bolıdu»** — yaki «Kərməslıki nadannıng jeniqa zamin bolıdu». Elifazning bu sözınıng mənısı: Ayupning aqqıqlınıp, Hudaqa qaxxıxi hətərlik ix; Huda unıngqa jawab kəlmıgən yərdə, Huda wə insannıng arılıqıda turıdıqan bir «kelıxtürgüqi»dınmu yardəm tiləx pütünləy bıhudə ix, degənlik boluxı mumkın. □ **5:3 «Lekin xu haman unıng makanını «lənətkə uqraydu!» dəp bildim»** — baxqa bırhıl tərjımısı: «Lekin mən dərhəl unıng makanıqa lənət oqudum».

⁷ Birak uqkun yukirioqa uqidioqandək,
Insan külpət tartixka tuquloqandur.□

⁸ Ornungda mən bolsam, Təngriqla murajjət
qilattim,

Mən iximni Hudayimoqla tapxuriwetəttim.

⁹ U hesabsiz karamətlərni,
San-sanaksiz möjizilərni yaritidu.■

¹⁰ U yərgə yamoqur təkdım qilidu;
U dala üstigə su əwətip beridu.■

¹¹ U pəs orunda turidioqlarning mərtiwisini
üstün qilidu;

Matəm tutqanlar amanliqka kətürülidu.■

¹² U hıyligərlərnıng niyətlirini bikar qiliwetidu,
Nətijidə ular ixini püttürəlməydu.□ ■

¹³ U məkkarlarnı öz hıyligərlikidin tuzakka
alidu;

Əgrilərnıng nəyrəngliri ekıtip ketilidu.□ ■

¹⁴ Kündüzdə ular qarangoqlulukka uqraydu;
Qüxtə tün keqidək silaxturup mangidu.■

□ **5:7 «Insan külpət tartixka tuquloqandur»** — yaki «Insan japa tartixkimu tuquloqandur». Kirix sözimizdə eytkinimizdək, okurmənlərnıng esidə bolsunki, Ayupning üq dostıning bərgən pikirliridə heli kəp hatalıq yərliri bar. Keyin Huda xu hata gəpliri üqün ularni əyibləydu. 42:7-9ni kərüng. ■ **5:9** Ayup 9:10; Zəb. 72:18; Rim. 11:33 ■ **5:10** Zəb. 104:10 ■ **5:11** 1Sam. 2:7; Zəb. 113:7, 8 □ **5:12 «U hıyligərlərnıng niyətlirini bikar qiliwetidu, nətijidə ular ixini püttürəlməydu»** — bu ayət Injilda («1Kor.» 1:19) rosul Pawlus tərıpidin nəkil kəltürülgən, xunga xübhısizki uni toqra dəp bilimiz. ■ **5:12** Nəh. 4:9; Zəb. 33:10; Yəx. 8:10 □ **5:13 «U məkkarlarnı öz hıyligərlikidin tuzakka alidu»** — Elifazning bu jümlisimu Injilda («1Kor.» 3:19) rosul Pawlus tərıpidin nəkil kəltürülgən, xunga xübhısizki unımu toqra dəp bilimiz. ■ **5:13** 1Kor. 3:19 ■ **5:14** Qan. 28:29

15 Birak u miskinlarni makkarlarning kiliqi wə aozidin kutkuzidu,
Ularni küqlüklarning qanggilidin kudrätlik koli bilən kutkuzidu.

16 Xunga, ajizlar üqün ümid tuoqulidu,
Kəbihlik aozini yumidu.■

17 Kara, Təngri ibrət bərgən adəm bəhtliktur,
Xunga, Həmmigə Qadirning tərbiyisigə səl qarima jumu!■

18 Qünki U adəmni yarilanduridu, andin yarini tangidu;

U sanjiydu, birak Uning kolliri yənə saqaytidu.■

19 U seni altə kıyinqiliktin kutkuzidu;
Həтта yəttə külpəttə heqkandak yamanlik sanga təgməydu.□ ■

20 Aqarqilikta U sening ülüminggə,
Uruxta U sanga uruloqan kiliq zərbisigə nijatkar bolidu.

21 Sən zəhərlik tillarning zərbisidimu bax-panahlik iqigə yoxurunisən,
Wəyranqilik kəlgəndə uningdin heq qorkmaydiqan bolisən.

22 Wəyranqilik wə kəhətqilik aldida külüpla qoyisən;

Yər yuzidiki haywanlardinmu heq qorkmaysən.

23 Sən daladiki taxlar bilən əhdidax bolisən;
Yawayi haywanlarmu sən bilən inak etidu.■

■ 5:16 Zəb. 107:42 ■ 5:17 Pənd. 3:11, 12; Ibr. 12:5; Yaq. 1:12; Wəh. 3:19 ■ 5:18 Qan. 32:39; 1Sam. 2:6; Hox. 6:1
□ 5:19 «... altə kıyinqilik... yəttə külpəttə ... » — bu «altə... yəttə...» degən ibarə «hərhil..., hərəkandak...» degənni bildüridu. ■ 5:19 Zəb. 91 ■ 5:23 Hox. 2:20

24 Sən qediringning tinq-amanlikta bolidioʻanlikini bilip yetisən;

Mal-mülküngni editlisəng, həmmə neməngning təl ikənlikini baykaysən.

25 Nəsling kəp bolidioʻanlikini, Pərzəntliringning ot-qəptək kəp ikənlikini bilisən. □

26 Sən öz waqtidila yetilip yioqiloʻan bir baʻq buʻqdaydək,

Pəkət waqit-saiting pixip yetilgəndila yərlikinggə kirisən.

27 Biz özimiz buni təkxürüp kərgənmiz — ular həkikətən xundaktur.

Xunga özüng anglap bil, bularni özünggə tətbiqlap oylap baq».

6

Ayup yənə səzləydu — «Mening dadlixim həq»

¹ Ayup jawabən mundak dedi: —

² «Ah, mening dərdlik zarlirim tarazida əlqənsə!

□ 5:25 «Nəsling kəp bolidioʻanlikini, pərzəntliringning ot-qəptək kəp ikənlikini bilisən» — Elifaz Ayupning on balisidin həm barlik mal-mülkidin ayrilip qaloʻanlikini pütünləy esidin qikirip qoyoʻandək qilatti.

Ah, beximoğa qüxkən barlıq bala-қaza bular bilən billə tarazılansa!□

³ Xundak қilinsa u hazır dengizdiki қumdin eoqir bolup қıқıdu;

Xuning үqün sözlirim tәlwilәrqә boluwatıdu.■

⁴ Qünki Hәmmigә Qadirning oқliri manga san-jilip iқimdә turuwatıdu,

Ularning zәhirini rohim iqmәktә,

Tәngrining wәhimiliri manga qarxi sәp tüzüp һujum қiliwatıdu.□ ■

⁵ Yawa exәk ot-qәp tapқanda һangramdu?

Kala bolsa yәm-hәxәk üstidә mәрәmdu?

⁶ Tuz bolmisa tәmsiz nәrsini yegili bolamdu?

Ham tuhumning eқining tәmi barmu?

⁷ Jenim ularqә tәgsimu sәskinip ketıdu,

Ular manga yirginқlik tamaq bolup tuyulıdu.

⁸ Ah, mening tәxna boloқinim kәlsidi!

Tәngri intizarimni ijabәt қilsidi!

⁹ Ah, Tәngri meni yanjip taxlısun!

U қolini қoyuwetip jenimni üzүp taxlıxқа muwapıq kәrsidi!

¹⁰ Xundak bolsa, manga tәsәlli bolatti,

Hәtta rәhimsiz aqriқlarda қıynalsammu, xadli-nattim;

□ **6:2 «... Ah, beximoğa qüxkən barlıq bala-қaza bular , yәni dәrdlik zarlirim** bilән billә tarazılansa!» — Ayupning bu sözi: «dәrdlik zarlirim» wә beximoğa qüxkән bala-қazalar tarazada selixturulsa, әmәliyәttә mening zarlirimning az ikәнliki kәrүnidu, degән mәнini өз iқigә elixi mumkin. ■ **6:3** Pәnd. 27:3 □ **6:4 «Ularning zәhirini rohim iqmәktә»** — yaki, «Ularning zәhәri rohimni yәp ketıdu». ■ **6:4** Zәb. 38:1-3

Qünki Mukəddəs Boluquqining sözliridin tanmioğan bolattim!□

11 Məndə ölümni kütküdək yənə qanqilik maqdur qaldi?

Mening səwr-takətlik bolup hayatimni uzartiximning nemə nətijisi bolar?

12 Mening küqüm taxtək qingmu?

Mening ətlirim mistin yasaloğanmidi?

13 Əzümgə yardım bərgüdək maqdurum qalmidi əməsmu?

Hərқandak əkil-tədbir məndin qoqliwetilgən əməsmu?

Buradərlirining Ayupni daoqda qoyuxi

14 Ümidsizlinip ketiwatqan kixigə dosti mehribanliқ kərsətmiki zərürdur; Bolmisa u Həmmigə qadirdin qorқuxtin waz keqixi mumkin.□

15 Birəқ buradərlirim waқitliқ «aldamqi erik» süyidək, Manga həligərlik bilən muamilə qilməqta;

□ **6:10 «Hətta ... xadlinattim; qünki Mukəddəs Boluquqining sözliridin tanmioğan bolattim!»** — Ayupning bundəқ oylixi: «Əgər hazır Huda mening jenimni alsa, mən Uningdin yüz ərümigən mana muxu qəoqdila alsa boptikən; birəқ bu azab-oқubətlər dawamlaxturulsa, məndə nemə əzgirixlər bolar, mən Hudadin tanimənmu qandəқ? Xunga yaxisi U hazır meni əpkətsə, qattik bir zərbə bilən əpkətsə məyli» degəndək mənini beridu. □ **6:14 «Ümidsizlinip ketiwatqan kixigə dosti mehribanliқ kərsətmiki zərürdur; bolmisa ...»** — ayətning bəxqə birnəqəqə tərijimiliri bar. Bularning biri: «Hətta u Həmmigə Qadirdin qorқuxtin ayriloğan bolsimu, ümidsizlinip ketiwatqan kixigə dosti mehribanliқ kərsətmiki zərürdur».

Ular suliri ekip tügigən erikğa ohxaydu.□

16 Erigən muz suliri erikğa kirgəndə ular qaridap ketidu,

Qarlar ularning iqidə yokilip ketidu,

17 Ular pəsilning illixi bilən qurup ketidu;

Hawa issip kətkəndə, izidin yokilip ketidu.□

18 Səpərdaxlar mangoğan yolidin qikip, erikğa burulidu;

Ular erikni boylap mengip, qəldə ezip əlidu.

19 Temalix karwanlarmu erik izdəp mangdi;

Xebalix sodigərlərmu ularğa ümid bilən qaridi;□

20 Biraq ular ixənginidin ümidsizlinip nomusta qaldi;

Ular axu yərgə kelixi bilən parakəndiqilikke uqridi.

21 Mana silər ularğa ohxax *manga tayini* yok bolup qaldinglar;

Silər qorkunqluk bir wəhimini kərüpla qorkup ketiwatisilər.

22 Mən silərgə: «Manga beringlar»,

Yaki: «Manga mal-mülükliringlardin hədiyə

□ **6:15 «aldamqi erik»** — qel bayawanda tuyuksiz ekixtin tohtaydiğan erik. Yoluqilarning muxundak erikğa ixinixi intayin hətərlik, əlwəttə. 20-21-ayətlərnı kərüng. □ **6:17 «Hawa issip kətkəndə, izidin yokilip ketidu»** — demək, əng kerək bolğan waqıtta bu eriklar oşayib bolidu. □ **6:19 «Xebalix sodigərlərmu ularğa ümid bilən qaridi»** — yaki «Xebalix sodigərlərmu ularğa uqraxni ümid qilatti».

qilinglar?» — degenni qaçan döp bakқан?□

²³ Yaki: «Meni ezitquqining qolidin kutkuzunglar!»

Yaki «Zorawanlarning qolidin gërugë pul bërsënglar!» döp bakқанmu?

²⁴ Manga øgitip qoyunglar, süküt qilimën; Nädë yoldin qikқанliқimni manga kërsitip beringlar.

²⁵ Toqra sëzlër nemidegën ötkür-hë!

Biraқ әyiblinglar zadi nemini ispatliyalaydu?!□

²⁶ Ümidsizlängën kixining gëpliri ötüp ketidioqan xamaldëk tursa,

Pëqët sëzlërnila әyiblimëqқimusilër?□

²⁷ Silër yetim-yesirlarning üstidë qëk taxlxisilër!

Dost-buradiringlar üstidë sodilxisilër!□

²⁸ Әmdi manga yüz turanë qarap beқinglar;

□ **6:22 «Manga mal-mülükliringlardin hëdiyë qilinglar?»**

— **degenni qaçan döp bakқан?»** — Ayup u dostlirioqә heqқаqan қәрzdar bolup бақmioqan. U: «Silërdin pul yaki mal-mülük күtkinim yok, silërdin күtkinim pëqët azraq һesdaxliқ yaki mehribanliқ, halas» demëqci. □ **6:25 «Biraқ әyiblinglar zadi nemini ispatliyalaydu?»** — xu waқitқiqë

Ayupning üq dosti arisidin pëqët Elifaz söz қiloqan. Ayup «әyiblinglar» (këplük xëkli) degën sëzi bilën ularoqә: «Silër yenimoqә kelixtin awwal әһwalim toqruluk **til biriktürüwaloqan ohxaysilër**» döp puritiwatidu. □ **6:26 «Ümidsizlängën kixining gëpliri ötüp ketidioqan xamaldëk tursa,...»** — Ayup bu gëpliri bilën özümning bëzi sëzlimning һëddidin exip kätкәнlikini bilimën, döp etirap қiloqan bolsa керëк. Baxқа birhil тәрјimisi: «Silër pëqët sëzlërnila әyiblimëqқimusilër, ümidsizlängën kixining gëpliri nahayıti ötüp ketidioqan bir xamaldëkla döp қarimaққisilër?».

□ **6:27 «Dost-buradiringlar üstidë sodilxisilër!»** — baxқа birhil мәnisi: «Silër dost-buradërlër üqün ora kolixisilër».

Aldinglardila yaloqan söz qilalamdim?

²⁹ Өtünimən, boldi qilinglar, gunah bolmisun;

Rast, qaytidin oylap bekinglar,

Qünki özümning toqirilikim *tarazida* turidu.□

³⁰ Tilimda hatalik barmu?

Tilim yamanlikni zadi tetiyalmasmu?

7

Insanlarning turmux azabliri

¹ Insanqa zeminda jəwrə-japa qekidioqan turmux bekitilgən əməsmu?

Uning künliri bir mədikarningkigə ohxax əməsmu?

² Kul kəqkurunning sayisigə təxna bolqandək, Mədikar öz əmgikining həkkinı kütkəndək,

³ Mana bihudə aylar manga bekitilgən, Oğəxlikkə toloqan keqilər manga nesip qilinoqan.□

⁴ Mən yatqinimda: «Qaqan qoparmən?» dəp oylaymən,

Biraq kəq uzundin uzun bolidu,

Tang atquqə pütün bir keqə mən toloqinip yatimən.

⁵ Ətlirim qurtlar həm topa-qanglar bilən qaplandi,

□ **6:29 «Qünki özümning toqirilikim tarazida turidu»** — yaki: «Qünki bu ixta hək mən tərəptidur». □ **7:3 «Mana bihudə aylar manga bekitilgən,...»** — bu jümlə Ayupning azabi axu küngiqə bəlkim birnəqə ay uzartilqanlikini kərsitidu. Uning dostlirining Ayupning qəxiqə kəlgüqə qilqan səpiri uzun bolqan bolsa kerək.

Terilirim yerilip, yiringlap kètti.□

⁶ Künlirim bapkarning mokisidinmu ittik øtidu, Ular ümidsizlik bilən ayaoqlixay dèp qaldı.□

⁷ *Ah Huda*, mening jenim bir nèpəsla halas.

Közüm yaxhilıknı qaytidin kèrməydioqanlıkı esingdə bolsun;■

⁸ Meni Kèrgüqining kèzi ikkinqi kətim manga qarimaydu,

Sən nəziringni üstümgə qüxürginingdə, mən yoqaloqan bolimən.□

⁹ Bulut oqayib bolup, qayta kèrünmigəndək, Ohxaxla təhtisaraqa qüxkən adəm qaytidin qıkmaydu.□

¹⁰ U yənə öz øyigə qaytmaydu,

Øz yurti uni qayta tonumaydu.

¹¹ Xunga mən aqzımni yummay,

Rohımning dərd-əlimi bilən söz kılay,

Jenimning azabidin zarlaymən.

□ **7:5 «Øtlirim kurtlar hèm topa-qanglar bilən...»** — yaki «Øtlirim kurtlar hèm qakaq-qakalar bilən...». □ **7:6**

«**Künlirim bapkarning mokisidinmu ittik øtidu**» — bapkarning mokisi intayin tez, tohtımay həkərikət kılidu. «**Ular ümidsizlik bilən...**» — ıbraniy tilida «ümidsizlik» wə «yip» ahangdax söz. Ayup muxu ayəttə öz hayatini tokulidioqan giləmgə ohxitip, «yip tohtap qalojudək» deməkqi. ■ **7:7** Ayup 8:9; 10:9; 14:1, 2, 3; 16:22; Zəb. 90:5, 6, 9; 102:11; 103:15; 144:4; Yəx. 40:6; Yak. 4:14; 1Pet. 1:24 □ **7:8 «Sən nəziringni üstümgə qüxürginingdə, mən yoqaloqan bolimən»** — bu

7-8-ayəttə, 21-ayətkə ohxax, Ayup «I Huda, Sən baldur manga rəhim kılmisang, keqikip qalisən!» degəndək kılattı. □ **7:9**

«**Təhtisara**» — muxu yərdə «təhtisara» (ıbraniy tilida «xeol») degən yər «yər astidiki saray» (yəni, «təkt saray»), ølgənləring rohliri baroqan jayni kərsitidu. Enik turuptiki, Ayupning bu sözlərnı eytkənda gərdin tirildürülüş toqrisida həwiri kəp əməs idi.

12 Nemixka Sən üstümdin көzət kilisən?
Mən *hətərlük* bir dengizmu-ya?
Yaki dengizdiki bir əjdihəməmən?□

13 Mən: «Ah, yatqan ornum mənə rahat beridu,
Körpəm nalə-pəryadimoğa dərman bolidu» —
desəm,

14 Əmdi Sən qüxlər bilən meni qorqutiwatisən,
Olayibanə alamətlər bilən mənə wəhimə sal-
isən.

15 Xuning üçün boşuluxumni, ölümni,
Bu səngəklirimgə qarap olturuxtin artuq bil-
imən.□

16 Mən öz jenimdin toydum;
Mening mənngügə yaxıoqum yok,
Meni məylimgə koyiwətkin,
Mening künlirim bihudidur.□ ■

17 İnsan balisi nemidi?
Sən nemixka uni qong bilisən,
Nemə dəp uningə kəngül berisən?■

18 Hər ətigəndə uni sürüxtürüp kelisən,
Hər nəpəs uni sinaysən!

19 Qaqanoqiqə meningdin nəziringni almaysən,
Mənə qaqanoqiqə əozimdiki serik suni yu-
tuwaləduək aram bərməysən?

□ 7:12 «**Nemixka Sən üstümdin көzət kilisən?**» — Ayup:
«Mən aləmnin amənlikioğa birhil həwp yətküzəmdim-ya?» dəp
Hudadin sorimaqçı oxaydu. □ 7:15 «... **boşuluxumni,
ölümni, bu səngəklirimgə qarap olturuxtin artuq bilimən**»
— Ayupning kesili, bəlkim, boşnuqux kesili (dəm siqilix kesili)
boluxi mumkin. Bu ayət yənə mundaqmu tərcimə kilinidu, yəni:
«Gelimni siqquçi bolsa boynumni, ölüm bolsa səngəklirimni
tallidi». □ 7:16 «**Mening künlirim bihudidur**» — yaki
«Mening künlirim bir nəpəs, halas!». ■ 7:16 Zəb. 62:9; 144:4
■ 7:17 Zəb. 8:4; 144:3; İbr. 2:6

20 Mən gunah qiloqan bolsammu,
i insaniyətni Kəzətküqi, Sanga nemə
kiliptimən?!

Mən Sanga yük bolup qaldimmu?

Buning bilən meni Əzünggə zərbə nixani
qiloqansənmu?

21 Sən nemixqa mening itaətsizlikimni kəqürüm
kilib,

Gunahimni sakit qilmaysən?

Qünki mən pat arida toponing iqidə uhlaymən;

Sən meni izdəp kelisən, ləkin mən məwjut
bolmaymən».□

8

*Xuhalik Bildad səzləydu — Ilgiriki dəwrlərdiki
azab-əqubətlər toqruqluq guwahlik*

1 Andin Xuhalik Bildad jawabən mundak dedi:

2 «Sən qağanəqiqə muxularni səzləysən?

Aoqzinqdiki səzlər küqlük xamaldək qağanəqiqə
qikidu?

3 Təngri adalətini burmilioququmu?

Həmmigə Qadir adillikni burmilamdu?■

□ **7:21** «...sən meni izdəp kelisən, ləkin mən məwjut
bolmaymən» — 7-bab, 7-8-ayət üçün berilgən izahətnimu
kəring. Muxu yərdə, Ayupning iqidiki etiqad həm gumanning
bir-birigə bolqan kürixi kərunidu. Ayup bir tərəptin Hudani
düşminimdək ix qildi, ləkin yənə bir tərəptin U kəlgüsidə Əz
dostini izdigəndək meni izdəp kelidu, birak tapalmaydu, dəydu.

■ **8:3** Qan. 32:4; 2Tar. 19:7; Dan. 9:14

4 Sening baliliring Uning aldida gunah qilgan bolsa,

U ularnimu ita'etsizlikining jazasiqa tapxuroqan, halas.□

5 Birak 'ag'ar 'ezung hazir qin kongluingdin Tengrini izdisengla,

H'emmig'e Kadiroqa iltija qilsangla,■

6 'Ag'ar sen sap dil ham durus bolgan bolsang, Xubhisizki, U sen uqun oyotinidu,

Qoqum sening h'ek'kaniylikingqa tolgan turaloqungni gullenduridu.

7 Sen d'asl'apt'e etibarsiz qaralgan bolsangmu, Birak sen ahirida qoqum tehimu gullinis'en.

8 Xunga sendin otun'eyki, etk'anki d'awrl'erdin sorap baqqin,

Ularning ata-bowilirining izdinixlirigimu kongul koyotin■

9 (Qunki biz bolsak tunugunla tuqulog'anmiz; K'unlirimiz p'ek'et bir say'e bolog'aqqa, heqnemini

□ **8:4 «Sening baliliring Uning aldida gunah qilgan bolsa, U ularnimu ita'etsizlikining jazasiqa tapxuroqan, halas»** — Bildadning bu bayani r'ehimsizlik bil'en qilingan sozl'erdur; bu sozl'er Ayupning yarisioqa tuz sepip uni tehimu azabka salidu. Qunki Ayupning h'esriti d'el muxu ix t'up'eylidin boluwatatti; birak Bildadning Ayupning balilirining etkuzg'an bir'er gunah'i toq'risida heqkandak ispati yoktur. Biz bolsak, uning balilirining am'aliy'att'e oz gunah'i s'ew'ebidin elmig'anlikini bilimiz. ■ **8:5** Ayup 22:23 ■ **8:8** Kan. 4:32

bilməymiz). □ ■

¹⁰ Sanga kərsətmə berip əgətələydiqan ular əməsmu?

Ular öz kənglidikini sanga səzliməmdu?

¹¹ Latka bolmisa yekənlər egiz əsələmdu?

Komuxluqtiki ot-qəplər susiz əsələmdu?

¹² Ular yexil peti bolup, tehiqə orulmiqan bolsimu,

Hərəkəndə ot-qəptin tez tozup ketidu. ■

¹³ Təngrini untuqan kixilərninğ həmmisining aqiwətliri mana xundaqtur;

Iplaslarning ümidi mana xundaq yoxka ketər. ■

¹⁴ Qünki uning tayanqini qürük bir nərsə, halas; Uning ixəngini bolsa əmüqükning toridur, halas.

¹⁵ U öz uwisioğa yəlinidu, biraq u məzmut turmaydu;

U uni qing tutuwaloqan bolsimu, biraq u bərdaxlik berəlməydu.

¹⁶ U kuyax astida kəkligən bolsimu,

Uning piləkliri öz beqini qapliqan bolsimu,

¹⁷ Uning yiltizliri tax dəwisigə qirmixip kətkən bolsimu,

U taxlar arisida orun izdigən bolsimu,

¹⁸ Ləkin *Huda* uni ornidin yuliwətsə,

□ **8:9 «Künlirimiz pəkət bir sayə...»** — Bildadning bu degini, uning u dəwridiki ata-bowilirining (əzining zamani bilən selix-turoqanda) intayin uzun əmürlük boluqanliqini kərsitixi mumkin. (Təwrattiki «Yaritulix» qismioğa əsasən, Adəm'atimizdin baxlap Nuh pəyoqəmbərninğ dəwrigiqə nuroqun adəmlər birnəqğə yüz yil yaxioqanidi). ■ **8:9** Yar. 47:9; 1Tar. 29:15; Ayup 7:5, 6, 7; Zəb. 39:5, 13; 102:11; 144:4 ■ **8:12** Zəb. 129:5-6; Yər. 17:6 ■ **8:13** Ayup 11:20; 18:14; Zəb. 112:10; Pənd. 10:28

Axu yər uningdin tenip: «Mən seni kərmigən!» — dəydu. □

¹⁹ Mana uning yolining xadliqi!

Uningdin keyin orniqa baxqiliri tupraqtin ünidu.

²⁰ Kara, Huda durus adəmni taxlimaydu, Yaki yamanliq qilouqilarning qolini tutup ularni yeliməydu. □

²¹ U yənə sening aozingni külkə bilən,

Ləwliringni xadliq awazliri bilən tolduridu,

²² Sanga nəprətləngənlərgə xərməndilik qaplinidu,

Əskilərnin qədri yökətilidu».

9

Ayup bərgən jawabi — «Insan balisi qandak qilip Huda aldida adil bolalaydu?»

¹ Ayup jawabən mundaq dedi: —

² Way, seningla toqra, *dunyani* həkikətən sən degəndək dəp bilimən!

□ **8:18** «... **Lekin Huda uni ornidin yuliwətsə, axu yər uningdin tenip: «Mən seni kərmigən!» — dəydu**» — muxu yərlərdə Bildad Ayup uqriqan balayi'apətni xu birnəqqə ixqa ohxatqan boluxi mumkin: — awwal -15-ayəttə, u «yamanlarning əyining oqulap ketixi» toqruluk səzləydu; ikkinqi, 16-ayəttiki «pələklər» degən səz, ibraniy tilida «pərzəntlər»nimu kərsitidu. Üqinqi, muxu ayəttə bəlkim «axu yər» degən səz Ayupning yurtdaxlirini kərsitidu; ular uni qətkə kəkip: «Səndək Huda lənət qiləqan adəmni tonumaymiz» degən mənilərdimu eytiləqan boluxi mumkin. □ **8:20** «... **yamanliq qilouqilarning qolini tutup ularni yeliməydu**» — yaki «...yamanliq qilouqilarni qoliqa küq bərməydu».

Birak insan balisi qandak kilip Təngri aldida həkkanıy bolalisun?■

³ Həttə əgər birsi uning bilən dəwalixixka petinalisa,

Xu *kixi* məsililərnıng mingdin birigimu jawab berəlməydu.□

⁴ Uning kəlbidə qongkur danalik bardur,

U zor küq-kudrətkə igidur;

Kimmu Uningoqa qarxi qikip, yürükini tom kilip, Keyin tinq-aman qaloan?

⁵ U taqlarnı oəzipidə oqlatkanda,

Ularoqa heq bildürməyla ularni yulup taxlaydu.

⁶ U yər-zeminni təwritip öz ornidin qozoqitidu,

Xuning bilən uning tüwrükliri titrəp ketidu.

⁷ U quyaxka kətürülmə dəp söz kılsila, u qopmaydu;

U *halisa* yultuzlarningmu nurini peqətləp qoyalaydu.

⁸ Asmanlarnı kəng yayoquqi pəkət udur,

U dengiz dolqunliri üstigə dəssəp yürüdu.■

⁹ U yəttə karakqi yultuz, Orion yultuz türkümü wə kəlb yultuz topini,

Jənubiy yultuz türkümlirininimu yaratkan.□

¹⁰ U hesabliqusiz uluq ixlarnı,

■ **9:2** Ayup 14:4; 25:4; Zəb. 143:2 □ **9:3** «**Həttə əgər birsi uning bilən dəwalixixka petinalisa, xu kixi məsililərnıng mingdin birigimu jawab berəlməydu**» — buning yənə baxka ikki hil tərjimisi boluxı mumkin: (1) «Əgər Huda birsi bilən dəwalixixni layik kərsə, u kixi mingdin bir məsiligimu jawab berəlməydu»; (2) «Əgər Huda birsi bilən dəwalixixni layik kərsə, Huda u kixining mingdin bir məsilisigimu jawab bərməydu».

■ **9:8** Yar. 1:6 □ **9:9** «**Jənubiy yultuz türkümlirininimu yaratkan**» — yaki: «Jənubiy asmandiki həzinilərnı yaratkan».

Sanap tügیتəlməydiŋan karamət ixlarni qilidu. ■

¹¹ Qara, U yenimdin ətidu, biraq mən Uni kərməymən;

U ətüp ketidu, biraq Uni baykiyalmaymən. □

¹² Mana, U elip ketidu, kim Uni Öz yolidin yanduralisun?

Kim Uningdin: «Nemə qiliwatisən» dəp soraxqa petinalisun? □

¹³ Təngri ətəzipini qayturuwalmaydu;

Rahabning yardəmçiliri Uning ayioŋoŋa bax egidu. □

¹⁴ Xundaq turuqluq, mən kandaqmu uningŋa jawab berələyttim.

Mən munazirə qiloqudək kandaq sözləрни tal-liyalayttim?

¹⁵ Mubada mən həkkanıy bolsammu,

Mən yənıla Uningŋa jawab berəlməyttim;

Mən pəkət sotqimoŋa iltijala qilalayttim.

¹⁶ Mən Uningŋa iltija qiloŋan wə U manga jawab bərgən bolsimu,

■ **9:10** Ayup 5:9; Zəb. 72:18; 77:14; 86:10; Rim. 11:33 □ **9:11** «U yenimdin ətidu» — yaki: «U yenimdin ətəsə». «U ətüp ketidu» — yaki: «U ətüp kətsə». □ **9:12** «U elip ketidu» — yaki: «U elip kətsə» yaki «U bulap kətsə». □ **9:13** «Rahab» — «Rahab»ning mundaq üq hil mənə mumkinçiligi bar: — (1) həkawurluq; (2) Misir imperiyəsining yənə bir ismi (qədımki dunyada həkawwurluqta dangki qikқан); (3) əng qong mumkinçiligi bar mənisi xuki, dengizdiki zor, qorkunqluq bir haywanning ismi. Bu yooŋan haywanning yənə bir ismi «lewiatan» boluxi mumkin (yukiriqi 3-bab, 8-ayəttiki izahatni kəring). U Muqəddəs Kitabtiki baxqa birnəqqə yərlərdə Xəytanning bir simwolidur. Xunga muxu yərdə «Rahabning yardəmçiliri» bəlkim Xəytanning yardəmçilirini kərsətgən boluxi mumkin.

Mən tehi Uning sadayimni angliotanlıqioqa ixənq
qilalmioqan bolattim;

17 U boran-qapqunlar bilən meni ezidu,

U yarilirimni səwəbsiz awutmakta.

18 U manga hətta nəpəs elixkimu ruhsət
bərməydu,

Əksiqa U manga dərd-ələmni yükliwətti.

19 Kük-қudrət toqrisida gəp kılsaq, mana, Un-
ingdin küqlük *yənə baxqa kim bar?*

Adalətkə kəlsək, kim Uni sotqa qaqıralisun?! □

20 Mən özümni aqlimakqi bolsam, öz aqzim
özümni gunahqa paturar,

Qosursiz bolqan bolsam, U yənila meni əgri dəp
bekitər. □

21 Biraq mən əslidə eyibsiz idim.

Məyli, özümning qandaq bolidiotanlıqim bilən
pərwayim pələk!

Əz jenimdin toydum!

22 Həmmə ix ohxax ikən; xunga mən dəymənki,
U duruslarnimu, yamanlarnimu ohxaxla

□ **9:19 «Adalətkə kəlsək, kim uni sotqa qaqıralisun?!»** — əsli tekistni qüxinix səl təx. Baxqa hil tərjimiliri boluxi mumkin.

□ **9:20 «... Qosursiz bolqan bolsam, u yənila meni əgri dəp bekitər»** — Ayupqa mubada Hudaning aldidə özini aqlax pursiti kəlsimu, u Hudaning zor kük-қudriti bilən aqzining eqılmas kılinixidin, yaki hətta «maxina adəmdək» öz aqzi bilən özini əyibləp ketixidin qorqıdu. «Huda həmmidin küqlük, xunga U adil» degən kəzqarax dunyadiki hərbi zalimning: «Kük-қokuk degən həktur» degən kəzqarixioqa yeqin kelidu. Ayup muxu yərdə «Huda manga undaq muamilə kılsa, adil bolmaydu» deməkqi bolidu. Kitabning keyinki qisimlirida, Hudaning həm həmmidin küqlük həm xuning bilən birgə pütünləy adil ikənliki aydinglixidu.

yokitidu. □ ■

²³ Tuyuksiz bexioğa qaza kelip ölsə,
U bigunahlarğa kilinoğan bu sinakğa qarap
külidu. □

²⁴ Yər yüzi yamanlarning qolioğa tapxuruldi;
Biraq U sotqilarning közlerini bu adalətsizlikni
kөрəlməydiğan kilip qoyidu;
Muxundaq kilöuqi U bolmay, yənə kim bolsun?

²⁵ Mening künlirim yəltapanning
yüğürixidinmu tez ötidu;
Ular məndin keçip ketidu,
Ularning heqkandaq yahxiliki yoktur. ■

²⁶ Ular komux kemilərdək qapsan ötüp ketidu;
Aloqur bürküt owni tutqili xungoquoqandək tez
mangidu. □

²⁷ Əgər: «Nalə-pəryadtin tohtap,
Qirayimni tutuldurmay hux qiray bolay»
desəmmu,

²⁸ Mən yənila azablırimning həmmisidin qorkup
yürimən;

□ **9:22 «... mən dəymənki, u duruslarnimu, yamanlarnimu ohxaxla yokitidu»** — naḥayiti eniḳki, bu babtiki 14-ayəttin 34-ayətikiqə Ayup Hudaning namini bir qetimmu tiloğa almay, pəkət Uni: «U... Uning... Uni... Sən....» dəp ataydu. Bəlkim u Hudaning zor küq-kudiritigə həm özining ḥazirki qorkunqluq əḥwalini qongkur oylap, bək qorkup kətkən bolsa kerək. ■ **9:22** Top. 9:2, 3; Mal. 3:14 □ **9:23 «... U bigunahlarğa kilinoğan bu sinakğa qarap külidu»** — bu ayət Ayupning jan aqqıqidin, xundaqla Hudağa boloğan gumanidin eytқан bayanlırining iqidə əng kattiki boluxi mumkin. ■ **9:25** Ayup 7:6, 7 □ **9:26 «komux kemilər»** — qədimki Misirda kəp ixlitilgən, Nil dəryasida naḥayiti tez mangidioğan birhil kema.

Qünki Seni meni bigunah, hesablimaydu döp bilimän. □

²⁹ Män haman əyiblik adəm bolsam,
Män bihudə japa tartip nemə kılay?

³⁰ Həтта qar süyi bilən yuyunup,
Qolumni xunqə pakizliqan bolsammu, ■

³¹ Sən yənıla meni əwrəzgə qəmüldürisənki,
Əz kiyimimmu məndin nəprətlinidioqan bolidu!

³² Qünki U mən Uningoqa jawab berəligüdək,
manga ohxax adəm əməs.

Mening Uning bilən sotta dəwalaxquqilikim
yoqtur. □ ■

³³ Otturimizda hər ikkimizni öz qoli bilən təng
tutidioqan kelixtürgüqi bolsidi! □

³⁴ U Əzining tayiqini məndin yirək kılsun,
Uning wəhimisi meni kərkatmisun; ■

³⁵ Xundıla mən Uningdin kərkmay
səzliyələyttim;

Birak əhwalim undak əməstur!

□ **9:28 «... Seni meni bigunah, hesablimaydu döp bilimän»**

— Ayup yənıla Hudaning adalitidin gumanlinidu. 31-ayəttə bolsa uning ümidi bəlkim əng təwən dərijigə qüxkən boluxi mumkin.

■ **9:30** Yər. 2:22 □ **9:32 «Qünki U ... manga ohxax adəm əməs. Mening Uning bilən sotta dəwalaxquqilikim yoqtur»**

— bu bayan bəlkim kitabtiki soraloqan əng qongqur soal boluxi mumkin; demək, adəm Huda bilən qandaqmu kelixəlisun?

■ **9:32** Top. 6:10; Yər. 49:19 □ **9:33 «Otturimizda ... kelixtürgüqi bolsidi!»**

— Ayup: Adəm bilən Hudaning otturida turidioqan, bir qoli bilən Hudani tutidioqan, bir qoli bilən insanni tutidioqan kelixtürgüqi bolsidi! döp eytkan bu kelixtürgüqi Injilda dəl Əysa Məsihning əzi ikənliki ayan kılinidu («1Tim.»

2:5) ■ **9:34** Ayup 13:20; 33:7

10

Seoʻiz lay kulalqi bilən sөzlixidu

¹ Mən öz jenimdin nəprətlinimən;

Öz dərdimni təküwalay;

Qəlbimdiki aḥ-zarimni sөzliwalay.

² Mən Təngrigə: «Mening gunahimni bekitmə;
manga kərsətkinki,

Sən zadi nemə üqün mən bilən dəwalixisən?

³ Adəmni əzgining,

Öz qolung bilən yaratqiningni qətkə qəkkining
Sanga paydilikmu?

Yamanlarning suyikəstigə nur qaqqining yahx-
imu?□

⁴ Sening kəzüng insanningkidək ajizmu?

Sən adəmlər kərgəndək hirə kərəmsən?□

⁵ Sening künliring əlidioʻan insanning
künliridək qəklikmu?

Sening yilliring insanning yilliridək qiskimu?□

⁶⁻⁷ Sən mening rəzil adəm əməslikimni bilip
turup,

□ **10:3 «Öz qolung bilən yaratqiningni qətkə qəkkining Sanga paydilikmu?»** — Ayup bəlkim: — «Sən manga həm pütün insanoʻa xunqə yahxi əjringni singdurgənikənsən, nemixqə bu yahxi nərsənggə xundaq ziyan yətküzisən?» deməqci. U təwəndiki 8-12-ayətlərdə bu sөzining mənisini kengəytidu.

□ **10:4 «Sening kəzüng insanningkidək ajizmu?»** — ibraniy tilida: «Sening kəzliri ətlik kəzlərmu?».

□ **10:5 «sening künliring ... qəklikmu? Sening yilliring insanning yilliridək qiskimu?»** — Ayup bu jümliliridə həmmə imkaniyətni ottura koyidu; andin u həmmisini degüdək qətkə qəkidu — Huda adəmni əzginigə huxalmu-ya? U adəmdək kaltə pəmlikmu-ya, yaki uning əmri qışka bolup özini jazalaxqə ülgürəlməmdu-ya? (undaq bolmisa, mən zadi nemixqə xundaq azabqə qaldurulimən?) dəp oylaydu Ayup.

Sening kolangdin kutuldurudək heqkimning
yoklukini bilip turup,

Nemixka mening hatalikimni sorap yürisən?

Nemixka mening gunahimni sürüxtürisən?» —
dəymən.

⁸ — Sən Öz kolliring bilən meni xəkilləndürüp,
bir gəwdə kilip yaratqansən;

Biraq Sən meni yokatmaqçisən!

⁹ Sən layni yasioqandək meni yasioqiningni
esingdə tutqaysən, dəp yelinimən;

Sən meni yənə tuprakka kayturamsən?■

¹⁰ Sən *ustilik bilən* meni süttək quyup qayqap,

Meni irimqiktək uyutqan əməsmu?□ ■

¹¹ Sən terə həm ət bilən meni kiyindürgənsən,

Ustihan həm pəy bilən birləxtürüp meni
toquqansən.

¹² Sən manga hayat həm mehır-xəpkət təkdım
kilqansən,

■ **10:9** Yar. 2:7; 3:19 □ **10:10** «Sən ... meni irimqiktək uyutqan əməsmu?» — Ayupning «meni süttək quyup qayqap, ... irimqiktək uyutqan» degən sözliri Hudaning öz tenini xunqə ajayiblik bilən murəkkəp yaratqanlikini bildüridu. ■ **10:10** Zəb. 139:15,16

Sən səyğüng bilən rohimdin həwər alding. □

¹³ Birak bu ixlar Sening kəlbəngdə yoxurukluk idi;

Bularning əslidə kəlbəngdə püküklikini bilimən.

¹⁴ Gunah kıləjan bolsam, Sən meni kəzitip yürgən bolatting;

Sən mening kəbihlikimni jazalimay qoymaytting.

¹⁵ Rəzil hesablanəjan bolsam, manga bala kelətti!

Həm yaki həkkanıy hesablanəsammu, kattik nomuşka qəmüp, azabka qəmginimdə,

Beximni yənila kətürüxkə jür'ət kılalmayttim;

¹⁶ Həttə *beximni* kətürüxkə jür'ət kıləsammu, Sən əxəddiy xirdək mening peyimgə qüxətting; Sən manga karamət küqüngni arka-arkidin kərsitəttig. ■

¹⁷ Sən meni əyibləydiəjan guwahqiliringni qaytidin aldimoəa kəltürisən;

Manga qaritiləjan qəzipingni zor kılisən;

□ **10:12 «Sən səyğüng bilən...»** — ibraniy tilida: «sən yoqlixing bilən...». «... **Sən səyğüng bilən rohimdin həwər alding**» — 8-12-ayəttə, Ayup Hudaning insanning tenini xunqə karamət ustilik bilən birləxtürüp yasap, xəpkət-səyğü kərsətkəndin keyin, Hudaning hər bir adəmgə nisbətən uluq, karamət bir pilani boluxi kerək, dəp qaraydu. Birak Ayup özining ixida mundaq əjayib pilanni kərləməy, əksiqə Hudaning uning barlikini astin-üstün kiliwətkənlikini kərup qorqup ketip: «Birak bu ixlar sening kəlbəngdə yoxurukluk idi» (13-ayət) dəp, Huda mening dostum əməs, duxminim bolup qıkkən dəp gumanlinidu. Ayupning Hudaning dostlukidin məhrum boləjanmən degən həssiyati wə uningda Hudaning uning bilən billə boləjanlik seziminin yoqluqi, xübhisizki uning üqün həmmidin azablik ix idi. ■ **10:16** Yəx. 38:13; Yiq. 3:10

Küqliring manga qarxi dolqunlap kəlməktə.□

18 Sən əslidə nemixka meni baliyatқudin qikarоansən?

Kaxki, mən qaqrар kətkən bolsam, heq adəm meni kərməs idi!■

19 Mən heqқақан bolmioqan bolattim!

Baliyatқudin biwasitə gərgə apiriloqan bolattim!

20-22 Mening azоlinə künlirim түgəy degən əməsmu?

Xunga mən barsa kəlməs yərgə barоuqə,

— Karangоtuluk, өlüm sayə bolоqan zeminoqа,

— Zulmət bir zeminoqа, yəni karangоtulukning özining zeminoqа,

Өlüm sayisining zeminoqа,

Tərtipsiz, hətta өз nuri kapkarangоlu қilinoqan

xu zeminoqа barоuqə,

Manga azrak jan kirix üqün,

Ixingni bir dəqiqə tohtat, məndin neri bol!».

11

Zofarning birinqi sözi — «sahta adəmlərnin ақiwiti»

□ **10:17 «Meni əyibləydiоqan guwahқiliring»** — Ayupning bu degini, bəlkim, Hudaning uni «Sən gunah қilding, xunga jaza-landing» dəp əyibləydiоqan birnəqqə guwahқini orunlaxturoqan, dəp kərsətməқqi; guwahқilar bolsa, uning üq dostini, өз beхиоqа qüxkən külpətlərnə həmdə kesəlnin azablrini өз iқigə alsa kerək. ■ **10:18** Ayup 3:11

¹ Andin Naamatlik Zofar jawabən mundak dedi:
—□

² «Gəp mundak kəp tursa, uni jawabsiz
qalduroqili bolmas?

Səzmən kixi özini aqlisa bolamdu?

³ Sening səpsətəling kəpqilikning aqzini
tuwaqlisa bolamdu?

Sən mazaq qilip səzligəndin keyin, heqkim bu
ixni yüzüggə salmisunmu?

⁴ Qünki sən: «Mening əkidilirim saptur,
Mən sən *Hudaning* aldida pakmən» — deding.□

⁵ Ah, Təngri gəp kılsidi!

Aqzini eqip seni əyiblisidi!

⁶ Xundak qilip U danalikning sirlirini sanga eqip
bərsidi!

Qünki danalik ikki tərəpliktur!

Təngrining gunahingning heli bir qismini
kətüriwetip, ulardin etidoqanlikini obdan bilip

□ **11:1 «Naamatlik Zofar»** — Ayupka söz qilidoqan uning
üqinqi dostidur. Biz Ayupning bu üç dostini selixturidoqan bol-
saq, Elifaz ədəblikrək, baxqılardın səl meħribandək kərünüdu;
söz qilix tərtipidin qaridoqanda, uning yexi bəlkim əng qong,
ahirda səzləyidoqan Zofar əng kiçik boluxi mumkin. Elifaz
öz təjribisini, yəni özining kərgən qayıbanə aləmitini bəkrək
təkitləydu; Bildad bolsa ən'əniqi bolup, ilgiriki dəwrdikilər
məyli nemə degən bolmisun, xu toqra dəp qaraydu; Zofar
bolsa həssiyatqan, qopal, ammibab maqal-təmsillərgə amraq,
«Jamaətning pikri bəribir toqridur» dəp qaraydu (3-ayəttimu
«kəpqilik» degən söz təkitlinidu). Bəzidə uning gəp-səzlidirin
yamanlarning jazalinxidin uning nəhayiti huzur alidoqanliqi
qikiş turidu. □ **11:4 «Mening əkidilirim saptur»** —
əməliyəttə Ayup bundak söz qilmidi.

qoy!□

⁷ Sən Təngrini izdigən təkdirdimu Uni tüptin tonuyalamsən?!

Həmmigə Qadirning qəksizlikini qüxinip yetələmsən?

⁸ *Bundaq danalix* asmandin egizdur, *uningoqa erixixka* nemə amaling bar?

U təhtisaradin qongkurdur, sən nemini bilələysən?

⁹ Uning uzunluqi yər-zemindin uzundur, Kəngliki dengiz-okyanlardin kəngdur.

¹⁰ U ötüp ketiwetip, adəmni qamisa, uni soraxqa qaxirsa, kimmu Uni tosalisun?

¹¹ Qünki U sahta adəmlərnı obdan bilidu, U təxürməy turupla aldaraqilixni allıqaxan kərüp boloxan.□ ■

¹² «Insan tuoxulup bir yawa exəkning təhiyigə aylanoxuqə,

Nadan adəm dana bolur!»□ ■

□ **11:6 «Təngrining gunahingning heli bir kismini ketüriwetip, ulardin etidioxanlikini obdan bilip qoy!»**

— Zofarning bu sözliri: «Huda gunahlingning birnəqqisini esidin qikirip, pəxət ularning bir kismining tegixlik jazasini sanga qüxürüwatidu», degən mənini bildüridu. □ **11:11 «U təxürməy turupla aldaraqilixni allıqaxan kərüp boloxan»**

— yənə bir hil tərijimisi: «Wə adəmlər bayqiyalmaydioxan gunahinimu kərəydu». ■ **11:11** Zəb. 10:11, 14; 35:21-23; 94:11 □ **11:12 «Insan tuoxulup bir yawa exəkning təhiyigə aylanoxuqə, nadan adəm dana bolur!»**

— bu ayətning yənə ikki hil tərijimisi: «Nadan kixi danalixqa erixməs, insan tuoxuloqanda yawa exəkning təhiyigə ohxaxtur, halas» yaki «Yawa exəkning təhiyi tuoxulup insanoqa aylanoxuqə, nadan bir adəm dana bolur». Bu söz bəlkim axu dəwrdiki bir maqal bolsa kerək. ■ **11:12** Ayup 5:8; 22:21; Top. 3:18

13 Birak sən bolsang, əgər kəlbəngni
toqrilatsang,

Qolungni Hudaqa qarap sozsang,

14 Qolungdiki kəbihlikni özüngdin neri kılsang,
Qedirliringda heq yamanlikni turquzmisangla,

15 Sən u qaqda yüzüngni kusursiz kətürüp
yürisən,

Təwrənməs, qorqunqsiz bolisən;

16 Japayingni untuysən,

Hətta ekip ötüp kətkən suni oyliqandək ularni
əsləysən;

17 Künliring qüxtiki nurdin yoruk bolidu,

Seni hazır qarangoquluk baskini bilən, tangdək
parlak bolisən.■

18 Ümiding bar boloaqqa, sən himayigə igə
bolisən,

Sən ətrapingoqa hatirjəm qarap aram elip oltur-
isən.■

19 Rast, sən yatqiningda, heqkimning wəswəsisini
bolmaydu,

Əksiqə nuroqunliqan kixilər sening himmitingni
izdəp kelidu.□ ■

20 Birak rəzillərnin közliri nuridin ketidu,

Ularoqa qeqixqa heq yol qalmaydu,

Ularning ümidi nəpisi tohtaxtin ibarət bolidu,

■ **11:17** Zəb. 37:6; 92:14; 112:4; Pənd. 4:18 ■ **11:18** Law. 26:5 □ **11:19** «... **Əksiqə nuroqunliqan kixilər sening himmitingni izdəp kelidu**» — muxu gəpning əjayib yeri xuki, ahirda Zofarning əzi Ayupning himmitigə həjətmən bolidu (42-bab). ■ **11:19** Law. 26:6; Zəb. 3:5-6; 4:8; Pənd. 3:24

halas». □ ■

12

*Ayup yana söz qilidu •••• «Hudaning küq-
qudriti, Uning adilliqi wə kərünüxtə boləjan
adilsizliqi»*

¹ Ayup jawabən mundaq dedi: —

² Silər bərħək əl-əhlisilər!

Əlsənglar həkmətmu silər bilən billə ketidu!

³ Meningmu silərdək öz əqlim bar,

Əkildə silərdin qalmaymən;

Bunqilik ixlarni kim bilməydu?!

⁴ Mən öz dostliriməyə mazak obyekt boldum;

Məndək Təngrigə iltija qilip, duasi ijabət boləjan
kixi,

Həkkəniy, durus bir adəm mazak qilindi!■

⁵ Rahəttə olturojan kixilər kənglidə hərəkəndək
küləpətni nəzirigə almaydu;

Ular: «Küləpətlər putliri teylix aldida turojan
kixigila təyyar turidu» dəp oylaydu.□

⁶ Karəqçilarning qədirliri awatlixidu;

Təngrigə həkarət kəltüridiojanlar aman turidu;

□ **11:20 «Ularning ümidi nəpisi tohtaxtin ibarət bolidu, halas»** — Zofarning bu sözi Ayupka qaritiləjan həqqəndək həsdaxliq bolmiojan bir ağahlandırux bolup: «Mundək ketiwərsəng, səndə pəkət nəpisingni tohtitixtin baxka ümid qalmaydu» degənlik. ■ **11:20** Ayup 8:13,14; 18:14 ■ **12:4** Ayup 16:10; 17:2; 21:3; 30:1; Pənd. 14:2 □ **12:5 «Rahəttə olturojan kixilər... : «küləpətlər putliri teylix aldida turojan kixigila təyyar turidu» dəp oylaydu»** — əsli tekstni qüxinix səl təs. Baxka hil təjmillirimu uqriximi mumkin.

Ular özining ilahini öz alkinida kêtüridu. □ ■

⁷ Əmdi həywanlardinmu sorap bak,

Ular sanga øgitidu,

Asmandiki uqar-qanatlar mu sanga dəydu;

⁸ Wə yaki yər-zeminə qə gəp kilsangqu,

Umu sanga øgitidu;

Dengizdiki beliklar sanga söz kildu.

⁹ Bularning həmmisini Pərwərdigarning kəli kıləanlikini kim bilməydu?

¹⁰ Barlik jan igiliri, barlik ət igiliri,

Jümlidin barlik insanning nəpisi uning kolididur.

¹¹ Eoizda taamni tetioəndək,

Kulakmu səzining toqrilikini sinap bakidu əməsmu? ■

¹² Yaxanoənlarda danalik rast tepilamdu?

Künlirining kəp boluxi bilən yorutulux keləmdu?

¹³ Uningdila danalik həm kudrət bar;

Uningdila yolyoruk həm yorutux bardur. □

¹⁴ Mana, U harab kilsa, heqkim kaytidin kurup qıqalmaydu;

U kamap koyəan adəmni heqkim koyuwetəlməydu. ■

¹⁵ Mana, U sularni tohtitiwalsa, sular kurup ketidu,

U ularni koyup bərsə, ular yər-zeminni besip wəyran kildu.

□ **12:6** «Ular özining ilahini öz alkinida kêtüridu» — demək, ular butpərəslər. Baxqa bir hil təjimişi: «Təngri hətta ularning kəlioə molqilik beridu». ■ **12:6** Ayup 21:7; Zəb. 73:11, 12; Yər. 12:1; Həb. 1:3, 4 ■ **12:11** Ayup 6:30; 34:3 □ **12:13** «**Uningdila**» — Hudadila, deməkqi. ■ **12:14** Ayup 9:12; 11:10; Wəh. 3:7

16 Uningda küq-қudrət, qin ҳekmətmu bar;
Aldioquqi, aldanoquqimu uningora təwədur.

17 U məslihətqilərnı yalingaq qıldurup, yalap elip ketidu,

Soraқqılarnı rəsua qilidu.■

18 U padixahlar *əl-əhligə* saloqan kixənlərnı yexidu,

Andin xu padixahları yalingaqlap, qatraklırını lata bilənla qaldurup *xərməndə qilidu*.□

19 U kaһinlarnı yalingayaq mangdurup elip ketidu;

U küq-һoқuқdarlarnı aqduridu.□

20 U ixənqlık qaraloqan zatlarning aqzını etidu;
Aksakallarning əklını elip ketidu.■

21 U aқsəngəklərnıng üstigə һaқarət təkidu,

U palwanlarning bəlwəqını yexip *ularnı küqsiz*

■ 12:17 2Sam. 15:31; 17:14,23; Yəx. 19:12; 29:14; 1Kor. 1:19

□ 12:18 «**U padixahlar əl-əhligə saloqan kixənlərnı yexidu, andin xu padixahları yalingaqlap, ... xərməndə qilidu**» — muxu padixahlar mustəbit boluxı natayın; ular puқrılaroqa saloqan kixənlərnı bəlkim adillık bilən saloqan boluxı mumkin. Baxқа birnəqqə hil tərjimilirimu uqrixı mumkin. □ 12:19 «**kaһinlar**» — həlқkə wakalitən qurbanlık qiloquqılar, ular üqün dua qiloquqılar. ■ 12:20 Ayup 32:9; Yəx. 3:2, 3

qilidu. □ ■

²² U qarangoʻuluktiki qongʻkur sirlarni axkarilaydu;

U oʻlümning sayisini yorutidu. ■

²³ U oʻl-yurtlarni uluʻqlaxturidu høm andin ularni gumran qilidu;

oʻl-yurtlarni kengaytidu, ularni tarkitidu. ■

²⁴ U zemindiki oʻl-jamaʻatning kattiwaxlirining aʻklini elip ketidu;

Ularni yolsiz dæxt-bayawanda særsan qilip azduridu. ■

²⁵ Ular nursizlandurulup qarangoʻulukta yolni silaxturidu,

U ularni mæst bolup qaløqan kixidæk galdiguldung mangduridu.

13

□ **12:21** «U aqsøngæklærning üstigæ haqaræt tøkidu, U palwanlarning bølweøqini yexip ularni küqsiz qilidu»

— muxu aqsøngæk, palwanlar æslidæ mælum bir gunah yaki zalimlikni qiløqanliki natayin. Ayup bu yørdæ: Huda taxki kørünüxtæ sæwæbsiz halda bu esilzadæ kixilørgæ hørhil külpæt qüxüridu høm xuning bilæn bir waqitta, baxqa nuroqun kixilærni qiyinqilikka duqar qilidu, demækqi boløqan boluxi mumkin. Qünki «aqsakallarning aʻkli elip ketilgæn» deyix arkilik ularning mæslihæt beridoqan adæmliriningmu æhwalining hætærlük ikænlikidin bexaræt beridu. Bu palakætlær mælum bir gunahdin qikqan boluximu yaki undaq bolmaslikimu mumkin. Ayupning yukiriki sæzligø qarøqanda 23-25-ayætlærdæ deyilgæn awatqilik høm külpætlær ohxaxla yüz børgændæk kørinidu. ■ **12:21** Zøb. 107:40

■ **12:22** Mat. 10:26; 1Kor. 4:5 ■ **12:23** Zøb. 107:38

■ **12:24** Zøb. 107:4-5, 40

Ayupning dostlirioğa sözləxtin tohtap, yənə Hudağa qarap sözlix

¹ Mana, mening közüm bularning həmmisini kərüp qıkkən;

Mening kılıqım bularnı anglap qüxəngən.

² Silərnin bilgənlinglarnı mənmu bilimən;

Mening silərdin kəlixkuqilikim yoq.

³ Birək mening arzuyum Həmmigə kədir bilən sözləxtur;

Mening Huda bilən munazirə kılıqum kelidu. □

⁴ Silər bolsanglar təhmət qarlıoquqılar,

Həmninglar yaramsiz tewipsilər. ■

⁵ Silər pəkətla süküttə turəqan bolsanglar'idi!

Bu silər üqün danalığ bolatti! ■

⁶ Mening munazirəmgə kulak selinglar,

Ləwlimindiki muhəkimilərnı anglap bekinglar.

⁷ Silər Hudaning wakalətqisi süpitidə boluwelip biadil söz kılamsilər?

Uning üqün hiylə-mikirlik gəp kılmaqçimusilər? ■

⁸ Uningəqə yüz-hatirə kılıp *huxamət* kılmaqçimusilər?!

Uningəqə wakalitən dəwa sorimaqçimusilər?

⁹ U iğ-baoqringlarnı ahturup qıksa, silər üqün yahxi bolattimu?

Insan balisini aldioqandək uni aldimaqçimusilər?

¹⁰ Silər yüz-hatirə kılıp yoxurunqə huxamət kılsanglar,

□ **13:3** «...mening Huda bilən munazirə kılıqum kelidu» — yaki «...mening Huda bilən dəwalaxkum kelidu». ■ **13:4** Ayup 16:2 ■ **13:5** Pənd. 17:28 ■ **13:7** Ayup 17:5; 32:21; 36:4

U qoqum silərni əyibləydu. □

11 Buningdin kərə Uning həywisining silərni kərkatkini,

Uning wəhimisining silərgə qüxkini tüzük əməsmu?

12 Pənd-nəsihətinglar pəkət külgə ohxax sözlər, halas;

Silər *ixənq baqlioqan* istihkaminglar pəkət lay istihkamlar, halas. □

13 Meni ihtiyarimoğa koyuwetip zuwan sürmənglar, meni gəp kiləyli koyunglar.

Beximoğa hərnemə kəlsə kəlsun!

□ **13:10 «... Silər yüz-hatirə kilip yoxurunqə huxamət kılsanglar, u qoqum silərni əyibləydu»** — Ayupning sezliri iqidə adəmni həyran qalduridoqan nuroqun mənilər ipadilididu. Ayupning bu bayani ulardin intayin gəwdilik boləqan bir misal həsablididu. U üq dostioğa nahəyiti kəskin həlda Hudaəqə huxamətqilik kilixqə bolmaydioqanlıqini bildüridu. 12-babta u Hudaning adalitidin gumanlinip turup sezligən bolsimu, birəq u muxu yərdə Huda həkikətəni intayin ətiwarlaydu. Huda durus, lilla gəpni bək səyidu, kixilərnin Hudaəqə wəkalətqi boluwelip, özining yəki bəxqilərnin qiraylıq pikrini ipadilixigə kət'iy bolmaydu, degən kəzqaraxni ipadiləydu. Hudaning hərmitigə layıq sezlərni kilix üqün, Uning insanoğa bərgən wəhiysini əsas kilix həm xuning bilən bir wəqitta reallıqtin kət'iy ayrılmay turup, bu dunyadiki kərünərlik pakitlarəqə yüzlinix zərürdür. Məyli Hudaəqə, məyli bəxqilarəqə huxamətlik yəki yaləqan gəp kilixqə kət'iy bolmaydu. U üq dostioğa aqahlandıruduki, Hudaəqə huxamətqilik kılsa, Huda ularni jazalaydu. Bu gəp Ayupning Hudaning adalitigə kət'iy ixəngənlikini kərsitidu həm uning həzırki etikədi həm gumani arisidiki iqidə boləqan kürəxni bizgə ayan kılidu. □ **13:12 «Silər ixənq baqlioqan istihkaminglar pəkət lay istihkamlar...»** — yəki «Silər ixənq baqlioqan jawablar pəkət lay istihkamlar...».

14 Qandakla bolmisun, jenim bilən təwəkkul
qilimən,

Mən jenimni alqinimoğa elip qoyimən! □

15 U jenimni alsimu mən yənila Uni kütimən,
Uningoğa tayinimən;

Birak qandakla bolmisun mən tutқан yollirimni
Uning aldida aqlimakqimən; □ ■

16 Bundak qilixim manga nijatlik bolidu;

Qünki iplas bir adəm uning aldioğa baralmaydu.

17 Sözlirimni diqqət bilən anglanglar,

Bayanlirimoğa obdan kulak selinglar.

18 Mana, mən öz dəwayimni tərtiplik qilip təyyar
qildim;

Mən özümning həqiqətən aqlinidioğanlikimni
bilimən.

19 Mən bilən bəs-munazirə qilidioğan qeni kim
barkin?

Hazir süküt qiləğan bolsam, tiniktin tohtioğan

□ **13:14 «Qandakla bolmisun, jenim bilən təwəkkul qilimən»** — sözmusəz bolsa: «Qandakla bolmisun (yani «nemixqa») ətlirimni qiximda elip kürəx qilimən?» — u özini kəskin kürəx qilmaqci boləğan bir həywanəğa ohxitidu. **«Mən jenimni alqinimoğa elip qoyimən!»** — yaki: «Nemixqa jenimni alqinimoğa elip qoydum?». □ **13:15 «U jenimni alsimu mən yənila Uni kütimən, Uningoğa tayinimən...»** — bu ayət Ayupning etikadқа əng toləğan bayanliridin biri. İbraniy tilida «kütüx» wə «tayinix» bir peil bilənla ipadilinidu. ■ **13:15 Zəb. 23:4; Pənd. 14:32**

bolattim!□

²⁰ *Ah Huda!* Manga pəkət ikki ixnila kılıp bərgin; Xundak boləqandıla, mən özümni Səndin kaqurmaymən:■

²¹ — Qolungni məndin yirak kıləqin;

— Wəhıməng meni kərkətmisun.□

²² Andin meni sot kılıxka qakir, mən sanga jawab berimən;

Yaki mən Sanga *dəwayimdin* söz kılısam, Sənmu manga jawab berisən.

Ayup dəwasini dawamlaxturidu

²³ Mening kəbihlikirim həm gunəhlirim zadi kəncilik?

Itaətsizlikim həm gunəhimni manga kərsitip bər!

²⁴ Nemixka didaringni məndin yoxurisən?

□ **13:19 «Mən bilən bəs-munazirə kılidoqan keni kim barkin? Həzir süküt kıləqan bolsam, tiniktin tohtioqan bolattim!»** — bu tekstning tət hil tərjimisi yaki qüxəncisi bar: — (1) Ayup birərsining əzi bilən bəs-munazirə kılalaydioqanlikioqa ixənməydu; hətta birsi bəs-munazirigə qıksıla: «Mən Uning soaliqə pisənt kilməy, bu dünyadin ketimən» degəndək; (2) ...undak adəm qıksa, mən gəp kilməy süküttə ölüp ketixkə razimən!; (3) U kimning özini əyiblixidin kət'iyəzər, süküt kılıxka kət'iy unimaydu; (4) Birsining əzi bilən yənə bəs-munazirə kıləqusi bolsa, tez boluxi kerək, qünki u pat arida dünyadin ketidu. Biz üqinqisini ixləttük. ■ **13:20** Ayup 9:34; 33:7 □ **13:21 «Manga pəkət ikki ixnila kılıp bərgin... kəlungni məndin yirak kıləqin; — wəhıməng meni kərkətmisun»** — birinçi ix bolsa, Hudaning Öz kəlini uningdin yirak kılıxi bilən u azrak dəm alalaydu; ikkinçi ix, Hudaning wəhimisi bolmisa u jür'ətlik bolup söz kılıdu, degənlik.

Nemixka meni Öz düxmining dəp bilding?■

²⁵ Uyak-buyakka uquruwetilidigan anqiki bir yopurmakni wəhimigə salmaqçimusən?

Qurup kətkən pahalni qoqlimakçimusən?

²⁶ Qünki Sən mening üstümdin zəhərdək əzrlərnı yazısən,

Sən yaxlıkimdiki kəbihlıklirimni manga qayturuwatisən.■

²⁷⁻²⁸ Mən qirip kətkən bir nərsə,

Mən pəkət küyə yegən bir kiyimla boləinim bilən,

Lekin Sən mening putlirimni kixənləysən,

Həmmə yollirimni kəzıtıp yürısən;

Tapanlirimə mangmaslık üqün qək sizip qoyəansən. ■

14

Əlümdin keyin qandak bolidu?

¹ Anidin tuəuloənlarning künliri azdur, Palakət uningə yardur.■

² U güldək dunyəə kelip andin tozuydu, U *kuyax aldidin* sayigə ohxax kəqıp ketidu.■

³ Birak Sən tehi xundak bir ajiz boləuqioə kəzüngni tikip,

■ 13:24 Ayup 16:9; 19:11; 33:10; Yioq. 2:5 ■ 13:26 Zəb. 25:7

■ 13:27-28 Ayup 33:11 ■ 14:1 Zəb. 90:5-6, 9-10; 102:11; 103:15; 144:4; Yak. 4:14 ■ 14:2 Ayup 8:9; Zəb. 90:5-6, 9-10; 102:11; 103:15; 144:4; Yəx. 40:6; 1Pet. 1:24

Meni Öz aldingoʻja sorakka tartiwatamsən? □ ■

⁴ Kim napak nərsilərdin pak nərsini qikiralaydu? — heqkim! □ ■

⁵ *Insanning* künliri bekitilgəndikin, Uning aylirining sani Sening ilkingdə boləqandikin,

Sən uning ətəə bolmaydioʻqan qəklirini bek-itkəndikin, ■

⁶ Uning birʼaz dəm elixi üqün uningdin kəzüngni elip kaqkin,

Xuning bilən mədikardək uningəə öz künliridin səyünux nesip bolsun! □ ■

⁷ Qünki dərəh kesiwetilgəndin keyin, qayta əsüxtin ümid bar;

Buninglik bilən uning yumran bihliri tügəp kətməydu;

⁸ Uning yiltizi yərdə kurup kətkən bolsimu,

Uning kətiki topida əlüp kətkən bolsimu,

⁹ Birak suning puriki bilənla u yənə kəkiridu,

Yumran ot-qəptək yengi bihlarni qikiridu.

□ **14:3 «Meni Öz aldingoʻja sorakka tartiwatamsən?»** — yaki «Uni Öz aldingoʻja sorakka tartiwatamsən?». ■ **14:3** Ayup 7:17,18; 10:20 □ **14:4 «Kim napak nərsilərdin pak nərsini qikiralaydu? — heqkim!»** — demək, insan balisi Hudaning aldida qandak qilip pak bolalaydu həm qəbul qilinalaydu? Ayupning əzi 19-babta bexarət qilip bu soaloʻja jawab beridu.

■ **14:4** Yar. 5:3; Zəb. 51:5-7; Yh. 3:6; Rim. 5:12; Əf. 2:3

■ **14:5** Ayup 7:1 □ **14:6 «Uning birʼaz dəm elixi üqün ... mədikardək uningəə öz künliridin səyünux nesip bolsun!»** — Ayupning degini boyiqə insanlarəə adəttiki turmuxning (mədikarningkidək) japasi kupayə, xunga u bu japalik hayat künliridin azrakkinə huzur alsun, «bu adəttiki japaəə tehimu kəp japa artmioʻaysən» degən mənədə. ■ **14:6** Ayup 7:1, 2, 16, 19; 10:20

10 Birak adəm bolsa əlidu, ilajsiz ongda yatidu, bərħək,

İnsan nəpəstin qalidu, andin nədə bolidu?

11 Dengizdiki sular parəa aylinip tügəp kətkəndək,

Dəryalar qəşjirap qurup kətkəndək,

12 Ohxaxla adəm yetip qalsila qaytidin turmaydu;

Asmanlar yokimioquqə, ular oyoqanmaydu, uykudin turmaydu.

13 Ah, təhtisaraəa meni yoxurup qoysang idi, Qəziping ətüp kətküqə meni məhpiy saqlap qoysang idi,

Meni esinggə alidioqan bir waqit-saətni manga bekitip bərsəng idi!□

14 Adəm əlsə, qayta yaxamdu?

Xundak bolsa manga xundak əzgirix waqti kəlgüqə,

Muxu japaəa toloqan künlirim ətüküqə, səwr-taqət bilən kütəttim!□

15 Xundak bolsa Sən meni qakirsang, jawab berəttim;

Sən Əz qolung bilən yaratqiningoəa ümid-

□ **14:13 «təhtisara»** — əlgənlərnin rohliri baridioqan jayni kərsitidu. Yənila 7-bab, 9-ayəttiki izahatni kərunq. □ **14:14 «Adəm əlsə, qayta yaxamdu? Xundak bolsa ... səwr-taqət bilən kütəttim!»** — Ayupning insanning ülümdin (yəni təhtisaradin) tirilixi toqrisida həwiri yok. Birak u bundak ix bolsila, nəkədər yahxi bolatti, undak ümid wə səwr-taqət bilən Hudaning orunlaxturuxini («xundak əzgirix»ni) kütəttim, dəydu. Keyin u özining tirilixi toqruluk bexarət beridu (19-babta).

arzuyung bolatti.□

¹⁶ Birak Sən hazır hər bir dæssigən kədəmlirimni sanap,

Gunahimni kəzitiwatisənoqu!□ ■

¹⁷ Itaətsizlikim haltioqa selinip peqətləndi,
Gunahlırimni dəwə-dəwə kılıp saklap
qoydung.□

¹⁸ Dərwəkə taoqmu yimirilip yoqaloqandək,
Tax əz ornidin təwrinip kətkəndək,

¹⁹ Sular tax-xeoqillarni upritip yoqatqandək,
Topanlar zemindiki topini süpürüp kətkəndək,
Sən adəmning ümidini yoq kilisən.

²⁰ Sən mənggügə uning üstidin oqalib kelisən,
Xunga u dunyadin ketidu; uning qirayini tutul-
durisən,
Uni Öz yeningdin yirak kilisən.

²¹ Uning oqulliri hərmətkə erixidu, birak u buni
bilməydu;

Ular pəs kılinsimu,

Birak uning bulardinmu həwiri bolmaydu.

²² U *pəqət* əz tenidiki aqriqidinla azablinidu,

□ **14:15 «Xundak bolsa ... Sən Öz kolung bilən yaratqiningoqa ümid-arzuyung bolatti»** — Ayup yənıla Huda-ning Əzi tūjūpiləp yaratqan həmmə insanoqa boləqan əjayib ümid-arzusioqa etikad kıləqanlikini bildüridu. □ **14:16 «Birak Sən hazır hər bir dæssigən kədəmlirimni sanap...»** — yaki «Qünki Sən hazır hər bir dæssigən kədəmlirimni sanap...». ■ **14:16** Ayup 31:4; 34:21; Zəb. 56:8; 139:1-5; Pənd. 5:21; Yər. 32:19 □ **14:17 «Itaətsizlikim haltioqa selinip peqətləndi...»** — bəzi tərijimanlar Ayupning muxu səzlırining mənisini, Huda Ayupning gunahlırini yapkanikən, dəp qaraydu. Biz əksiqə, Ayupning muxu səzining mənisini Huda uni tehimu əyibləx üqün gunahlırini dəwə-dəwə kılıp peqətləp saklap qoyəqan, dəp qūxinimiz.

U kenglidə əzi üqünla həsrət-nadamət qekidu.

□

15

Elifaz yənə səzləydu — Yamanlarning aqiwiti

¹ Temanlik Elifaz buningoqa jawabən mundak dedi: —

² Danixmən kixining quruk xamaldək səpsətə bilən jawab berixi toqrimu?

Danixmən korsikini issik məxriq xamili bilən toyuzsa bolamdu?

³ Paydisiz sözlər bilən,

Tayini yok gəplər bilən munazirilixixi muwapikmu?

⁴ Bərhək, sən iman-ihlasni yok kiliwətməqçisən, Hudaning aldida dua-istikamətkə tosaloqu bolisən.

⁵ Qünki kəbihliking aqzingoqa söz salidu, Sən məkkarlarning tilini tallap kollinisən.

⁶ Mən əməs, bəlki öz aqzing özüngning gunahingni bekitidu, Öz ləwliring sanga qarxi guwahlik beridu.□

□ **14:22 «U pəkət öz tenidiki aqriqidinla azablinidu, ... həsrət-nadamət qekidu»** — Ayup muxu yərdə insan gərgə qüxkəndin keyin öz tenining qirip kətkənlikini həs kəlip kəynilidu, dəp oyliqan boluxi mumkin. □ **15:6 «Öz ləwliring sanga qarxi guwahlik beridu»** — Elifaz muxu yərdə Ayupning Huda aldida jazalanoqan gunahı həm həkawurluqi uning öz aqzi bilən kəloqan aqqik həm ətkür sözliridə kərünidu, deməqçi. Biraq Elifaz bilən ikki dostining Ayupning aqzidin qikqan xu aqqik ətkür sözlərgə məs'uliyiti bar.

7 Sən insanlar iqidə tunji bolup tuoʻuloʻanmu?
Sən taoʻ-dawanlardin awwal apiridə
bolʻanmu?

8 Təngrining məhpiy kengixini anglap
kəlgənmusən?

Danalik sən bilənla qəklinəmdu?■

9 Sən bilgənlərnı bizning bilməydiʻoʻanlirimiz
barmu?

Sən qūxəngənnı bizning qūxənməydiʻoʻinimiz
barmu?

10 Aʻsaʻakallar həm kərilar bizning tərıpimizdə
turıdu,

Ular sening atangdinmu yaxta qongdur.□ ■

11 Təngrining təsəlliliri,

Yəni sanga mulayimlik bilən eytkan muxu səz
sən üqün azlik qılamdu?

12 Nemixka kəngülning kəynigə kirip ketisən?

Kəzüngni nemigə parkiritisən?

13 Xundak kilip sən roʻingni Təngrigə qarxi
turoʻuzdung,

Eoʻizingdin xundak səzlərnıng qıxıxoʻa yol
qoyuwatisən!

14 Insan nemə idi? Өz-özini pakliyaliʻoʻudək?

Anidin tuʻuloʻan adəm balisi nemə idi?
Həʻkkanıy bolaliʻoʻudək?■

15 Kara, *Huda* Өz mukəddəslirigimu ixənmigən
yərdə,

■ 15:8 Rim. 11:34 □ 15:10 «Aʻsaʻakallar həm kərilar
bizning tərıpimizdə turıdu... » — Elifaz ilgiriki dəwrlərdiki
ata-bowilirining kəzqarixini öziningkigə ohxax dəp qarawatıdu.

■ 15:10 Ayup 32:7 ■ 15:14 1Pad. 8:46; 2Tar. 6:36; Ayup 14:4;
Zəb. 14:2-3; 51:5; Pənd. 20:9; Top. 7:20; 1Yuhə. 1:8,10

Asmanlarmu uning nəziridə pak bolmioğan yərdə, □ ■

¹⁶ Yirginqlik boloğan, sesip kətkən, Kəbihlikni su iqkəndək iqidioğan insan balisi zadi qandak bolar? □

¹⁷ Mən sanga kərsitəy, manga qulak sal; Kəzüm kərgənni bayan qilməqimən.

¹⁸ Danixmənlər ata-bowiliridin bularni anglioğan,

Yoxurmay bularni bayan qiloğan: —

¹⁹ (Pəkət xularoqila, yəni *ata-bowilirioqila* yər-zemin tapxuruloğanidi,

Ularning arisidin yat adəm ötəxkə petinalmaytti) □

²⁰ — Rəzil adəm barliq künliridə azablinidu,

Zalim kixigə yillar sanakliqla bekitilgəndur. □

²¹ Uning kulikioğa wəhimilərnin awazi kiridu,

□ **15:15 «Kara, Huda Öz muqəddəslirigimu ixənmigən yərdə...»** — muxu yərdiki «muqəddəslər» Hudaning pərixtilirini kərsətsə kerək. Elifaz həliki yaman roħning əslidə uningə degən gəplirigə (4:15-21) ixinip , qaytilaydu.

■ **15:15** Ayup 4:18; 25:5 □ **15:16 «Kəbihlikni su iqkəndək iqkən bir adəm»** — muxu gəp, xübhisizki, Ayupning əzini kərsitidu. □ **15:19 «Pəkət xularoqila, yəni ata-bowilirioqila yər-zemin tapxuruloğanidi, ularning arisidin yat adəm ötəxkə petinalmaytti»** — Elifaz bu səz bilən bu ata-bowilarning Huda aldida həkkanıy boləqlikəni,

xunga Huda ularning yər-zeminini yat adəmlərnin basturup kirixidin qoqdiəqlikəni kərsətməkqi; xuning bilən ularning mədiniyiti urux-jedəlnin dəhligə uqrimay, tədriji tərəkkiy qilip, bilimi pəlligə yətkənidi, deməkqi boluxi mumkin.

□ **15:20 «Rəzil adəm barliq künliridə azablinidu, zalim kixigə yillar sanakliqla bekitilgəndur»** — bu səz həm təwəndiki 35-ayətkiqə boləğan səzlərnin həm misisi Ayupqa biwasitə qaritilip deyilən boluxi mumkin.

Bayaxatlikida bulangqi uning ustigə besip qūxidu.■

²² Karangʻoluktin kutuluxka uning kəzi yətməydu,

U kiliq bilən qepilixka saklanʻandur.

²³ U ax izdəp: «Zadi nədin tepilar?» dəp yolda tenəp yürüdü,

U zulmət künining uningʻa yekınlaxkanlikini bilidu.□ ■

²⁴ Dərd-ələm həm azab uningʻa wəhımə kılıdu, Hıjuma təyyar bolan padixahtək uning üstidin ʻəlibə kılıdu.

²⁵ Qünki u Təngriyə qarxi kolini kətürgən, Həmmigə qadıroya küq kərsətməkqi bolan,

²⁶ Xunga u boynini qattik kılıp,

Kəp kəwətlik qalkanni kətürüp uningʻa qarap etilidu.

²⁷ Yüzini yaq baskan bolsimu,

Bekınliri səmrəp kətkən bolsimu,

²⁸ U harabə xəhərlərdə,

Adəm kənoqusi kəlməydiqan,

Kesək düwiliri boluxka bekitilgən ʻəylərdə yaxaydu;□

■ 15:21 1Tes. 5:3 □ 15:23 «U ax izdəp: «Zadi nədin tepilar?» dəp yolda tenəp yürüdü» — baxka birhil təjımisı: «U yoldin tenip ketip, qorultazlar üçün yəm holidu». ■ 15:23

Ayup 18:12; Zəb. 109:10 □ 15:28 «U harabə xəhərlərdə..., kesək düwiliri boluxka bekitilgən ʻəylərdə yaxaydu» —

qədimdə bəzi xəhərlər Hudaning ləniti bilən wəyran bolan bolup, Hudaning lənitiyə uqriqan bu jaylarda adəttiki kixilər ularni qaytidin qurup u yərdə olturaklıxıxka petinalmaytti. Biraq (Elifazning deyixi) bu rəzil kixilər (jümlidin Ayupning ʻezi?) Hudadin qorqmay undaq yərlərdə turuxtın bax tartmaytti.

²⁹ U heq beyimaydu,
Uning mal-mülki bolsa üzülüp qalidu,
Uning təəllukatlıri zemin üstidə kengəyməydu.

³⁰ U qarangoçuluktin qeqip qutulalmaydu,
Yalkun uning xahlirini köydürüp qurutidu,
Hudaning bir nəpisi bilən u *dunyadin* ketidu. □

³¹ U sahtilikğa tayanmisun!
U aldiniپ kətkən, xunga sahtilikning əzi uning
in'ami bolidu;

³² Uning küni tehi toxmay turupla,
Uning xehi tehi kəkirip bolmayla, bu ixlar
əməlgə axurulidu. ■

³³ Üzüm teli silkinip, tong üzümlər
qüxürüwetilgəndək,
Zəytun dərihining qeqiki eqilipla təkülüp
kətkəndək bolidu. □

³⁴ Qünki iplaslarning jəməti tuoqmas bolidu,
Ot para yegənlərnin qedirilirini köydüriwetidu.

³⁵ *Birax* ular *hərdaim* yamanliқni oylap, kəbihlik
tuoqduridu,
Kənglidə haman hiylə-mikir təyyarlaydu. ■

16

□ **15:30 «Hudaning bir nəpisi bilən u dunyadin ketidu»**
— ibranıy tilida «Uning bir nəpisi bilən u dunyadin ketidu».

■ **15:32** Ayup 22:16; Zəb. 55:23 □ **15:33 «Üzüm teli silkinip, tong üzümlər qüxürüwetilgəndək...»** — adəttə üzüm teli pixmioqan üzümlirini taxlimaydu. Birax Elifaz xu ohxitixi bilən, mundaq adəmlərnin ixliri tehi heq pixmioqan bolup bikaroqa ketidu, deməqci. ■ **15:35** Zəb. 7:14; Yəx. 59:4; Həox. 10:13

Ayup yənə jawab beridu — Ərxətə turidioğan Guwahqi

¹ Andin Ayup jawabən mundak dedi: —

² Mən muxundak gəplərni kəp anglioğanmən; Silər həmninglar azab yətküzidioğan ajayib təsəlli bərgüqi ikənsilər-hə!■

³ Mundak watildap kילוan gəpliringlarning qeki barmu?

Silərgə mundak jawab berixkə zadi nemə kutratkuluk kildi?

⁴ Halisamla özüm silərgə ohxax səz kılalayttim; Silər mening ornumda bolidioğan bolsanglar, Mənmü səzlərni baqlaxturup eytip, silərgə zərbə kılalaytim, Beximnimü silərgə qaritip qaykiyalayttim!

⁵ Həlbuki, mən əksiqə aqzım bilən silərni rioqbətləndürəttim, Ləwlimning təsəllisi silərgə dora-dərman bolatti.

⁶ Ləkin mening səzlixim bilən azabim azaymaydu;

Yaki gəpimni iqimgə yutuwalisammu, manga nemə aramqilik bolsun?

⁷ Biraq U meni həlsizləndürüwətti;

Xundak, Sən pütkül ailəmni wəyran kiliwəttin!□

⁸ Sən meni kamalliding!

Xuning bilən əhwalim manga guwahlik kilmakta;

■ 16:2 Ayup 13:4 □ 16:7 «Biraq U meni həlsizləndürüwətti; xundak, Sən pütkül ailəmni wəyran kiliwəttin!» — 8 wə 9-ayəttiki «U» wə «Sən» Hudani kərsitidu.

Mening oruk-qaqxal *bədinim* ornidin turup
 özümni əyibləp guvahlıq kılıdu!□

⁹ Uning oʻzəzi meni titma kılıp,

Meni ow oljisi kılıdu;

U manga qarap qixini oʻququrlitidu;

Mening dūxminimdək kəzini alayitip manga
 tikidu.□ ■

¹⁰ *Adamlar* manga qarap *mazaq kılıxip* aozini
 aqıdu;

Ular nəprət bilən mənəzimgə kaqatlaydu;

Manga hujum kılav dəp səp tüzidu.

¹¹ Huda meni əskilərgə tapxuroqan;

Meni rəzilləarning kolioqə taxliwətkənikən.

¹² Əslidə mən tinq-amanlıkta turattim, birak u
 meni paqaklıdi;

U boynumdin silkip bitqit kiliwətti,

Meni Əz nixani kılıqanikən.■

¹³ Uning okyaqiliri meni qapsiwaldi;

Həq ayimay U üqəy-baoqrimni yirtip,

Ətümni yərgə təküwətti.

¹⁴ U u yər-bu yerimgə üsti-üstiləp zəhim kılıp
 bəsüp kiridu;

U palwandək manga qarap etilidu.

¹⁵ Terəmning üstigə bəz rəht tikip qoydum;

□ **16:8 «Sən meni qamalliding!»** — yaki: «Sən meni qurutuwatting!». «**Xuning bilən əhwalim manga guvahlıq kılmaqta!**» — Ayupning xu biqarə əhwali: «Sən qoqum eoqir bir gunah kılıqansən, bolmisa bu külpət bexingəqə qūxmigən bolatti» dəp özigə guvahlıq kılıqandək kılıdu. □ **16:9 «Uning oʻzəzi meni titma kılıp,...»** — yaki «U tumxuqi bilən meni titma kılıp,...». Muxu yərdə Ayup Hudani özigə yirtkuq haywandək zərbə kiliwatidu, dəp eytmaqçi. ■ **16:9** Ayup 10:16,17; 13:24 ■ **16:12** Ayup 7:20; Yioq. 3:12

Öz izzət-hərmitimni topa-qangoğa selip qoydum. □ ■

16-17 Gərqə kolumda heçqandak zorawanlıq bolmisimu,

Duayim qin dilimdin boləjan bolsimu,

Yüzüm yiəqə-zaridin kızirip kətti;

Qapaqlirimni ölüm sayisi basti. □

18 Ah, yər-zemin, qenimni yapmioqin!

Nalə-pəryadim tohtaydioqanoğa jay bolmioqay! □

19 Birak mana, asmanlarda hazirnu manga xahit Boləquqi bar!

Ərxlərdə manga kapalət Boləquqi bar!

20 Öz dostlirim meni mazak qiloqini bilən,

Birak közüm tehiqə Təngrigə yax təkməktə. □

21 Ah, insan balisi dosti üqün kelixtürgüqi boləqandək,

Təngri bilən adəm otturidimni kelixtürgüqi

□ **16:15 «Terəmning üstigə bəz rəht tikip qoydum; öz izzət-hərmitimni topa-qangoğa selip qoydum»** — bu ayəttiki «bəz rəht» qədimki zamanlarda adəmning qattik matəm tutux, puxayman qilix yaki towa qilixinimu ipadiləytti. Muxu yərdə, xübhısizki, «matəm tutux»ni bildürməkqi. «Öz izzət-hərmitimni topa-qangoğa selip qoydum» degini ibraniy tilida «Müנגgüzümni topa-qangoğa selip qoydum» degənliktur. Kalining yaki buqining müנגgüzi adəmning küq-qudriti həm abruyining simwoli bolidu. ■ **16:15** Ayup 30:19 □ **16:16-17 «Qapaqlirimni ölüm sayisi basti»** — yaki «Zulmətlik qarangoquluk sayisi basti». □ **16:18 «Nalə-pəryadim tohtaydioqanoğa jay bolmioqay!»** — demək, «İjabət bolmioquqə pəryadim hərdaim həm Hudaəqə həm adəmlərgə awariqilik bolsun». □ **16:20 «Öz dostlirim meni mazak qiloqini bilən...»** — ayətning birinqi qismining yənə birhil tərjimisi, «Manga wakalət boləquqi mening dostum ikən».

bolsidi!■

²² Qünki yənə birnəqqə yil ətüxi bilənla,
Mən barsa qaytmas yolda mengip qalimən.□

17

¹ Mening rohim sunuq,
Künlirim tügəy dəydu,
Görlər meni kütməktə.□

² Ətrapimda aldamqi mazaq qiloquqilar bar
əməsmu?

Közümning ularning eqitkulukioqa tikilip turux-
tin baxka amali yoktur.

³ Ah, jenim üqün Əzüng halioqan kapalətni elip
Əzüngning aldida manga borun boləaysən;

■ **16:21** Ayup 31:35; Top. 6:10; Yəx. 45:9; Rim. 9:20 □ **16:22** «Yənə birnəqqə yil ətüxi bilənla, mən barsa qaytmas yolda mengip qalimən» — Ayup bəzidə «bu dunyadin pat arida ketimən» dəp, bəzidə «birnəqqə yil azablar meni kütidu» dəp oylaydu. U birinqi imkaniyətni nisbətən yahxi dəp qaraydu, əlwəttə. □ **17:1** «**mening rohim sunuq**» — yaki «Nəpisim sikilip kətti».

Səndin baxқа kim meni қоллаp borun bolsun? □ ■

⁴ Qünki Sən *dostlirimning* kənglini yorukluktin қalduroқansən;

Xunga Sən ularni oқelibidinmu məhrum қilisən!

⁵ Oқəniymət alay dəp dostliriоқа pəxwa atқан kixining bolsa,

Həтта balilirining kəzlimu kor bolidu.

⁶ U meni əl-yurtlarning aldida səz-qəqəkkə

□ **17:3 «Ah, jenim üqün Özüng halioqan kapalətni elip Özüngning aldida manga borun boləqaysən»** — bu səzlər Hudaоја eytiləqan, əlwəttə. «Borun» (kepil boləquci) — qədimki zamanlarda, birsi məlum bir ixta əyibləngüci bolsa, sotqi həküm қiləquqə əyibləngüci wakitlik ərkin bolalmaydu, bəlki қamar қoyulidu. Birəқ uning məlum bir dosti uningəқа kapalət berixkə razi bolsa, əyibləngüci ərkin yüriwərsə bolidu. Kapalət bərgüci uning keqip kətməslikigə toluқ kapalət bərgən boluxi kerək idi. Əgər keqip kətsə uning ornida ərkinliktin məhrum bolidu; andin həküm қilinoқandin keyin (öz dosti gunahkar dəp hesablanəqan bolsa) dostining ornida tegixlik jazani öz üstigə aləqan bolidu. Kapalət bərgüci bolsa hərmətkə sazawər, jamaətning ixənqisigə igə boləqan boluxi kerək, əlwəttə. Xunga Ayup muxu yərdə əzining həm dostliri tərpidin həm Huda tərpidin əyibləngüci ikənlikini həs қilip: «Huda, Sən meni bu ixlarda əyibligüdək yeri yoқ dəp bilisən, xunga mən üqün kapaləp bolalmamsən?» — degəndək jasarətlük dua қilidu. (Bəzi alimlar bu səzning baxқа bir qüxənqisi bar dəp қaraydu. Ularning pikriqə, Ayup 2-ayəttə: — «Ətrapimdikilər aldəmqi, mazaқ қiləquқilar bolmisa Ayup bolmay ketəy! Kəzümning... amali yoқtur» degən қəsəmnı iqidu; 3-ayəttə u Hudadin bu қəsəmnı ada қilixқа (kimning tooқra bolsa uni aқlax, kimning hata bolsa uni jazalaxқа) kapalətqi həm guwahqi boluxni өtünidu, andin 4-ayəttə (xu alimlarning pikriqə) ulltijasining Huda tərpidin bejirilixini өtünidu: «Qünki Sən dostlirimning kənglini yorukluktin қalduroқansən; xunga Sən ularni oқelibidinmu məhrum қilmisang bolmaydu!» — degəndək). ■ **17:3** 2Kor. 5:19

qoydi;
Mən kixilər yüzümgə tüküridioqan adəm bolup
qaldim.■

⁷ Dərd-ələmdin kəzüm torlixip kətti,
Barlıq əzalirim kələnggidək bolup qaldi.

⁸ Bu ixlarni kərüp duruslar həyranuhəs bolidu;
Bigunahlar iplaslaroqa qarxi turuxqa qozoqilidu.

⁹ Birəq həkkanıy adəm öz yolida qing turidu,
Qoli pak yüridioqan adəmning küqi tohtawsiz
uloqiyidu.□

¹⁰ Əmdi qeni, həmninglar, yənə kelinglar;
Aranglardin birmu dana adəm tapalmaymən.■

¹¹ Künlirim ahirlixay dəp qaptu,
Muddialirim, kənglümdiki intizarlar üzüldi.■

¹² Bu adəmlər keqini kündüzgə aylundurmaqqi;
Ular qarangoqulukqa qarap: «Nur
yekinlixiwatidu» deyixiwatidu.□

¹³ Əgər kütsəm, öyüm təhtisara bolidu;
Mən qarangoqulukqa ornumni raslaymən.□

¹⁴ «Qirip ketixni: «Sən mening atam!»,

■ **17:6** Ayup 30:9 □ **17:9** «... **Qoli pak yüridioqan adəmning küqi tohtawsiz uloqiyidu**» — Ayupning etiqadi yənila uroqup texip turidu. Muxu yərdə u Hudaning öz düxmini bolup qikқанliğini hēs kילוqini bilən, қандақла болмисун özining həkkanıy yolda qing turidioqanlığını eytip, Huda ahirda həmmə ixlimni onxaydu, dəp bexarət beridu. ■ **17:10** Ayup 6:29
■ **17:11** Ayup 7:6; 9:25 □ **17:12** «**Bu adəmlər keqini kündüzgə aylundurmaqqi; ular qarangoqulukqa qarap: «Nur yekinlixiwatidu» deyixiwatidu**» — Ayup dostlirimni həkikətni yormilap, aқni қара, қарини ақ дəwatidu, xundaqла manga қuruқ ümidlerni («Nur yekinlixidu!» dəp) yətküzməqqi, dəydu. □ **17:13** «**Təhtisara**» — 7-bab, -9-ayət wə xu ayəttiki izahatni kərüng.

Kurtlarni: «Apa! Aqa!» dəp qaqirimən!□

¹⁵ Undaқта ümidim nədə?

Xundaқ, ümidimni kim kərəlisun?

¹⁶ Ümidim təhtisaraning tēmür pənjiriliri iқigə qūxüp ketidu!

Biz birliktə topioқа kirip ketimiz! □ ■

18

*Bildadmu «Yamanlarning yaman aқiwiti»
toqruluk söz қilidu*

¹ Xuhalik Bildad jawabən mundaқ dedi: —

² Səndək adəmlər қақanoқiqə mundaқ sözləрни tohtatmaysilər?

Silər obdan oylap beқinglar, andin biz söz қilimiz.

³ Biz nemixқа silərnin aldinglarda ҳaywanlar ҳesablinimiz?

Nemixқа aldinglarda əhmək tonulimiz?□

□ **17:14 «Mening atam!»** — bu ibarining қədimdə «Begim!» «Təқsir!» degən mənəsimu bar idi. □ **17:16 «təhtisara»** — 7-bab, -9-ayət wə xu ayətnin izahatini kərüng. **«Ümidim təhtisaraning tēmür pənjiriliri iқigə qūxüp ketidu! Biz birliktə topioқа kirip ketimiz!»** — bu jümlining soal jümlə xəklidə қilinoқan tərјimisimu uқraydu: «Ümidim təhtisaraning tēmür pənjiriliri iқigə qūxüp қalar mu? Biz birliktə topioқа kirip ketərmiz mu?». ■ **17:16** Ayup 3:17,18,19; 30:23,24 □ **18:3 «Biz nemixқа silərnin aldinglarda ҳaywanlar ҳesablinimiz?»** — «silər» degən sözgə қariоanda, Bildadning bu sözining pəқət Ayupқila қilinoқan əməslikini bildüridu. Ularning yenida gəp anglioқuқilardin bəzilər Ayupning jasarətlilik sözlirini anglap uningоқа қol koydimu-ya?

4 Həy özüngning oşəzipidə özüngni yirtkuqi, seni dəpla yər-zemin taxliwetiləmdu?!

Taoş-taxlar öz ornidin kətürölüp ketəmdu?! □ ■

5 Qandakla bolmisun, yaman adəmning qirioşi oşürölidu,

Uning ot-uşkunliri yalkunlimaydu.

6 Qediridiki nur qarangoşulukka aylinidu, Uning üstigə aşkan qirioşi oşürölidu.

7 Uning məzmut kədəmliri kişilidu, Özining nəsihətliri özini mollak atkuzidu.

8 Qünki öz putliri özini toroşa əwətidu, U dəl torning üstigə dəssəydişan bolidu.

9 Kiltak uni tapinidin ilivalidu, Tuzak uni tutuwalidu. ■

10 Yərdə uni kütidişan yoxurun arşamqa bar, Yolida uni tutmaqşi bolşan bir şapşan bar.

11 Uni hər tərəptin wəşimilər besip kərkitiwatidu,

Həm ular uni iz koşlap koşlawatidu. ■

□ **18:4** «Həy özüngning oşəzipidə özüngni yirtkuqi, seni dəpla ... taoş-taxlar öz ornidin kətürölüp ketəmdu?!» — Ayup 16-bab, 9-ayəttə, «U (Huda)ning oşəzipi meni titma kildi» degən. Bildad, xübşisizki, bu gəpni mazak şilip: «Sening yirtlixing Hudaning oşəzipi bilən əməs, bəlki öz-özüngning oşəzipi biləndur» deməkşi. Bildad yənə Huda insandin uluş həm aliy bolşaqşka, Ayup uning bilən didarlixay, şuzurişqa kirip uning bilən səzlixəy dəp öz əklidin adaxşan, dəp mazak şilidu — deməkşi. Bildad «Insanning Huda bilən biwasitə səzlixixi, kərüşüxi zadi mumkin əməs» degən kəzşaraxta bolidu. Birak Ayup ahirida həşikətən Huda bilən kərüşidu; uning üstigə biz Ayupni Hudani özining əng yeqin həmraşi dəp bilgən kixi, dəp kərələymiz (29:4). ■ **18:4** Ayup 13:14; Zəb. 113:6; Yəx. 54:10; Mat. 10:29-31; Rim. 8:32 ■ **18:9** Ayup 5:5 ■ **18:11** Ayup 15:21; Yər. 6:25; 46:5; 49:29

12 Maoʻdurini aqarqilik yəp tūgətti;
Palakət uning yenida paylap yūridu. □ ■

13 Əlümning qong balisi uning terisini yəwatidu;
Uning əzalirini xoraydu. □

14 U öz qediridiki amanliktin yulup taxlinidu,
Əlümning tunjisi uni «wəhimilərnin
padixahı»ning aldioqa yalap apiridu. ■

15 Əyidikilər əməs, bəlkı baxqılar uning qedirida
turidu;

Turaloʻsusining üstigə günggürt yaʻodurulidu. □

16 Uning yiltizi tegidin qurutulidu;

Üstidiki xahliri kesilidu.

17 Uning əslimisimu yər yūzidikilərnin esidin
kətürülüp ketidu,

Sirtlarda uning nam-abruyi qalmaydu. □ ■

18 U yorukluktin qarangoʻlulukka koʻqliwetilgən
bolup,

Bu dunyadin həydiwetilidu.

19 Əl-yurtta həqkandak pərzəntliri yaki
əwladliri qalmaydu,

U musapir bolup turoʻan yərlərdimu nəslı
qalmaydu. ■

20 Uningdin keyinkilər uning künigə qarap
alakzadə bolidu,

□ **18:12 «Maoʻdurini aqarqilik yəp tūgətti»** — baxka
bir hil tərjimisi «Balayi’apət uni yutuwetixkə aqkəzlük bilən
kūtiwatidu...» ■ **18:12** Ayup 15:23 □ **18:13 «əlümning qong
balisi»** — bəlkim birhil kesəlnı (Ayupning kesilini?) kərsitidu.

■ **18:14** Ayup 8:13, 14; 11:20; Pənd. 10:28 □ **18:15 «...baxqılar
uning qedirida turidu»** — yaki « ...ot uning qedirida turidu».

□ **18:17 «Sirtlarda...»** — yaki: «Yaylaqlarda...» yaki «Dal-
ada...». ■ **18:17** Zəb. 109:13; Pənd. 10:7 ■ **18:19** Yəx. 14:22;

Yər. 22:30

Huddi aldinkilarmu qəqüp kətkəndək. □

²¹ Mana, kəbih adəmning makanliri xübhisiz xundak,

Təngrini tonumaydioğan kixiningmu orni qokum xundaktur. □

19

Ayup yənə səz kılıdu: — «Mən Hudani kərimən!»

¹ Ayup jawabən mundak dedi: —

² «Silər qağanəqiqə jenimni azabliməqisilər, Qağanəqiqə meni səz bilən əzməqisilər?»

³ Silər meni on qətim harlidinglar;

Manga uwal kılıxka nomus qılmaysilər. □

⁴ Əgər mening səwənlikim bolsa,

Mən əmdi uning *dərdini* tartimən.

⁵ Əgər silər meningdin üstünlük talaxmaqçı bolsanglar,

□ **18:20 «Huddi aldinkılar qəqüp kətkəndək»** — Bildad eytқан «aldinkılar»ning öz dəwridiki rəzil adəmlərninğ əhwalioğa qarap qəqüp kətkənlikini kərsitixi mumkin. Baxka birhil tərjimisi: «Məxriktikilər uning künigə qarap aləqzadə bolidu, məşriktikilər uning künigə qarap aləqzadə bolidu, məxriktikilərmu qəqüp ketidu». □ **18:21 «Mana, kəbih adəmning makanliri xübhisiz xundak, Təngrini tonumaydioğan kixiningmu orni qokum xundaktur»** — Bildadning bu səzlidir: «kəbih adəm», «Təngrini tonumaydioğan kixi» degini, «sən Ayuptin baxka kixi əməs» deməqçi. □ **19:3 «Silər meni on qətim harlidinglar»** — muxu yərdiki «on qətim» degini «nuroqun qətim»ning birhil ipadisi.

Yüzüm aldida xərm-hayani kərsitip meni
əyibliməkqi bolsanglar,

⁶ Əmdi bilip qoyunqlarki, manga uwal kıloqan
Təngri ikən,

U tori bilən meni qirmaxturup tartti;

⁷ Kara, mən nalə-pəryad kətürüp «Zorawanlıq!»
dəp warkiraymən,

Birəq heqkim anglimaydu;

Mən warkiraymən, birəq manga adalət
kəlməydu.

⁸ U yolumni meni ətüwalmisun dəp qit bilən
tosup qoydi,

Kədəmlirimgə karangoşuluk saldi.

⁹ U məndin xan-xəripimni məhrum kildi,

Beximdin tajni tartiwaldi.

¹⁰ U manga hər tərəptin buzoşunqilik kiliwatidu,
mən tügəxtim;

Ümidimni U dərəhni yuloşandək yuluwaldi.

¹¹ Şəzipini manga karitip qozoşidi,

Meni Əz düxmənliridin hesablıdi. ■

¹² Uning qoxunliri səp tüzüp atlandı,

Pələmpəylirini yasap manga hujum kildi,

Ular qedirimni qorxawoşa elip bargah tikiwaldi.

¹³ U qerindaxlirimni məndin neri kildi,

Tonuxlirimning mehrini məndin üzdi. ■

¹⁴ Tuşqanlirim məndin yatlixip kətti,

Dost-buradərlirim meni unutti.

¹⁵ Əyümdə turşan musapirlar, hətta
dedəklirimmu meni yat adəm dəp hesablaydu;

■ **19:11** Ayup 13:24; 16:9; 33:10; Yioş. 2:5 ■ **19:13** Zəb.
31:11-12; 38:11-12; 69:8; 88:8, 18

Ularning nəziridə mən musapir bolup qaldim.□

¹⁶ Mən qakirimni qakırsam, u manga jawab bərməydu;

Xunga mən uningəa aqzım bilən yelinixim kerək.□

¹⁷ Tinikimdin ayalımning kuskusi kelidu,

Aka-ukilirim sesiklikimdin bizar.□

¹⁸ Hətta kiçik balılar meni kəmsitidu;

Ornumdin turmaqçı bolsam, ular meni haqarətləydu.■

¹⁹ Mening sirdax dostlirimning həmmisi məndin nəprətlinidu,

Mən səygənlər məndin yüz əridi.■

²⁰ Ət-terilirim ustihanlirimə qaplixip turidu,

Jenim kıl üstidə qaldı.□ ■

²¹ Ah, dostlirim, manga iqinglar aqrisun, iqinglar aqrisun!

Qünki Təngrining qoli manga kelip təgdi.

□ **19:15 «əyümdə turoqan musapirlar»** — yaki «əyümdiki mehmanlar». **«hətta dedəklirimni meni yat adəm dəp hesablaydu»** — Ayupning əyidə turoqan musapirlar (bəlkim əslidə uning himəyisigə erixip uning hizmətqiliri boləanlar) hazır uni yat adəm, musapir dəp qaraydu. □ **19:16 «Mən qakirimni qakırsam, u manga jawab bərməydu; xunga mən uningəa aqzım bilən yelinixim kerək»** — Ayupning əslidə qakiriəa buyruk berix üqün söz kılıxi bəlkim həjətsiz idi, uning bir imasi yaki qarap koyuxi kupayə idi. □ **19:17 «Aka-ukilirim»** — ibraniy tilida «Anamning baliyatqusidiki oqullar». **«Aka-ukilirim sesiklikimdin bizar»** — yaki «Aka-ukilirim yelinixlirimdin bizar». ■ **19:18** Ayup 30:1

■ **19:19** Zəb. 41:9; 55:12-14 □ **19:20 «Jenim kıl üstidə qaldı»** — ibraniy tilini səzmusez tərjimə kılsaq: «Jenim qixlirimning terisining üstidila qaldı». ■ **19:20** Ayup 30:30; Zəb. 102:5; Yiq. 4:8

22 Silər nemixka Təngridək manga ziyankəxlik kılısilər?

Silər nemixka ətlirimgə xunqə toymaysilər!□

Qutkuzoquqi toşruluk bexarət

23 Ah, mening səzlim yezilsidi!

Ular bir yazmioqa pütüklük boləqan bolatti!

24 Ular tēmür kələm bilən qoquxun iqiğə yezilsidi!

Əbədil'əbəd tax üstigə oyup pütülgən bolatti!□

25 Birək mən xuni bilimənki, özümning Həmjəmət-Qutkuzoquqim həyattur,

□ **19:22 «Silər nemixka ətlirimgə xunqə toymaysilər!»** — ərəblər (wə bəlkim ibraniylar) bəzidə «adəmning etini yeyix» degənni «adəmgə təhmət qaplaş» degən mənidə ixlitidu. Ayupning dostliri uning azablrini az dəp, uning azablrioqa yənə «Huda seni taxliwətti» degən wəhimini artip qoyqan. □ **19:24 «Ah, mening səzlim yezilsidi! Əbədil'əbəd tax üstigə oyup pütülgən bolatti!»** — uning bu arzusi (23-24-ayət) əməlgə axuruldi. Biz hazır uning Muqəddəs Kitabəqa pütüklük səzlrini oquwatimiz (baxka hil tərjimisi uqrixi mumkin).

U ahirət künidə yər yüzidə turup turidu! □ ■

26 Həm mening bu terə-ətlirim buzuloqandin keyin,

Mən yənıla tenimdə turup Təngrini kərimən! □

27 Uni özümlə əyni həlda kərimən,

Baxқа adəmning əməs, bəlki özümning kəzi bilən kəraymən;

□ **19:25 «...özümning Həmjmət-Kutkuzoquqim hayattur»**

— Ayup əslidə 9-babta Huda həm özümning otturisida kelixtürgüqi bir «əlqi» yaki «ariqi» bolsa idi, degən intizarini bildürdi. U hazır bu yərdə özining mundak bir «kelixtürgüqi»sining həkikətən barlikini jakarlaydu; ibraniy tilida «goel» («həmjmət-kutkuzoquqi») degən bu sez, adəttə birsi məlum awariqilikkə uqriqanda, uningqa tuoqanqilik (həmjmətlik) kəlip uni kutkuzux üqün «bədəl tələydiqan kutkuzoquqi tuoqini»ni bilduridu. Bu Kutkuzoquqi-Nijatkarining boləlanlikining nətijisi bolsa: — U kəlgüsində öz kəzi bilən Hudasını kərələydu həmdə xu qaşda Huda uning bexioqa qüxkənliri toqrisida uningqa jawab beridiqanliqidin ibarəttur. Bu bayan intayin həyran qalarlıq, həm bəzi jəhətlərdin Ayupning bayanlirining iqidə uning etikadining əng yukiri pəllisi süpitidə julalinip turidu. «Goel» toqruluk yənə «Rut»tiki «kirix sez» wə «koxumqə sez»imizni kəring. **«U ahirət künidə yər yüzidə turup turidu!»** — yaki: «U ahirkı boləquqi bolup yər yüzidə turidu». ■ **19:25** Mis. 6:6; Law. 25:47-49; Ayup 33:23-24; Yuh. 11:25; 1Kor. 15:20-22

□ **19:26 «Mən yənıla tenimdə turup Təngrini kərimən!»**

— muxu yərdə əsli tekistni qüxinix səl təs. «Mən tenimdin sirt (demək, roş təndin kətkəndin keyin) Hudanı kərimən!» degən baxқа bir hil tərjimisi bar. Bu hil tərjimə toqra bolsa, undaқта uning mənisi «Həzirkı tenimdin sirt...» degənlik bolsa kərək. Məyli qaysi hil mənidə eytiləqan bolsun, Ayupning kəzi özining Hudasını kərixigə yətkən.

Ah, qəlbim buningoʻa xunqə intizardur![□]

²⁸ Əgər silər: «Ixning yiltizi uningdidur, Uni qandak qilip qistap qoqliwetələymiz?!» — desənglar,[□]

²⁹ Əmdi özünglar qiliqtin qorqqininglar tüzük! Qünki *Hudaning* oʻəzi qiliq jazasini elip kelidu, Xuning bilən silər *Hudaning* sotining quruk gəp əməslikini bilisilər».

20

Zofarmu yamanlarning aqiwiti üstidə səz qilidu

¹ Andin Naamatlik Zofar jawabən mundak dedi:

² «Meni biaram qiloqan hiyallar jawab berixkə ündəwatidu, Qünki qəlbim biaramlikta ertənməktə.[□]

□ **19:27 «Ah, qəlbim buningoʻa xunqə intizardur!»** — muxu yərdə səzmusez tərjimə qilsaq: «Mening bəräkirim (yürəklirim, demək) iqimdə tügəy dəp qaldı!». Ibraniylar üçün, «bəräklər» adəmnin gəssiyatlrininin, wijdaninimmu qongkur yiltizidur. Xuning bilən bu jümlə, Ayupning Hudani kəruxtin ibarət zor intizarioʻa əzining bərdaxlik bərləməyatqanlikini bildürgən boluxi mumkin. □ **19:28 «Əgər silər: «Ixning yiltizi uningdidur, uni qandak qilip qistap qoqliwetələymiz?!» — desənglar,...»** — Ayup öz dostlrininin «Ayupning yoxurun gunahlrininin pax qilmioquqə hərgiz boldi qilmayli» degən pozitsiyidə turuwatqanlikini bildürməkqi. □ **20:2 «Meni biaram qiloqan hiyallar jawab berixkə ündəwatidu, qünki qəlbim biaramlikta ertənməktə»** — Zofarning bir ixlaroʻa bəkmu jiddiylaxip ketidioqan harakteri bu səzliridin qikiq turidu.

³ Mən mənə həkərət kəltürüp, meni əyibləydiqan səzlərnə anglidim,
Xunga mənə roḥ-zəhnim meni jawab berixkə kistidi.

⁴ Sən xuni bilməmsənki,
Yər yüzidə Adəm'atimiz apiridə bolqandin beri,

⁵ Rəzillərnə oqalibə təntənisi kışkidur,
İplaslarnə huxallığı birdəmliktur. ■

⁶ Undaq kixining xan-xəripi asmanqə yətkən bolsimu,

Bexi bulutlarqə taqaxsimu,

⁷ Yənə əzining pəkədək yəqap ketidu;
Uni kərgənlər: «U nədidur?» dəydu.

⁸ U qüxtək uqur ketidu,
Qayta tapkili bolmaydu;
Keqidiki oqayibanə alaməttək u həydiwetilidu.

⁹ Uni kərgən kəz ikkinqi uni kərməydu,
Uning turoqan jayi uni qayta uqratmaydu.

¹⁰ Uning oqulliri miskinlərgə xəpkət kixkə məjburlinidu;

Xuningdək u həttə əz kəli bilən bayliklirini qayturup beridu.

¹¹ Uning ustihanliri yaxlik məqdurioqə toloqan bolsimu,

Birak *uning məqdiri* uning bilən billə topa-qangda yetip qalidu.

¹² Gərqə rəzillik uning aqzida tatlik tetioqan bolsimu,

U uni til astioqə yoxuroqan bolsimu,

¹³ U uni yutkusi kəlməy məhrini üzəlmisimu,

U uni aqzida qaldursimu, □

14 Birak uning qarnidiki tamiki ozgirip,
Kobra yilanning zehorige aylinidu.

15 U bayliqlarni yutuwetidu, birak ularni yanduridu;

Huda ularni axqazinidin qikiriwetidu.

16 U kobra yilanning zehorini xoraydu,

Qar yilanning nextiri uni olturidu.

17 U kaytidin erik-ostenglargə həwəs bilən qariyalmaydu,

Bal wə serik may bilən akidioqan dəryalardin huzurlinalmaydu.

18 U erixkənni yutalmay kayturidu,

Tijarət kiləqan paydisidin u heq huzurlinalmaydu.

19 Qünki u miskinləрни ezip, ularni taxliwətkən;

U əzi salmioqan əyni igiliwəloqan.

20 U aqkəzlüktin əsla zerikməydu,

U arzuloqan nərsiliridin heqkaysisini saqlap qalalmaydu. □

21 Uningoqa yutuwaləqudək heqnərsə qalmaydu,

□ **20:13 «U uni yutkusi kəlməy mehrini üzəlmisimu,...»** — ibraniy tilida «uni ayap mehrini üzəlmisimu». Demək, aqzida qalduriwərməkqi bolidu. «**U uni , yəni rəzillikni** aqzida qaldursimu...» — Zofarning bu bayani intayin zəhərhəndilikke toloqan bolup, bu sözlər xübhəsizki, Ayupni biwasitə əyibləx üqün qaritilidu; u: «rəzillik aqzida tatliq tetioqan» wə «uni til astioqa yoxuroqan», həm 20-ayəttiki «Miskinləрни ezip, ularni taxliwətkən», «əzi salmioqan bir əyni əzi igiliwəloqan» dəp təswirligən kixi dəl Ayuptin baxqa kixi əməs idi. □ **20:20 «U aqkəzlüktin əsla zerikməydu»** — ibraniy tilida: «Uning axqazini heq hatirjəmlikni bilməydu». Oqurmənlər 22-24-ayətlərnig baxqa hil tərjimirini uqritixi mumkin.

Xunga uning bayaxatliki mænggülük bolmaydu.

²² Uning tokkuzi təl boloqanda, tuyuksiz kişilqilikka uqraydu;

Hər bir ezilgüqining qoli uningqa qarxi qıqıdu.

²³ U qorsikini toyuuziwatkinida,

Huda dəhxətlik oʻzıpini uningqa qüxürıdu;

U oʻzalinıwatqanda *oʻzıpini* uning üstıgə yaqdurıdu.

²⁴ U təmür koraldın keqıp kutulsımu,

Bıraқ mis okya uni sanjiydu.

²⁵ Təgkən ok kəynıdın tartıp qıqırıwelgınidə,

Yaltıraқ ok uqi oʻttın qıqırıwelgınidə,

Wəhımılər uni basıdu.□

²⁶ Zulmət karangıquluk uning baylıqlırını yutuwetıxkə təyyar turıdu,

Insan püwlımıgən ot uni yutuwalıdu,

Uning qedirıda kelıp qaloqanlırınımı yutuwetıdu.□

²⁷ Asmanlar uning kəbihlikını axkarılaydu;

Yər-zemınmu uningqa qarxi kozoqılıdu.

²⁸ Uning mal-dunyasi elıp ketılıdu,

Hudanıng oʻzəpılik künıdə kəlkün uloqıyip oʻy-bısatını oqulıtıdu.□

²⁹ Hudanıng rəzil adəmgə bəlgılıgən nesıwısı mana xundaktur,

□ **20:25 «Yaltıraқ ok uqi oʻttın qıqırıwelgınidə, wəhımılər uni basıdu»** — Zofar yaman adəmlərnıng kəlgüsidiki abzırlıdın bək huzurlınıdıoqandək qılattı. □ **20:26 «Insan püwlımıgən ot»** — Hudanıng Өzınıng otını kərsətsə kerək.

□ **20:28 «Uning mal-dunyasi elıp ketılıdu»** — yaki «Kəlkün oʻyını ekıtıp ketıdu».

Bu Huda uningõja bekitkən mirastur». □

21

Ayup yənə söz qilidu — Hudaning jahanni idarə qilixi

¹ Ayup jawabən mundak dedi: —

² «Gəplirimgə qulak selinglar,

Bu silərning manga bərgən
«təsəlliliringlar»ning ornida bolsun!

³ Səz qiliximoqa yol qoysanglar;

Səz qiloqinimdin keyin, yənə mazak
qiliweringlar!

⁴ Mening xikayitim bolsa, insanoqa
qaritiliwatamdu?

Rohim qandakmu bitakət bolmisun?

⁵ Manga obdan qaranglarqu? Silər qoqum
həyran qalisilər,

Qolunglar bilən aqzinglarni etiwalisilər.

⁶ Mən bu ixlar üstidə oylansamla, wəhimigə
qemimən,

□ **20:29 «Hudaning rəzil adəmgə bəlgiligən nesiwisi mana xundaktur, bu Huda uningõja bekitkən mirastur»** — Zofarning bayanliri jəmləxtürülginidə, u degən «rəzil adəm» əməliyəttə tət-bəx pütünləy baxqa-baxqa yol bilən əlgən!

Pütün ətlirimni titrək basidu.□

⁷ Nemixka yamanlar yaxiweridu,

Uzun ömür kəridu,

Hətta zor küq-höküklük bolidu?■

⁸ Ularning nəsli öz aldida,

Pərzəntliri kəz aldida məzmut əsidu,□

⁹ Ularning öyliri wəhimidin aman turidu,

Təngrining tayiqi ularning üstigə təgməydu.

¹⁰ Ularning kaliliri jüplənsə uruqlimay

qalmaydu,

Iniki mozaylaydu,

Moziyimu taxlimaydu.

¹¹ *Rəzillər* kiqik balilirini koy padisidək talaəqa qikiriweridu,

Ularning pərzəntliri taqlap-səkrəp ussul oynap yürüdü.

¹² Ular dap həm qiltarəqa təngkəx kildü,

□ **21:6 «Mən bu ixlər üstidə oylansamla, wəhimigə qənimən, pütün ətlirimni titrək basidu»** — Ayupning bundak qorkqup ketixi uning təwəndiki səzliri bilən qüxəndürüldü. Ayup taki özini palakət baskanoqa kədər Hudani Həmmigə Qadir, pütünləy adil həm pütünləy məhriban dəp ixinip kəlgənidi. Biraq u əmdilikdə baxqa bir qorkunqluq ehtimallıqqa yüzlinixkə məjbur boluwatatti. Huda rasttinla adalətlik, rasttinla yaximu? Jaħandiki bəzi əhwallar buningoqa tətür guwahlık beriwatqandək kılatti. Yaman adəmlər beyip kitiwatidu, durus adəmlər eziliwatidu. Huda bu ixləroqa pisənt kilməmdü? U əslidə təsəwwur kilmioqan bu ehtimallıqlar uni həzir intayin qorkitiwatatti. ■ **21:7** Zəb. 17:9-12; 73:12; Yər. 12:1; Həb. 1:16 □ **21:8 «Ularning , yəni yamanlarning** nəsli öz aldida, pərzəntliri kəz aldida məzmut əsidu» — Ayup Zofarning baya kıləqan səzlrini huləsə kılıp, ularoqa rəddiyə beridu; yamanlar yokałmaydu, ularning pərzəntliri «Əz baylıqlirini miskinlərgə qayturidu» əməs, bəlki ular öz aldioqa rawaj tapidu.

Ular nəyning awazidin xadlinidu.

¹³ Ular künlirini awatqilik iqidə ötküzidu, Andin көzni yumup aqquqıla təhtisaraoqa qüxüp ketidu.□

¹⁴ Həm ular Təngriyə: «Bizdin neri bol, Bizning yolliring bilən tonuxkimiz yoktur!» — dəydu,■

¹⁵ — «Həmmigə Qadirning hizmitidə boluxning ərzigüdək nəri bardu?

Uningoqa dua kılsaq bizgə nemə payda bol-sun?!»■

¹⁶ Karanglar, ularning bəhti öz qolida əməsmu? Birəq yamanlarning nəsihiti məndin neri bol-sun!□ ■

¹⁷ Yamanlarning qiriqi kanqə ketim əqıdu?

Ularни əzlırigə layıq külpət basamdu?

Huda oşəzipidin ularoqa dərđlərni bəlüp bərəmdu?■

¹⁸ Ular xamal aldidiki engizoqa ohxax, Kara kuyun uqurup ketidoqan pahaləqa ohxaxla yokamdu?

¹⁹ Təngri uning kəbihlilikini balilirioqa qüxürüxkə qalduramdu?

□ **21:13 «Ular künlirini awatqilik iqidə ötküzidu, andin көzni yumup aqquqıla təhtisaraoqa qüxüp ketidu»** —

Ayup bundak yamanlar əmürwayət azadilikdə yaxioqandin keyin heq azablanmay, heq jazalanmay dnyadin ketidu, dəwatidu. «Andin көzni yumup aqquqıla təhtisaraoqa qüxüp ketidu» degənnıng baxka birhil tərjimisi: «Ular hatirjəmlıktə təhtisaraoqa qüxıdu». ■ **21:14** Ayup 22:17 ■ **21:15** Mis. 5:2; Mal. 3:14 □ **21:16 «Karanglar, ularning bəhti öz qolida əməsmu?»** — baxka bir hil tərjimisi: «Karanglar, ularning awatlıki öz qoli bilən kəlməs» (awatlıki Hudadin kəlgən, deməkqi). ■ **21:16** Ayup 22:18 ■ **21:17** Ayup 20:29; Zəb. 11:5-6

Huda bu jazani uning o'zigə bərsun, uning o'zi buni tetisun!

²⁰ O'zining halakitini o'z kəzi bilən kərsun;
O'zi Həmmigə Qadirning kəhrini tetisun!□

²¹ Qünki uning bekitilgən yil-ayliri tügigəndin keyin,

U kandaqmu yənə o'z o'ydikiliridin huzur-halawət alalisun?

²² Təngri kattilarning üstidinmu həküm qiləqəndin keyin,

Uningo'ra bilim o'gitaləydiyən adəm barmidur?!□ ■

²³ Birsı saq-salamət, pütünləy o'əm-əndixsiz, azadilikdə yilliri toxkanda o'lidu;

²⁴ Bekinliri süt bilən semiz bolidu, Ustihanlirining yiliki heli nəm turidu.

²⁵ Yənə birsi bolsa aqqıq armanda tügəp ketidu; U heqkandaq rahət-paraqət kərmigən.

²⁶ Ular bilən billə topa-qangda təng yatidu, Qurutlar ularo'ra qaplixidu.■

²⁷ — Mana, siləarning nemini oylawatqanliqinglarni,

□ **21:20 «Həmmigə Qadirning kəhrini tetisun!»** — ibraniy tilida «Həmmigə Qadirning kəhrini iqsun!». □ **21:22 «kattilar»** — ibraniy tilida «aliylar». Bəlkim muxu yərdə pərixtilərnı kərsitixi mumkin. **«Uningo'ra bilim o'gitaləydiyən adəm barmidur?!»** — Ayup ularning «Yamanlar tezla jazalidu» degənlirining natoqrılıqini ispatliqanıdi. Birəq u hazır: «Siləring bu səzliringlearda qıng turıwelıxınglar «Huda bizning pikrimizni anglap andin bu ixlarnı xundaq orunlaxturuxi kərak» degənlıkkə barawər» deməkqi. ■ **21:22** Yəx. 40:13; Rim. 11:34; 1Kor. 2:16 ■ **21:26** Ayup 17:14

Meni qarilax niyatliringlarni bilimən.□

²⁸ Qünki silər məndin: «Esilzadining öyi nəgə kətkən?

Rəzillərnin turoqan qedirli nədudur?» dəp sorawatisilər.□

²⁹ Silər yoluqilardin xuni sorimidinglarmu?

Ularning xu bayanlirioqa kəngül qoymidinglarmu?□

³⁰ Demək, «Yaman adəm palakət künidin saklinip qalidu,

Ular oqəzəp künidin kutulup qalidu!» — dəydu.■

³¹ Kim rəzilning tutqan yolini yüz turanə əyibləydu?

Kim uningə əz kilmixi üqün tegixlik jazasini yegüzidu?

³² Əksiqə, u həywət bilən yərlikigə kətürüp mengilidu,

Uning kəbrisi kəzət astida turidu.

³³ Jiloqining qalmiliri uningə tatlık bilinidu;

Uning aldidimu sansiz adəmlər kətkəndək,

□ 21:27 «... silərnin nemini oylawatqanliqinglarni, meni qarilax niyatliringlarni bilimən» — dostlirining səzlrining kəpinqisi daritma gəp; birək, heli roxənki, bu yərdə Ayupka qaritip hujum qilinidu. □ 21:28 «Silər məndin: «Esilzadining öyi nəgə kətkən?» dəp sorawatisilər» — ularning muxu «esilzadə» degini, xübhisizki, Ayupni kərsitidu. «Silər məndin: «... Rəzillərnin turoqan qedirli nədudur?» dəp sorawatisilər» — Ayup yənə muxu yərdə: Silərnin bu soalliringlar meni daritip kərsitidiqanliqini bilimən, dəwatidu.

□ 21:29 «Silər yoluqilardin xuni sorimidinglarmu?» — Zofar: «İplaslarning huxallıqı birdəmliktur», xundaqla bu ix «yər yüzidə Adəm'atimiz apiridə boləqandin beri» həmmə adəmgə ayan — degən. Birək Ayup yirək yurtlarəqə berip kəlgənlərnin bayanliri baxқиqə, dəydu. ■ 21:30 Pənd. 16:4

Uning kəynidinmu barlik adəmlər əgixip baridu.
³⁴ Silər nemixka manga kuruq gəp bilən təsəlli bərməkqi?
 Silərninğ jawabliringlarda pəkət sahtilikla tepilidu! □

22

Elifaz yənə səz kılıdu: — •••• Hata pərəzlər — Ayupka qaritiloğan hujumlar

¹ Andin Temanlik Elifaz mundaq dedi: —

² Adəm Hudağa qandaqmu payda kəltürəlisun? Dana adəmlərmu Uningoğa nemə payda kəltürəlisun?

³ Sən həkkanıy bolsangmu, Həmmigə Qadiroğa nemə bəhrə berələytting?

Yolliring əyibsiz boləğan təkdiirdimu, sən Uningoğa nemə oəniymətlərnə elip kelələysən? □

⁴ Uning seni əyibləydiəanliki,

□ **21:34 «Silər nemixka manga kuruq gəp bilən təsəlli bərməkqi? Silər yoluqılardin xuni sorimidinglarmu?»**

— okurmənlər baykısunki, Ayupning üq dosti awwal səl eəfir-besikrak səz kılıdu, andin gəp kıləanseri aqqik həm təlwəlik bilən səzləydu; Ayup bolsa awwal intayin təlwilərqə wə jiddiylikta səz kıləğan bolsimu, lekin uning səzliri barəanseri təmkin bolidu. □ **22:3 «... Yolliring əyibsiz boləğan təkdiirdimu, sən uningə nemə oəniymətlərnə elip kelələysən?»**

— 1-bab, 8-ayəttə, Hudaning Ayuptin aloğan raziliki, hursənliki nahayiti roxən bayan kılınıdu. Yənə kelip, Təwratning «Yaritilix» degən kismida biz Hudaning insanalarning gunahlliri tūpəylidin boləğan intayin azablinidiəanliki toərisida həwərdar bolimiz. Xunga Elifazning 2-ayət wə 3-ayəttiki bu səzlining tolimu hata ikənlikini biliximiz lazim.

Wə Uning sanga xikayətlər yətküzidioqini sening
ihlasmən bolqining üqünmu-ya?

⁵ Sening rəzilliking zor əməsmu?

Sening gunəhliring həsabsiz əməsmu?

⁶ Sən kərindaxliringdin səwəbsiz kepillik
alqansən;

Sən yalangtüxlərnə kiyim-keqəkliridin məhrum
kiliwətkənsən. ■

⁷ Həlsizlanqanlarqə su bərmiding,

Aq qəloqanlarqə axnimu ayap bərmiding,

⁸ Gərqə sən yər-zeminlik bolqan qoli uzun adəm
bolsangmu,

Yər-zemin tutup hərmətlinip kəlgən adəm bol-
sangmu,

⁹ Sən tul hotunlarnimu quruk qol
yanduroqansən,

Yetim-yesirlarning qolinimu yanjitiwətkənsən. □

¹⁰ Mana xu səwəbtin ətrapingda tuzaklar yatidu,
Uxtumtut pəyda bolqan wəhimimu seni basidu.

¹¹ Xu səwəbtinmu seni qarangoquluk besip
kəralməs kildi,

Bir kəlkün kelip seni qərək kildi.

¹² Təngri ərxaləning qəkkisida turidu əməsmu?

Əng egiz yultuzlarning nəkədər aliy ikənlikigə
qarap bəq!

¹³ Birəq sən: «Təngri nemini bilidu?

U rast xunqə zulmət qarangoqulukta birnemini
pərk etələmdu?!» dəwatisən.

¹⁴ Yənə: «Qoyuq bulutlar uni tosiwalidu,

■ **22:6** Mis. 22:26, 27; Qan. 24:6, 10-13 □ **22:9** «Sən ... yetim-yesirlarning qolinimu yanjitiwətkənsən» — xuni qongkür qüxiniximiz kərəkki, Elifazning bu xikayətliri pütünləy asassizdur.

Xunga U pələk üstidə aylinip mangoşinida bizni kərməydu!» — dəysən.

¹⁵ Yaman adəmlər mangoşan kona yolni sənmu tutiwerəmsən?

¹⁶ Ular waqti toxmay turupla elip ketilgən, Ularning ulliri kəlkün tərpidin ekıtilip ketilgən. □

¹⁷ Ular Təngrigə: «Bizdin neri bol!» Həmmigə Qadir bizni nemə kılalisun?» — dəytti. ■

¹⁸ Birəq ularning əylirini esil nərsilər bilən tolduroşan dəl Uning Əzidur, Mən bolsam yamanlarning nəsihitidin yirəqləşkənmən! □ ■

¹⁹ Həqkaniylar ularning bərbat boləşanlikini kərüp xadlinidu; Bigunaşlar ularni mazaq kılıp: — ■

²⁰ «Bizgə qarxi qıqquqılar xübhisiz wəyran bolidu, Ot ularning bayliklərini yutuwətməmdu?» — dəydu.

²¹ *Xunga* Hudaşa boşunup Uni tonusang, Xu qəşdila sən aman bolisən; Xuning bilən sanga amət kelidu.

□ **22:16** «Ular waqti toxmay turupla ..., ularning ulliri kəlkün tərpidin ekıtilip ketilgən» — bu yərdə Nuh pəyoşəmbərnıng dəwridə topan ekıtip kətkən rəzil adəmlər kərştilgən boluxi mumkin. ■ **22:17** Ayup 21:14 □ **22:18** «Ularning əylirini esil nərsilər bilən tolduroşan dəl uning əzidur» — Elifaz muxu yərdə Ayupning «Yamanlar bəzidə beyip awatlixidu» degən pikrining toşrilikini azraq qəbul kıləşandək kıləşini bilən yənıla: «Yamanlar tez bərbat bolidu» dəydu. ■ **22:18** Ayup 21:16 ■ **22:19** Zəb. 107:42

22 Uning aqzidin kəlgən nəsihətnimu qobul qil, Uning sözlirini kənglünggə püküp koy.□

23 Sən Həmmigə Qadirning yenioğa kaytip kəlsəng, muqərrərki, Kaytidin quruluş qikalaysən; Əgər sən kəbihlikni qedirilingdin yiraklaxtursang,■

24 Əgər sən altunungni topa-qang üstigə taxliyalisang,

Ofirdiki altunungni xiddətlik ekinning taxlirioğa qoxuwətsəng,□

25 Undaqta Həmmigə Qadirning Əzi sanga altun bolidu.

Sening üqün sərhil kümüxmu bolidu.

26 U qaşda sən Həmmigə Qadirdin səyünisən, Yüzüngni Təngrigə qarap kətürələysən.

27 Sən Uningoğa dua kılsang, U kulak salidu, Xundakla sənmu iqkən kəsəmliringgə əməl kilisən.

28 Sən qarar kıloğan ix əməlgə axidu, Yolliring üstigə nur quxidu.

29 Adəmlər pəs kilinoğanda, sən ularoğa: «Ornunglardin turunglar!» dəysən,

□ 22:22 «**Hudaning** aqzidin kəlgən nəsihətnimu qobul qil,...» — Elifaz əzining baya degən gəplirini «Hudaning aqzidin kəlgən nəsihət» dəp qarisa kerək. ■ 22:23 Ayup 8:5, 6 □ 22:24 «**Əgər sən ... Ofirdiki altunungni xiddətlik ekinning taxlirioğa qoxuwətsəng**» — Elifaz bəkim Ayupni altunlaroğa intayin aq kəz adəm dəp qaraydu. Uning bu sözlirining nuroşun adəmlərgə payda yətküzələydişini bilən, Ayup aq kəz adəm bolmioşaqqa, uningə heq yardəm bərməydu. Bu ayəttə deyilən «Ofirdiki altun» nəhayiti esil bir hil altunni kərsitidu.

Xuning bilən *Huda* qirayi sunoqanlarni kutkuzidu.■

³⁰ U hətta gunahı bar adəmnimu kutkuzidu,
U qolungdiki halallıktın kutkuzulidu. □

23

Ayup jawab beridu — İxənq-etikaadning guman bilən boloqan kürixi

¹ Ayup jawabən mundak dedi: —

² «Bügünmu xıkayıtim aqqıktur;

Uning meni baskan kōli ah-zarlırimdinmu eoırdur!□

³ Ah, Uni nədin tapalaydıoqanlıkimni bilgən bolsam'idi,

Undakta Uning olturıdıoqan jayıoqa barar idim!

⁴ Xunda mən Uning aldida dəwayimni bayan kılattım,

Aoızimni munazirilər bilən toldurattım,

⁵ Mən Uning manga bərməkqi boloqan jawabini bilələyttım,

■ 22:29 Pənd. 29:23 □ 22:30 «U hətta gunahı bar adəmnimu kutkuzidu, u qolungdiki halallıktın kutkuzulidu» — kizik ix xuki, Elifazning əzi ahirda Ayupning duasi arkilik kutkuzulidu (42-bab). □ 23:2 «Bügünmu xıkayıtim aqqıktur» — bu ayəttiki «bügün» degən söz Ayupning dostliri bilən boloqan munazirilirining birnəqqə kün dawamlaxkanlıqıoqa ispat bolidu. Elifaz 22-bab, 29-ayəttə «Huda qirayi sunoqanlarni kutkuzidu» degənidi. Ayup yənə bu yərdə Elifaz eytkən «Xıkayət (ərz)» degən sözini kəstən ixlitip özini «qirayi sunoqanlardın» əməslikini kərsətməkqi boloqan boluxi mumkin.

Uning manga nemini deməkqi bololanlığını qüxinələyttim.

⁶ U manga qarxi turup zor küqi bilən mening bilən talixamti?

Yaq! U qokum manga kulak salatti.

⁷ Uning huzurida həkkəniy bir adəm uning bilən dəwalixalaytti;

Xundaq bolsa, mən öz Sotqim aldida mənngügiqə aqlanoqan bolattim.

⁸ Əpsus, mən aloqa qarap mangsammu, lekin U u yərdə yok;

Kəynimgə yansammu, Uning sayisinimu kərəlməymən.□

⁹ U sol tərəptə ix kiliwatqanda, mən Uni baykiyalmaymən;

U ong tərəptə yoxurunqanda, mən Uni kərəlməymən;□

¹⁰ Birak U mening mangidioqan yolumni bilip turidu;

U meni tawlioqandin keyin, altundək sap

□ **23:8 «Əpsus, mən aloqa qarap mangsammu, lekin U u yərdə yok; kəynimgə yansammu, Uning sayisinimu kərəlməymən»** — yənə birhil təjimi: «Birak mən xərkə mangimən, lekin U u yərdə yok; qarəbkə yansammu, Uning sayisinimu kərəlməymən». □ **23:9 «U sol tərəptə ... U ong tərəptə yoxurunqanda, mən Uni kərəlməymən»** — Ayup öz əhwalidin Hudaning yaxlilikliridin həqəndək ispat kərəlməydu wə Hudaning hazır uningoqə nisbətən nemini kiliwatqanlığını həq bilməydu.

bolimən.□

11 Mening putlirim uning kədəmlirigə qing əgəxkən;

Uning yolini qing tutup, heq qətnimidim.■

12 Mən yənə Uning ləwlirining buyruqidin bax tartmidim;

Mən Uning aqzidiki sözlərni öz kəngüldikilirimdin kımmətlik bilip kədirləp kəldim.□

13 Birəq Uning bolsa birla muddiasi bardur, kimmu Uni yolidin buruyalisun?

U kənglidə nemini arzu kıloqan bolsa, xuni kılidu.■

14 Qünki U manga nemini iradə kıloqan bolsa, xuni bərhəq wujudqa qıqırıdu;

Mana muxu hildiki ixlar Uningda yənə nuroqundur.

15 Xunga mən Uning aldida dəkkə-dükkigə qüximən;

Bularni oyliisamla, mən Uningdin qorqup ke-

□ **23:10 «Birəq U mening mangıdıoqan yolumni bilip turıdu»** — bu ayətnıng bırıncı kısmınıng yənə bır hıl tərjımısi: «U (Huda) Əzınıng manga boləqan yolını bilıdu». Xübħısızkı, Ayupnıng bundaq degını yənıla unıng etıqadınıng əng parlaq bayanlırıdı bırı ħesablınıdu. Biz yənıla unıngoqa qayıl bolmay turalmaymız. ■ **23:11** Ayup 31:4-8 □ **23:12 «...Uning aqzıdıkı sözlərni öz kəngüldıkılırımdın kımmətlik bilip...»** — yaki «...Uning aqzıdıkı sözlərni öz nəpsımdın kımmətlik bilip...». ■ **23:13** Zəb. 33:9; 115:3; 135:6

timən. □

¹⁶ Qünki Təngri kənglümni ajiz kıloğan,
Həmmigə Qadir meni sarasimigə salidu.

¹⁷ Həlbuki, mən qarangöulük iqidə
ujukturulmidim,

Wə yaki yüzümni oriwaloğan zulmət-
qarangöulükqimu heq süküt kılmidim. □

24

Miskinlik wə jinayət

1 — Nemixka Həmmigə Qadir *soraq* künlirini
bekitməydu?

Nemixka Uni tonuqanlar Uning xu künlirini
bikardin-bikar kütidu?

² Mana, adəmlər pasil qılinoğan taxlarni
yətkiwetidu;

□ **23:15 «Bularni, yəni 14-ayəttiki «muxu hildiki ixlar»ni** oylisamla, mən Uningdin qorqup ketimən» — Ayup əmdi nemixka Huda aldida biaram bolup, öz ixlirini oylisa qorqup ketidu? 14-ayəttə u Huda uning üçün bekitilgən ixlar (yəni uning hazır tartıwatqan azab-oqubətlər) toqrisida söz qılqandın keyin, u: «Uningda nuroqunlıoğan muxundaq ixlar bardur» dəydu — demək, u: «Mening hazıröiqə tartqan azablırimdin yənə nuroqun «muxundaq ixlar» aldında barmikin?» dəp intayın kıynilidu. □ **23:17 «Həlbuki, mən qarangöulük iqidə ujukturulmidim, wə yaki yüzümni oriwaloğan zulmət-qarangöulükqimu heq süküt kılmidim»** — bu ayətning əsli təkistini qüxinix səl təs. Yənə bir hil təjimisı: «Qünki mən qarangöulük qüxkəndə jandın üzülmiginim bilən, U mening yüzümni zulmət-qarangöulükün koşqadap qutkuzmioğan».

Ular zorawanlıq bilən baxqılarning padilirini bulap-talap əzliri *oquq-axkara* bakıdu; □ ■

³ Ular yetim-yesirlarning exikini bulap həydəp ketidu;

Ular tul hotunning kalisini kepillik üçün eli-walidu. □

⁴ Ular miskinlərnı yoldın neri ittiriwetidu;

Xuning bilən zemindiki ezilgənlərnıng həmmisi məküxüwalidu. ■

⁵ Mana, ular dəxt-bayawanlardiki yawayi exəklərdək,

Tang səhərdə olja izdəx «hizmiti»gə qıkidu;

Janggal ular wə ularnıng baliliri üçün yeməklik təminləydu. □

⁶ Ular yamanning *kaliliri* üçün dalada ot-qəp oridu,

Uning üçün axқан-taxқан üzümlirini teriydu; □

⁷ Ular keqini kiyimsiz yalang ötküzidu,

Sooqkta bolsa yepinoqudək kiyimi yoktur.

□ **24:2 «Mana, adəmlər pasil kılinoqan taxlarnı yetkiwetidu»** — muxu bab 1-12-ayəttiki «adəmlər» bəlkim qəl-bayawanda turuwatқан miskin jinayətqılərnı kərsitidu (bolupmu 5-12-ayətlərnı kərüng). «...taxlarnı yetkiwetidu» — yaki «taxlarnı yetkəp ketidu». ■ **24:2** Qan. 19:14; 27:17; Pənd. 22:28; 23:10 □ **24:3 «Ular tul hotunning kalisini kepillik üçün eliwalidu»** — bu kalisi bəlkim həm süt üçün həm yər həydəx üçünmu ixltilidu. ■ **24:4** Pənd. 28:28 □ **24:5 «...ular dəxt-bayawanlardiki yawayi exəklərdək,...»** — bu yaman adəmlər xəhər-yezilərdin həydiwetilgən bolup, dəxt-bayawanda jan beqixtin baxқа amali yok idi. □ **24:6 «Ular yamanning kaliliri üçün dalada ot-qəp oridu, uning üçün axқан-taxқан üzümlirini teriydu»** — roxənki, yər igisi boloqan muxu rəzil adəm bu «qüpərəndilərgə» öz axlıq həsulini elixta yaki üzüm həsulini üzuxtə həq ixənməydu.

8 Ular taʼqqa yaʼqan yamoʻurlar bilən süzmə bolup ketidu,

Panahsizlikidin taxni kuqaklixidu.

9 Adəmlər atisiz balilarni əmqəktin bulap ketidu, Ular miskinlərdin *bowaqlarni* kepillikkə alidu.□

10 *Miskinlər bolsa* kiyimsiz, yeling ətidu, Baxqilar üçün buqday baqlirini kətürsimu, yənila aq qalidu;■

11 Ular baxqilarning øyidə zəytunlarni qəyləp yaq qikarqan bolsimu, Höylilirida xarab kəlqikini qəyligən bolsimu, Yənila usuzlukta qalidu.■

12 Xəhərdin adəmlərnin aq-zarliri qikip turidu, Qiliq yegənlərnin janliri nalə-pəryad kətüridu; Biraq Təngri heqkimning iplaslikini əyibliməydu.□

13 — Nuroqa qarxi isyan kətüridioqanlarmu bar; Ular nurning yollirini bilməydu, Uning tərakiliridə turmaydu.

14 Qatil tang nuri kelixi bilən ornidin turup, Kəmbəqəllər wə miskinlərnin öltüridu;

□ 24:9 «Ular miskinlərdin bowaqlarni kepillikkə alidu» — yaki «Ular miskinlərdin kepillik alidu». ■ 24:10 Law. 19:13 ■ 24:11 Qan. 25:4; Yaq. 5:4 □ 24:12 «... **Birak Təngri heqkimning iplaslikini əyibliməydu**» — keyin Ayup bu səzidin həm muxuningoqa ohxax baxqa səzliridin towa qilip: «Nəsihətni tuturukisiz səzlər bilən hirələxtürgən kim?» dəp səzidin yanidu (42-bab). Birak bu babtiki 1-12-ayətlərdin roxən qüxinimizki, u mundaq kixilərnin, hətta uningdin yirak turoqan ezilgüqilərnin əhwaliqoqa iqini aqritip kəngül bələtti.

Keqidə u oşridək yürüdü. □ ■

15 Zinahormu «Meni heq kez kərməydu» dəp zawal waqtini kütüdü, Baxqılar meni tonumisun dəp ayalning qümbilini yüzigə tartıwalıdu. ■

16 Qarangöşulukta *oşrılar* öyning tamlirini kolap texıdu;

Kündüzdə ular əzlrini öz öyigə qamap qoyıdu; Ular nurni tonumaydu. ■

17 Ular üqün tang səhər ölüm sayısidək tuyulıdu; Ular qap-qarangöşulukning wəhimilirini dost tutıdu. □

18 Ular sularning yüzidiki kəpüklərdək yoqap kətsun!

Ularning yər-zemindiki nesiwisi lənət qılinoşanki,

Xunga ulardin heqkim üzümzarlıqqa yənə mangmisun! □

19 Quroşaqşılıq həm tomuz ışıq qar sulirinimu

□ 24:14 «**Qatil tang nuri kelixi bilən ornidin turup, kəmbəşəllər wə miskinlərni öltürıdu**» — bəkim tang səhərdiki oşwalıqtın həm kixining bihəstəlikidin paydılınıp yoxurun zərbə qılıp bulap-talaydu. ■ 24:14 Zəb. 10:8, 9

■ 24:15 Zəb. 10:10-11; Pənd. 7:8, 9 ■ 24:16 Ayup 38:15; Yh. 3:20 □ 24:17 «**Ular üqün tang səhər ölüm sayısidək tuyulıdu**» — yaki «Tang səhər ular üqün qap-qarangöşuluk bolıdu». □ 24:18 «**Ular sularning yüzidiki kəpüklərdək yoqap kətsun!**» — 18-20-ayətlərdiki peillarni buyruk xəklidə yaki kəlgüsi zaman xəklidə tərijimə qılıxqa bolıdu. Xunga

-18-20-ayətlərnıng baxqa birhil tərijimisi: «Ular sularning yüzidiki kəpüklərdək yoqap ketıdu; ularning yər-zemindiki nesiwisi lənət qılinoşan, xuning bilən ulardin heqkim üzümzarlıqqa yənə mangmaydu... qatarlıq» bolıdu. Bırak biz tərijimizni aldi-kəynidiki ayətlərgə maslaxturup alduq.

yöp tügitudu;

Təhtisaramu ohxaxla gunah, qıloqlarni yöp tügətsun!

²⁰ Uni, tuoqlan anisimu untusun!

Qurt xəlgəylirini ekıtip uni yesun!

Əskə heq elinmisun!

Xuning bilən həkkanıysızlıq dərəhtək kesilsun!□

²¹ U balisi yoq tuoqlaslardin olja alidu,

U tul hotunlaroqlimu heq xəpkət kərsətməydu.

²² Birəq *Huda* Əz kudriti bilən mundaq küq-
həkuqi barlarning *künini* uzartidu;

Ular hətta həyatidin ümidsizlənsimu qaytidin
ornidin turidu.□

²³ *Huda* yənila ularni amanlıqta
muqımlaxturidu,

Xunga ular hatırjəm bolıdu;

U ularning yollirini kəzdə tutqan əməsmu?□

²⁴ Ularning mərtiwisi birdəmlik əstürülidu,

Andin ular yoq bolıdu;

Ular ɔngda qaldurulıdu, andin baxqa adəmlərgə
ohxaxla yioqıp elip ketilidu;

Ular pəkətle pixqan sərhil buoqlay baxaklıridək

□ **24:20 «Qurt xəlgəylirini ekıtip uni yesun!»** — yaki: «Qurt uning jorisi bolsun!». □ **24:22 «...Ular hətta həyatidin ümidsizlənsimu qaytidin ornidin turidu»** — bu ayəttiki əsli tekıstni qüxinix səl təs. Baxqa hil tərjımiliri uqrxıi mumkin.

□ **24:23 «U ularning yollirini kəzdə tutqan əməsmu?»** — Ayup muxu yərdə Hudaning yamanlarning yollirini kəzdə tutqını bilən ularni alaııidə jazalimaydıoqlanlıqını, bəlki ularni adəttikidək əlüm künigə saqlaydıoqlanlıqını kərsətməkqi boluxıi mumkin.

kesilip ketidu.□

²⁵ Bu ixlar mundaq bolmisa, qeni kim meni yaloqanqi döp ispatliyalaydu.

Mening gəplirimni kim quruk gəp deyäləydu?».

25

Bildad yənə sözləydu — Hudaning uluoqluqi

¹ Xuhalik Bildad jawabən mundaq dedi: —

² «Uningda həkümranlik həm həywət bardur; U asmanlarning qəridiki ixlarnimu tərtpkə salidu.□

³ Uning qoxunlirini sanap tügətkili bolamdu? Uning nuri kimning üstigə qüxməy qalar?

⁴ Əmdi insan balisi qandaqmu Təngrining aldida həkkanıy bolalisun?

Ayal zatidin tuoquloqanlar qandaqmu pak bolalisun?■

⁵ Mana, Uning nəziridə hətta aymu yoruk bolmioqan yərdə,

Yultuzlarmu pak bolmioqan yərdə,■

⁶ Kurt bolqan insan,

□ **24:24** «**Ular , yəni yamanlar** pəkətla pixqan sərhil buoqday baxakliridək kesilip ketidu» — Ayup yənla, yamanlarning heq jazalanmay həyatning pəyzini sürüp andin pixqan sərhil buoqdaydək heq azablanmay bu dunyadin ketidioqanlikini kərsətsə kerək. □ **25:2** «**U asmanlarning qəridiki ixlarnimu tərtpkə salidu**» — Bildadning bu sözliri bəlkim Xəytanning əslidə Hudaqa qarxilik qilip ərxətə isyan kətürgənlikini, andin Hudaning Xəytanni ərxetin həydiwetip, ərxetiki ixlarni qaytidin tərtpkə kəltürgənlikini kərsitidu. ■ **25:4** Ayup 4:17, 18, 19; 15:14, 15, 16 ■ **25:5** Ayup 15:15

Sazang boloqan adəm balisi *uning aldida* qandak bolar?». □ ■

26

Ayupning ahirki sözliri — Bildadni ayibləx

¹ Ayup *Bildadka* jawabən mundak dedi: —

² «Maqdursiz kixigə qaltis yardəmlərni beriwəttin!

Biləkliri küqsiz adəmni karamət qutkuzuwəttin!

³ Əqli yok kixigə qaltis nəsihətlərni qiliwəttin! Wə uningqa alamət bilimlərni namayan qiliwəttin!

⁴ Sən zadi kimning məditi bilən bu sözlərni qilding?

Səndin qiqiwatqini kimning rohi?

Hudaning uluqluqi — Ayupning bayani

⁵ — «Ərwahlər, yəni su astidikilər,

Xundakla u yərdə barlıq turuwatqanlar toloqinip ketidu;

⁶ Bərħək, *Hudaning* aldida təhtisaramu yepinqisiz körünidu,

□ **25:6 «Sazang boloqan adəm balisi uning aldida qandak bolar?»** — dostlirining Ayupka əng ahiri bərgən jawabi Bildadning bu sözliridir. Uning bayani bək kışka bolup, «yamanlarning aqiwiti» toqrisida gəp kılmaydu, pəkətlə Hudaning uluqluqini sözləydu. Qariqanda ular yənıla Ayupning reallıqqa yüzlinidiqan sözlirigə jawab tapalmaydu. ■ **25:6** Ayup 4:19; Zəb. 22:6

Halakətningmu yapkuqi yoktur.■

⁷ U *yərning* ximaliy *kutupini* aləm boxlukioğa sozoğan,

U yər *xarini* boxluk iqidə muəllək kילוan;□ ■

⁸ U sularni koyuk bulutliri iqidə yioqıdu,

Bulut ularning eoqirliki bilənmu yirtilip kətməydu.

⁹ U aynıng yüzini yapıdu,

U bulutliri bilən uni tosidu.□ ■

¹⁰ U sularning üstigə qəmbər sizip koyoğan,

Buning bilən U yorukluk həm qarangoqulukning qeğrasini bekitkən.□ ■

¹¹ Asmanlarning tüwrükliri təwrəp ketıdu,

Uning əyibini anglapla alakzadə bolup ketıdu.

¹² U dengizni kudriti bilən tinqlandırıdu;

Əz həkmiti bilən Raḥabni parə-parə kılıp yanji-

■ **26:6** Zəb. 139:8, 11, 12; Pənd. 15:11; İbr. 4:13 □ **26:7**

«U *yərning* ximaliy *kutupini* aləm boxlukioğa sozoğan» — ıbraniy tilida: — «U ximaliy tərəplər aləm boxlukıda sozoğan».

Bu ibarining yərning ximalini əməs, bəlki asmanın ximalidiki tərəplərnı kərsıtıxi mumkınlıkımu bar. «*yər xari*» — əynı tekıstə «yər». Bırak helı roxənki, Ayup yər-zemınnıng mutlək ayırım turıdıoğan bır jısım ikənlikıdın toluk həwərdar ıdı. ■ **26:7** Zəb. 104:2 □ **26:9** «U *aynıng yüzını yapıdu*» — yaki «U təhti bolıoğan ərxnıng yüzını yapıdu».

■ **26:9** Ayup 9:8; Zəb. 104:2, 3 □ **26:10** «*Buning bilən u yorukluk həm qarangoqulukning qeğrasını bekitkən*»

— ılımpən jəhəttınnımu, bu səzlərnıng top-tooğra ikənlikı ıspatlanıoğan. ■ **26:10** Yar. 1:9; Ayup 38:8; Zəb. 33:7; 104:5-9; Pənd. 8:29; Yər. 5:22

wetidu. □ ■

¹³ Uning Roʻhi bilən asmanlar bezəlgən,

Uning qoli tez qaçqan əjdihani sanjiydu. □ ■

¹⁴ Mana, bu ixlar pəkət uning qiloqanlirining
kiçikkinə bir qismidur, halas;

Uning söz-kalamidin anglawatkinimiz nahayiti
pəs bir xiwirlax, halas!

Uning pütkül zor kudritining güldürmamisini

□ **26:12 «U dengizni kudriti bilən tinqlanduridu»** — «tinqlanduridu» degənning ikki hil tərjimesi bar: — «tinqlanduridu» yaki «dolqunlitidu». Biraq «dolqunlitidu» bolsa keyinki ayət bilən maslaxmaydu. **«Rahab»** — «Rahab»ning üç hil mənisi bar. 9-bab, 13-ayəttiki izahatni kərüng. Muxu yərdə, xübhisizki, dengizdiki axu zor, qorqunqluq həywanni kərsitidu, həm xuning bilən bir waqıtta u Xəytanning bir kərünuxidur. Bu ayət bəlkim Xəytanning dəsleptə Hudaqə qarxilik qilip isyan kətürgənlikini, andin Hudaning uni ərxin həydəp dengizə taxliqanlikini kərsitidu, xundaqla əng ahirida uni bitqit qiliwetidioanlikidin bexarət qilidu. 13-ayətəni həm izahatinimu kərüng. ■ **26:12** Yəx. 51:15 □ **26:13 «tez qaçqan əjdihə»** — yaki «yorəqilima əjdihə». **«tez qaçqan əjdihə»** — bəlkim yukiriki «lewiatan»ni (9-izahatni kərüng) yaki Xəytanning özini kərsitidu. Əgər ikkinçi mənisi toəra bolsa, bu Təwrattiki «Yaritilix» 3-babtiki bexarət bilən ohxaydu. Demək, ahirda Huda Əz Məsihi arkilik Xəytanni pütünləy məqlub qilidu. Bəzi alimlar: «U Əz qoli bilən «əjdihə yultuz türkümi»ni yasioqan» dəpmu tərjimə qilidu. ■ **26:13** Zəb. 33:6

bolsa kimmu qüxinəlisun?!». □

27

Ayupning kaytidin öz həq-səmimiyligini bayan qilixi

¹ Ayup bayanini dawamlaxturup mundaq dedi:

² «Mening həqkimni tartiwaloqan Təngrining hayati bilən, Jenimni aqritkan Həmmigə Qadirning həqki bilən kəsəm kilimənki, □

³ Tenimdə nəpəs bolsila, Təngrining bərgən Rohi dimioqimda tursila,

⁴ Ləwlimdin həqkaniysiz sözlər qikmaydu,

□ **26:14 «Bu ixlar pəqət uning qiloqanlirining kiqikkinə bir qismidur, halas»** — ibraniy tilida «Bu ixlar pəqət uning yollirining əng qetidiki burjiki, halas». **«Uning pütkül zor qudritining güldürmamisini bolsa kimmu qüxinəlisun?!»** — Ayupning bu üç dosti Huda həmmidin uluq wə aliy boləlanliqi üçün Uningoqa yeqinlixix mumkin əməs, dəp qaraydu. Birak Ayup üçün (gumanlik nuqti'inəzərdin əməs, etiqadning nuqti'inəziridin səzligən waqitlarda) Hudaning uluqluqi Uning insanni paklap Əzigə yeqinlaxturux imkaniyitini yaritip beridu. Xunga u Hudaning uluqluqidin xadlinidu. □ **27:2 «Mening həqkimni tartiwaloqan Təngrining hayati bilən...»** — Ayupning muxu yərdə «(Huda) mening həqkimni tartiwaloqan» degini bəlkim Hudaning heq səwəbni kərsətməy uni jazalap, uningdin «adalətkə boləlan həqki»ni yaki uning bu ixlar toqruluk «dəwalixix» pursitini «tartiwaloqan»liqini kərsitidu.

Tilim aldamqilik bilən heq xiwirlimaydu!□

⁵ Silərningkini tooqra deyix məndin yirak tursun!

Jenim qikqanoqa kədər duruslukumni özümdin ayrimaymən!

⁶ Adillikimni qing tutuwerimən, uni koyup bərməymən,

Wijdanim yaxioqan heqbir künümdə meni əyiblimisun!□

⁷ Mening düxminim rəzillərgə ohxax bolsun,

Manga qarxi qikqanlar həkqaniysiz dəp

□ **27:4 «Mening həkqimni tartiwaloqan Təngrining hayati bilən, jenimni aqritqan Həmmigə Qadirning həkqi bilən kəsəm qilimənki, ... ləwlim... tilim aldamqilik bilən heq xiwirlimaydu!»** — bu kəsəm (2-4-ayət) bəlkim pütkül Mukəddəs Kitab iqidə əng əjayib, əng oqəlitə kəsəm hesablinixi mumkin. U Huda həkqimni tartiwaloqan həm jenimni aqritqan degini bilən, yənila Hudaning həkqidə kəsəm iqidu. Kөрünüxtə qong ziddiyət bardək kilsimu, birak uning hərbi sөzining tegidə uning qongqur etikadi ipadilinip turidu. □ **27:6 «... Wijdanim yaxioqan heqbir künümdə meni əyiblimisun!»** — 5- həm 6-ayəttiki bayanlarning ikki mənisi bar: — birinqidin, məyli yamanlarning yolliri awatlaxqan bolsimu, Ayup durus, diyanətlik boluxqə intilixini hərgiz taxlimaydu; ikkinqidin, uning qarixiqə «Həmmə gunahini Hudaqə etirap qilip towa qilix bilən öz wijdanimqə hilaplik heq ix qalmidi; əgər xundak qilmiqan bolsam, yaloqan eytattim» degən idiyisini ipadiləydu.

qaralsun.□

⁸ Qünki Təngri iplas adəmni üzüp taxlıoqanda,
Uning jenini aloqanda,
Uning yənə nemə ümidi qalar?■

⁹ Balayi'apət uni besip qüxkəndə,
Təngri uning nalə-pəryadini anglamdu?■

¹⁰ U Həmmigə Qadirdin səyünəmdü?
U hərdaim Təngrigə iltija qılalamdu?□

¹¹ Mən Təngri qolining qılolanliri toqrisida
silərgə məlumat berəy;
Həmmigə Qadirda nemə barlıqini yoxurup
yürməymən.

¹² Mana silər alliburun bularni kərüp qıqtinglar;

□ **27:7 «Manga qarxi qıqkanlar həqkanıysiz dəp qaralsun»** — Ayup «Məni həqkanıysiz degüqilər (Huda adil bolsa) əzliri həqkanıysiz dəp qarılıxi kerək» dəp tiləydu. Kona qanunlaroqa asasen, birsi baxqa birawoqa yaloqandin jinayət qaplısa, yaloqanlıqı ispatlinixi bilən u dəl xu jinayətkə tegixlik jaza bilən jazalinixi kerək idi. Huda Ayupni həqkanıy dəp ispatlısa, üq dostining gunahı bar degənlik. Xuning üqün bu sız həm uning bir tiliki həm dostlırioqa bololan səmimiy agahlandıruxi bolup qalidu. ■ **27:8** Mat. 16:26; Luqa 12:20 ■ **27:9** Ayup 35:12; Zəb. 18:41; 66:18; 109:7; Pənd. 1:28; 28:9; Yəx. 1:15; 16:12; Yər. 14:12; Əz. 8:18; Mik. 3:4; Yh. 9:31; Yaq. 4:3 □ **27:10 *Rəzil adəm*** Həmmigə Qadirdin səyünəmdü? U hərdaim Təngrigə iltija qılalamdu?» — Ayupqa nisbətən Hudaning uning qexida hazır bololanlıqı, uning Huda bilən alaqidə boluxi uning həyatidiki əng bəhtlik ixtur. Bu bayanida u yamanlarda undaq huxallıqning yoklukını, mundaqlarning Hudaqa iltija qılalmaydıoqanlıqını bayqıoqanlıqını ayan qilidu. Dıqqət qiliximizə əzıyduki, Ayup nuroqun qetım Hudaqa iltija qilip səzləydu, baxqılarəqa sız qilixtin toxtap turup Hudaqa bıwasıtə gəp qilidu. Bıraq uning üq dostı (həm ahırıda səzlıgən Elihu) bir qetımmu Hudaqa bıwasıtə səzlıməydu.

Silər nemixқа axundak pütünlöy kuruk hiyallik bolup qaldinglar?

13 Rəzil adəmlərning Təngri bekitkən aqiwiti xundakki,

Zorawanlarning Həmmigə Qadirdin alidioan nesiwisi xundakki: —■

14 Uning baliliri kəpəysə, qiliqlinix üqünla kəpiyidu;

Uning pərzəntlirining neni yetixməydu.□ ■

15 Uning əzidin keyin qaloqan adəmliri ölüm bilən biwasitə dəpnə qilinidu,

Buning bilən qaloqan tul hotunliri matəm tut-

■ 27:13 Ayup 20:29 □ 27:14 « *Rəzil adəmnin* baliliri kəpəysə, qiliqlinix üqünla kəpiyidu; uning pərzəntlirining neni yetixməydu» — Ayupning yamanlarning aqiwitini təswirligən həm xundakla dostlirining sözigə səl qoxuloqandək pozitsiyisini bildürgən bu bayani uning bayanliri iqidə qüxinixkə əng təs bolqan bayanlardur. Qünki bu sözlərnin mənisi enix bolqini bilən, uning ilgiriki degənlirigə qarimukarxi bolup qikidu. Ilgiri u: «Yamanlar jazalanmasliqining səwəbi nemə? Nemixқа xunqə kəp rəzillər heq jazalanmay miskinlərni halioqanqə ezidu? Bəzidə yamanlar pexkəllikkə uqraydu, birak gunahsizlarmu ohxaxla uqraydu; heqkandək tərtpni bayqioyli bolmaydu» — degəndək sözlərni qilqanidi. Mana bu bayanlarda «Uning baliliri kəpəysə, qiliqlinix üqünla kəpiyidu; uning pərzəntlirining neni yetixməydu...» degən sözlər eytilidu. Bu zadi qandək gəp? Biz bu məsiligə nisbətən xundək qaraymizki, Ayupning realliqқа yüzlinixtiki jüriti muxu yərdə öz-özigə təsəlli berix üqün səl ajizlik qilqan boluxi mumkin. Biz «qoxumqə sez»imizdə bu ix toqruluk yənə azraq tohtilimiz. ■ 27:14 Qan. 28:41; Hox. 9:13

maydu. □ ■

¹⁶ U kümüxlərnı topa-qangdək yioqıp dəwillisimu,
Kiyim-keqəklərnı laydək kəp yioqsimu,

¹⁷ Bularning həmmisini təyyarlisimu,
Bırak kiyimlərnı həkqaniylar kiyidu;
Bigunahlar mu kümüxlərnı bəlüxidü. ■

¹⁸ Uning yasioqan əyi pərwanining oqozisidək,
Üzümzarning kəzətqisi əzigə saloqan kəpidək
box bolidu.

¹⁹ U bay bolup yetip dəm aloqini bilən,
Bırak əng ahırkı kətim keliduki,
Kəzini aqkanda, əmdi tügəxtim dəydu. ■

²⁰ Wəhimilər kəlkündək bexioqa kelidu;
Kəqtə qara kuyun uni qanggilioqa alidu. □ ■

²¹ Xərk xamili uni uqurup ketidu;
Xiddət bilən uni ornidin elip yırakqa etip

□ **27:15 «Kaloqan adəmliri əlüm bilən biwasitə dəpnə kılınidu»** — «əlüm» muxu yərdə bəlkim birhil waba yaki birhil eoqır kesəlni kərsitidu. **«biwasitə dəpnə kılınidu»** — demək, həqkandək daoqduoisiz tezdin dəpnə kılınidu. Bəlkim yuqumluk kesəl yaki waba bilən əlgən bolsa kerək. **«...kaloqan tul hotunliri matəm tutmaydu»** — bəlkim balayi'apət ularoqa yekınlixixi bilən yaki ohxax səwəb bilən rəsmiy matəm tutuxka ülgürəlməydu. Buningdin kərüwelixka boliduki, Ayupning pəkət bir ayali bar idi həm «bir ər, bir hotunluk» boluxni kuwwətligan (29-babnımu kərüng). Uning deyixiqə, yamanlar kəp hotunluk boluxi mumkin. ■ **27:15** Zəb. 78:64 ■ **27:17** Pənd. 28:8; Top. 2:26 ■ **27:19** Zəb. 49:16-20 □ **27:20 «Kəqtə qara kuyun uni qanggilioqa alidu»** — Ayupning «qara kuyun»ni tiloqa elixi xundək bir qara kuyunning yıraktın keliwatkanlıqini puritidu. 38-babta bu qara kuyun ularning üstigə qüxidu. ■ **27:20** Ayup 15:21; 18:11

taxlaydu.□

²² Boran uni heq ayimay, bexioqa urulidu;
U uning qanggilidin kutulux üqün hə dəp urunidu;

²³ Birak *xamal* uningqa qarap qawak qalidu,
Uni ornidin «ux-ux» kılıp qoqliwetidu».□

28

Danalikni izdax

¹ — «Xübhisizki, kümüx tepilidioqan kanlar bar,
Altunning tawlinidioqan öz orni bardur;□

□ **27:21 «Xærk xamili uni uqurup ketidu»** — Pələstində «xærk xamili» əwjigə qıkkan waqtida intayin qorqunqluq, əxəddiy bolup pütün dərəhlərnimu yulup yıraqlarqa taxliwetələydu.

□ **27:23 «Birak xamal ... uni ornidin «ux-ux» kılıp qoqliwetidu»** — «ux-ux kılıx» məshirə kılıxni bildüridu.

□ **28:1 «Altunning tawlinidioqan öz orni bardur»** — yaki «altunning qaykilidioqan öz orni bardur». Danalix təwsiyə kılinoqan 28-babtiki bu güzəl xeirni bəzi alimlar Ayupning öz sözi əməs, bəlki kitabning yazoquçisi tekistkə qısturup qoxqan bir xeir, dəp qaraydu. Buning məqsiti, oqurmənlərnin həkikiy danalixni təhlil kılıxiqə yardım bolsun degən süpəttə xeirni otturiqə qoyqan. Biz bu pikirgə qayıllı bolduq. Bu pikirgə bir ispat, 29-bab: — «Ayup bayanini dawamlaxturup mundak dedi: —» degən sözlər bilən baxlinidu, qarışanda 27:23-ayət bilən baqlıq. Baxka alimlar bu bayanlar Ayupning öz aozidın qıkkan bayanlardur, «1-ayətnin «xübhisizki» (yaki «qünki») degən baqlıoquçı bilən baxlinixi buningqa ispat bolalaydu», dep qaraydu. Qaysi pikir toqra boluxidin kət'iynezər, bu babtiki həkikətlər xübhisizki Ayupning etiqadining həm u muyəssər bolqan wəhıylirininin tegi həm uli bolqanidi. Keyin biz məzkur kitabni yazoquqınınin kim ikənlik toqruqluq qüxəngə berimiz.

² Təmür bolsa yər astidin keçiwelinidu,
Mis bolsa taxtin eritilip elinidu.

³ İnsanlar *yər astidiki* karangoşulukğa qək
qoyidu;

U yər kərigiqə qarlap yürüp,
Karangoşulukğa təwə, ölümning sayisidə
turoşan taxlarni izdəydu. □

⁴ U yər yüzidikilərdin yirək jayda tik bolşan
qudukni kolaydu;

Mana xundak adəm ayaq basmaydıoşan, un-
tulşan yərlərdə ular aroşamqini tutup boxlukta
pulanglap yürüdü,

Kixilərdin yirəkta esilip turidu.

⁵ Axliq çikidişan yər,

Təkti kolanoşanda bolsayalkundək kərünidu;

⁶ Yərdiki taxlar arisidin kək yaqutlar çikidu,

Uningda altun rudisimu bardur.

⁷ U yolni heqkandak alşur kux bilməydu,

Həтта sarning kəzimu uningğa yətmigən.

⁸ Həkawur yirtkuqlarmu u yərni heq dəssəp
bakmişan,

Əxəddiy xirmu u jaydin heqkaşan ötüp
bakmişan.

⁹ İnsan balisi kolini çakmak texining üstigə
təgküzidu,

U taşlarni yiltizidin komuriwetidu.

¹⁰ Taxlar arisidin u şanallarni çapidu;

□ **28:3 «İnsanlar yər astidiki karangoşulukğa qək
qoyidu»** — demək, insanlar yaqutlarni izdəxtə yər astidiki
karangoşulukni çiraşlar bilən yorutidu; 4-5-ayətlərdə ularning
aroşamqilarğa esilip yər aşığa çüxüp hətərgə təwəkkül
kiloşanlikçi təswirlinidu.

Xundak kilip uning kœzi hœrhil qimmœtlik nœrsilœrni kœridu;□

11 Yœr astidiki œkinlarni texip kœtmisun dœp ularni tosuwalidu;

Yoxurun nœrsilœrni u axkarilaydu.□

12 Birak danalïq nœdin tepilar?

Yorutuluxning makani nœdidu?

13 Insan baliliri uning qimmœtliklikini hœq bilmœs,

U tiriklœrning zeminidin tepilmas.

14 Yœr tegi: «Mœndœ œmœs» dœydu,

Dengiz bolsa: «Mœn bilœnmu billœ œmœstur» dœydu.■

15 Danalïqni sap altun bilœn setiwalœqili bolmaydu,

Kœmœxnimu uning bilœn bir tarazida tartqili bolmas.■

16 Hœtta Ofirda qïkïdioœan altun, aq hœkïk yaki kœk yaqut bilœnmu bir tarazida tartqili bolmaydu.□

17 Altun wœ hrustalnimu uning bilœn selixturoœqili bolmaydu,

Esil altun qaqa-kuœqilar uning bilœn hœq almaxturulmas.

18 U œnœœ-marjan, hrustalni adœmning esidin qïkiridu;

□ **28:10 «Taxlar arisidin u œanallarni œapidu»** — bu œanallar bœkim yœr astidiki suni tonillardin qïkïrix œœœn kolanoœan.

□ **28:11 «Yœr astidiki œkinlarni texip kœtmisun dœp ularni tosuwalidu»** — baxœa birhil tœrjïmisi: «U œkinlarning mœnbilirini izdœp tapidu». ■ **28:14** Ayup 28:22 ■ **28:15** Pœnd. 3:14; 8:11, 19; 16:16 □ **28:16 «Ofirda qïkïdioœan altun»** — Ofir dœœen yœrdiki altun nahœyiti sap idi.

Danalikni elix qizil yaqutlarni elixtin əwzəldur.

¹⁹ Efiopiyədəki serik yaqut uningəya yətməs,
Serik altunmu uning bilən bəslixəlməydu.

²⁰ Undaқта, danalik nədin tepilidu?

Yorutuluxning makani nədidu?■

²¹ Qünki u barliқ һayat igilirining kəzidin yoxu-
ruləqan,

Asmandiki uqar-қanatlaridinmu yoxurun turidu.

²² Həlakət wə əlüm pəқətla: «Uning xəһritidin
həwər alduқ» dəydu.■

²³ Uning mangoqan yolini qūxinidioqan,

Turidioqan yerini bilidioqan pəқətla bir Hudadur.

²⁴ Qünki Uning kəzi yərning kərigiqə yetidu,

U asmanning astidiki barliқ nərsilərnı kəridu.

²⁵ U xamallarning küqini tarazioqala saləqanda,

Dunyaning sulirini əlqigəndə,■

²⁶ Yamoқurlaroqala қanuniyət qūxürginidə,

Güldürməmining qaqmıқioqala yolini bekitkinidə,

²⁷ U qaoqda U danalikқа қarap uni bayan қiloqan;

Uni nəmunə қilip bəlgiligən;

Xundaқ, U uning bax-ayioqioqala қarap қiқip,□

²⁸ Insañoqala: «Mana, Rəbdin kərqux danaliktur;

Yamanliқtin yiraқlixix yorutuluxtur» — degən».

■ 28:20 Ayup 28:12 ■ 28:22 Ayup 28:14 ■ 28:25 Pənd. 8:29

□ 28:27 «U qaoqda **Huda** danalikқа қarap uni bayan қiloqan»
— buning mənisi bəlkim Hudaning dunyaning yaritilixi arқilik
danalikni bayan қiloqanliқini əz iқigə alidu.

29

Ilgiriki bəhtlik künlərni əsləx

¹ Ayup bayanini dawamlaxturup mundaq dedi:

—
² «Ah, əhwalim ilgiriki aylardikidək bolsidi, Təngri məndin həwər aloğan künlərdikidək bolsidi!» □

³ U qaşda Uning qirişi beximoşa nur qaşkan, Uning yorulkuşi bilən qarangoşulukşin ötüş kətkən bolattim!

⁴ Bu ixlar mən kiran waqşimda, Yəni Təngri qedirimda manga sirdax *dost* bolğan waqşitta bolğanidi!» □

□ **28:28 «Mana, Rəbdin qorqux danalıktur; yamanlıqtin yiraklixix yorutuluxtur»** — bu babtiki sözlər insan balilirining yer astida esil taxlarni izdixini tənqid qilğan əməs, bəlki ularning u ixta ixlətkən parasitigə həm jüritigə qayil bolğan. Biraq məyli adəmnin qanqə parasiti, qanqə jüriti bolsun, özining bu hususiyətlirigila tayansa danalıqqa erixməydu; pəşətlə Rəb Pərwərdigardin əyminixkə baxlisila, danalıqqa erixixkimu baxlaydu; yamanlıqtin towa qilip yiraklaxsila, yorutuluxqa baxlaydu. Bu xübhışizki, Ayupning etikadining həm u müyəssər bolğan wəhiylirining tegi həm uli bolğanidi. ■ **28:28** Zəb. 111:10; Pənd. 1:7; 9:10 □ **29:2 «Ah, əhwalim ilgiriki aylardikidək bolsidi!»** — bu bayanoşa qarışanda, Ayupni balayi'apət başkanliqışa birnəqqə ay bolğanidi. □ **29:4 «... kiran waqşimda, yəni Təngri qedirimda manga sirdax dost bolğan waqşitta bolğanidi!»** — eniş turuptuki, Ayup əslə Huda bilən yekın dostlukta ötkənidi. Həqşandaq gumanimiz yokki, bu dostlukning sezimidin məhrum bolux uningışa nisbətən əng azablıq ix boldi.

5 Həmmigə Qadir mən bilən billə boləqan,
 Mening yax balilirim ətrapimda boləqan;
 6 Mening baskan kədəmlirim serik mayoqa
 qəmülgən;
 Yenimdiki tax mən üqün zəytun may dəryasi
 bolup akqan;□
 7 Xəhər dərwazisiyə qıqqan waqtimda,
 Kəng məydanda ornum təyyarlanəqanda,□
 8 Yaxlar meni kərüpla əyminip əzlrini qətkə
 alatti,
 Kərilar bolsa ornidin turatti,
 9 Xahzadilərmu gəptin tohtap,
 Kəli bilən aqzini etiwalatti.
 10 Aksəngəklərmu tinqlinip,
 Tilini tangliyəqə qapliwalatti.
 11 Kulaq səzümni anglisila, manga bəht tiləytti,
 Kəz meni kərsila manga yahxi guwahlik berətti.
 12 Qünki mən manga himayə bol dəp yelinqan
 ezilgüqilərnə,
 Panahsiz qaləqan yetim-yesirlərnəmu kütquzup
 turattim.■
 13 Həlak bolay degən kixi manga bəht tiləytti;
 Mən tul hotunning kənglinə xadlandurup nahxa
 yangratquzattim.
 14 Mən həkkaniyəlikni ton kəlip kiyiwaldim,
 U meni əz gəwdisi kildi.

□ 29:6 «... **Yenimdiki tax mən üqün zəytun may dəryasi bolup akqan**» — bu ayəttə kərsitilgini Ayupning ilgiri intayin bay həlinə təswirləydu. □ 29:7 «**Kəng məydanda ornum təyyarlanəqanda**» — xəhərnəng (qong) dərwazisi yəki uning aldidiki məydan bolsa xəhərnəng aqsakalliri həm qaziliri yiqildiqan, dəwalərnə anglaydiqan jay idi. ■ 29:12 Zəb. 72:12-14; Pənd. 21:13

Adalətlikim manga yepinqa həm səllə boloqan. ■

15 Mən korqə kəz bolattim,

Tokuroqə put bolattim.

16 Yoksullarqə ata bolattim,

Manga natonux kixining dəwasinimu təkxürüp qıqattim. □

17 Mən adalətsizning hınggayoqan qixlirini qekip taxlayttim,

Oljisini qixliridin elip ketəttim. □

18 Həm: «Mening künlirim kumdək kəp bolup, Öz uwamda rahət iqidə əlimən» dəyttim;

19 Həm: «Yiltizim sularoıqə tartilip baridu, Xəbnəm pütün keqıqə xehimoqə qarlıxip yatidu;

20 Xəhritim hərdaim məndə yengilinip turidu, Qolumdiki okyayim hərdaim yengi bolup turidu» dəyttim. □

21 Adəmlər manga kulak salatti, kütüp turatti;

Nəsihətlirini anglay dəp süküt iqidə turatti.

22 Mən gəp kılqəndin keyin ular qayta gəp kılmaytti,

Səzlirim ularning üstigə xəbnəm bolup qüxətti.

23 Ular yamoqurlarni kütəkəndək meni kütətti,

■ **29:14** Yəx. 59:17; Əf. 6:10-17; 1Tes. 5:8 □ **29:16** «**Manga natonux kixining dəwasinimu təkxürüp qıqattim**» — Ayupning bu aditi nahayiti az uqraydioqan pəzilət bolup, Ayupning intayin aliyjanab ikənlikini ispatlaydu. Uning mana muxundək ixliri tüpəylidinmu nuroqun düxmənli ri pəyda boloqan boluxi mumkin. □ **29:17** «**Mən adalətsizning hınggayoqan qixlirini qekip taxlayttim, oljisini qixliridin elip ketəttim**» — Ayupning pəziliti hərgiz hiyalpəreslərnin qiraylık nəzəriyiliri əməs. □ **29:20** «**Qolumdiki okyayim hərdaim yengi bolup turidu**» dəyttim» — «okya» muxu yərdə bəlkim adillik üqün kürəx kılidioqan öz baturlikining, jüritining simwoli boluxi mumkin.

Kixilər *waktida yaoʻqan* «keyinki yamoʻur»ni qarxi aloqandək soʻzlimni aʻozini eqip iqʻatti! □

24 Ümidsizlänginidə mən ularoʻa qarap külümsirəyttim,

Yüzümdiki nurni ular yərgə qüxurməytti. □

25 Mən ularoʻa yolini tallap kərsitip berəttim, Ularning arisida kattiwax bolup olturattim, Qoxunliri arisida turoʻan padixahdək yaxayttim, Birak buning bilən matəm tutidioʻanlaroʻa təsəlli yetküzgüqimu bolattim». □

30

Hazirki bəhtsiz künlər

□ 29:23 «**keyinki yamoʻur**» — Pələstində 3-ayda yaoʻidu. U ətiyazlik ziraətlərni pixurux rolini oynaydu. Xunga hər bir dehqan «keyinki yamoʻur»oʻa təxnadur, ular uni bək kədirləydu. □ 29:24 «**Ümidsizlänginidə mən ularoʻa qarap külümsirəyttim, yüzümdiki nurni ular yərgə qüxurməytti**» — əsli tekistni qüxinix səl təs. Bəlkim uning mənisi: «Mening ularoʻa ümid yetküzidioʻan yüzümnıng nuri məoʻlup boləjan əməs» — demək, mən ularoʻa bərgən ümid yokka qıqkan əməs, deməkqi. Baxka bir hil tərjimisi: «Mening yüz nurum ularoʻa qeqilixi bilənla ular qayta ümidsizlənmidı». Ikki hil tərjiminıng mənisi bir-birigə yekin. Baxka hil tərjimilirimu uqrixi mumkin. □ 29:25 «**Mən ularoʻa yolini tallap kərsitip berəttim...**» — baxka birhil tərjimisi: «Mən ularoʻa həkım boluxka tallanəjanidim; ...». «**...Ularınıng arisida ... qoxunliri arisida turoʻan padixahdək yaxayttim, birak buning bilən matəm tutidioʻanlaroʻa təsəlli yetküzgüqimu bolattim**» — gərgə uning mərtiwisi bək yukiri bolsimu, u heqqaqan həkawurluk kılmioʻanidi, əksiqə pexkəllikkə uqrioiqilaroʻa təsəlli həm yadəmlərni berip turatti.

1 — «Biraq hazir bolsa, yaxlar meni mazak kilidu,

Ularining dadilirini hətta padamni baqidioqan itlar bilən billə ixləxkə yol qoyuxnimu yaman kərəttim.

² Ularining maqdurini kətkəndin keyin, Qolidiki küq manga nemə payda yətküzəlisun?

³ Yoxsuzluk həm aqliktin yigləp kətkən, Ular uzundin buyan qəldərəp kətkən dəxt-bayawanda quruk yərnini qəjaydu.

⁴ Ular əmən-xiwakni qatqallar arisidin yulidu, Xumbuyining yiltizlirininu terip əzlidirigə nan kilidu.

⁵ Ular əl-yurtlardin həydiwetilgən bolidu, Kixilər ularni kərüpla oqrini kərgəndək warkirap tillaydu.

⁶ Xuning bilən ular sürlük jiloqilarda qonup, Taxlar arisida, qarlar iqidə yaxaxka məjbur bolidu.

⁷ Qatqallik arisida ular hangrap ketidu, Tikənlər astida ular dügdiyip olturixidu;

⁸ Nadanlarning, nam-abruyisizlarning baliliri, Ular zemindin sürtoqay həydiwetilgən.

⁹ Mən hazir bolsam bularning həjwiyy nahxisi, Hətta səz-qəqikining dəstiki bolup qaldim!■

¹⁰ Ular məndin nəprətlinip, Məndin yirək turup, Yüzümgə tükürüxtinmu yanmaydu.■

¹¹ Qünki *Huda* mening hayat rixtimni üzüp, meni japaqə qəmdürgən,

■ 30:9 Ayup 17:6; Zəb. 69:11-12; Yiq. 3:14, 63 ■ 30:10 Ayup 19:19

Xuning bilən xu adəmlər aldimda tizginlirini eliwətkən.

¹² Ong yenimda bir top qüprəndə yaxlar ornidin turup,

Ular putumni turoqan yeridin ittiriwətməkqi,
Ular sepilimoqa hujum pələmpəylirini kətürüp turidu;□

¹³ Ular yolumni buzuwetidu,
Ularning heq yөлəngüki bolmisimu,
Hälakitimni ilgiri sürməktə.

¹⁴ Ular sepilning kəng bəsük jayidin bəsüp kirkəndək kirixidu;
Wəyranilikimdin paydilinip qong taxlardək domilap kirixidu.□

¹⁵ Wəhımilər burulup meni öz nixani kıloqan;
Xuning bilən hərmitim xamal ətüp yoq boloqandək həydiwetildi,
Awatqilikimmi bulut ətüp kətkəndək ətüp kətti.

¹⁶ Həzir bolsa jenim kaqidin təkülüp kətkəndək;
Azablik künlər meni tutuwaldi.

¹⁷ Keqilər bolsa, manga səngəklirimgiqə sanjimaqta;
Aqriqlirim meni qixləp dəm almaydu.

□ **30:12 «Ong yenimda bir top qüprəndə yaxlar ornidin turup...»** — bu yaxlar bəlkim yukirida deyilgən miskinlərdin baxqa bir top kixilər boluxi mumkin. □ **30:14 «Ular, yəni axu yaxlar** sepilning kəng bəsük jayidin bəsüp kirkəndək kirixidu... qong taxlardək domilap kirixidu» — əgər (biz 2-babta izahət kılöinimizdək) Ayup xəhər sirtidiki qong kül dəwisidə oluroqan bolsa, u mundaq yaxlarning mazaq kılixidin heq koqdiqoqisiz qalidu. Buningdin baxqa yaxlar bəlkim uning həzirki ajzlikidin paydilinip, u əslidə bir tərəp kıloqan ixlarni həzir öz mənəpəitigə buraydu.

18 *Aoʻriklar* zor küqi bilən manga kiyim-keqikimdək boldi;

Ular kenglikimning yakisidək manga qaplixiwaldi.□

19 Huda meni sazlikka taxliwatkən,

Mən topa-qangoqa wə külgə ohxax bolup qaldim.

20 Mən Sanga nalə-pəryad kətürməktimən,

Birak Sən manga jawab bərməysən;

Mən ornumdin tursam, Sən pəkətla manga qarapla qoyisən.

21 Sən özgirip manga bir zalim boldung;

Qolungning küqi bilən manga zərbə qiliwatisən;

22 Sən meni kətürüp Xamaloqa mindürgənsən;

Boran-qapqunda təllukatimni yok qiliwatkənsən.□

23 Qünki Sən meni ahirida ölümgə,

Yəni barlik hayat igilirining «yioqilix öyi»gə kəltürüwatisən.■

24 U halak qiləqan waqtida kixilər nalə-pəryad kətürsimu,

U qolini uzatqanda, duaning dər wəkə

□ **30:18 «Aoʻriklar zor küqi bilən manga kiyim-keqikimdək boldi; ular kenglikimning yakisidək manga qaplixiwaldi»**

— baxka bir hil tərjimisi: — «Zor küq bilən kiyim-keqikim maqiyip kətti; manga kəngləkning yakisi qaplixip kətti», əsli tekistni qūxinix səl təs. Yənə baxka birhil tərjimisi: «U (Huda) zor küq bilən kiyim-keqikimni tutuwaldi; u manga kenglikimning yakisi qaplxqandək meni baqlap qoydi».

□ **30:22 «Sən meni kətürüp Xamaloqa mindürgənsən; boran-qapqunda təllukatimni yok qiliwatkənsən»** — oylaymizki, kara quyun asta-asta ularoqa yeqinlixiwatidu.

■ **30:23** Ibr. 9:27

heçqandak nətijisi yok;□

²⁵ Mən künliri təs kixi üçün yioqlap *dua kıloğan əməsmu?*

Namratlar üçün jenim azablanmidimu?□ ■

²⁶ Mən özüm yaxxilik kütüp yürginim bilən, yamanlık kelip qaldi;

Nur kütkinim bilən, qarangoçuluk kəldi.

²⁷ İqim qazandək kaynap, aramlıq tapmaywatidu;

Azablık künlər manga yüzləndi.□

²⁸ Mən quyax nurini kərməymu qarıdap yürməktimən;

Halayıq arisida mən ornumdin turup, nalə-pəryad kətürimən.□

²⁹ Mən qılberilərgə qerındax bolup qaldım,

□ **30:24 «U həlak kıloğan waqtida kixilər nalə-pəryad kətürsimu, U qolini uzatqanda, duaning dərwəkə heçqandak nətijisi yok»** — bu jümlini üç hil tərijimə kılixqa bolıdu. Birinçisi, yukiriki tərijimə. İkkinçisi bolsa, «Xübhısızki adəm dərd-ələmdin nalə-pəryad kətürginidə, wəyran kılınoğan kixigə kim qol təgküzüp ziyankəxlik kılıdu?». Üqinqi hil tərijimisi «Adəm yikilip ketiwatqinida qolini midirilitip qoymamdu? U həlak bolay deginidə nalə-pəryad kətürüxkə bolmamdu?». Əsli ıbraniyqə tekistni qüxinix səl təs. □ **30:25 «Mən künliri təs kixi üçün yioqlap dua kıloğan əməsmu? Namratlar üçün jenim azablanmidimu?»** — əmdi kim Ayup üçün yioqlaydu? Nemə terisang xuni orısən, degən gəp toqrimu? ■ **30:25** Zəb. 35:13,14; Rim. 12:15 □ **30:27 «İqim qazandək kaynap, aramlıq tapmaywatidu; azablık künlər manga yüzləndi»** — uning aldida heç ümid qalmioqandək kılatı. □ **30:28 «Mən quyax nurini kərməymu qarıdap yürməktimən»** — bunun ikki mənisi bar: (1) Ayupning teni kesəldin qarıdap kətı; (2) u əzi ailisidikilər üçün matəm tutup qara kıyım kıyğən. Bu ikki əhwal təng boluxı mumkin.

Huwkuxlarning h mrahi boldum. □ ■

³⁰ Ter m qariyip m ndin ajrap ketiwatidu,
Seng klirim kiziktin k y p ketiwatidu. ■

³¹ Qiltarimdin mat m m rsiyəsi qikidu,
Neyimning awazi h za tutkuqilarning yiohisio a
aylinip qaldi». □

31

 zini aqlax  q n k s m iqix

¹ «M n k z m bil n  hdil xk n;
Xuning  q n m n qandaqmu kizlaro a h w s
kilib k z taxlap y r y? □

² Undaq kilsam  st mdiki T ngridin alidio an
nesiw m nem  bolar?
H mmig  qadirdin alidio an mirasim nem  bo-
lar?

□ **30:29 «Huwkuxlarning...»** — yaki «t gikuxlarning...». **«M n qilberilerg  kerindax bolup qaldim, huwkuxlarning h mrahi boldum»** — qilberil r h m huwkuxlar q l-bayawanlarda Ayupt k yigan  yaxaydu; ikkilisi Ayupt k nahayiti mungluk nal -p ryad ket ridu. ■ **30:29** Ayup 17:14; Z b. 102:6; Mik. 1:8 ■ **30:30** Z b. 119:83; Yio. 4:8; 5:10 □ **30:31 «Neyimning...»** — y ni, «Mening «n y»imning...» □ **31:1 «M n k z m bil n  hdil xk n; xuning  q n m n qandaqmu kizlaro a h w s kilib k z taxlap y r y?»** — mana biz bu y rdin Ayupning  zining birdin bir h mriyi bolo an ayalio a sadik bolup  tk nlikini k r walalaymiz. U  z ayalio a p k t sirtin qario andila  m s, b lki qin y rikidin sadak tm n idi. U bu babta nixan kilo an p zil t, M sih  ysa Injilda t l p kilo an p zil tk  nahayiti yek n kelidu (y ni, ad mning k lb-oylirini baxkuridio an h kqaniylik h m meh r-muh bb t). Injil, «Matta» 5-7-babni k r ng.

³ Bu gunahning natijisi haqqaniysizlaroga bala-kaza amasmu?

Kebihlik qilganlarga kulpat amasmu?

⁴ U mening yollirimni korup turidu amasmu?

Harbir kedamlimni sanap turidu amasmu?■

⁵ Eger sahtilikka hamrah bolup mangojan bolsam'idi!

Eger putum aldamqilik bilan billa boluxka aldiriojan bolsa,

⁶ (Men adillik mizanioga koyulojan bolsam'idi!

Undakta Tengri ayibsizlikimdin hawer alalaytti!)

⁷ Eger kedimim yoldin qiqkan bolsa, konglum kezumge egixip mangojan bolsa,

Eger qolomoga herkandak daq qarplaxkan bolsa,

⁸ Undakta men terioanni baxka birsi yesun!

Bihlirim yulunup taxliwetilsun!□

⁹ Eger qalbim melum bir ayaldin azdurulojan bolsa,

Xu niyette qoxnamning ixik aldida paylap turojan bolsam,■

¹⁰ Oz ayalim baxqilarning tugminini tartidiojan kungə qalsun,

Baxqilar uni ayak asti qilsun.□

¹¹ Qunki bu axeddiy nomusluk gunahdur;

U soraqqilar teripidin jazalinixi keraktur.

¹² *Bu gunah* bolsa adomni halak qilouqi ottur;

■ **31:4** 2Tar. 16:9; Ayup 34:21; Pənd. 5:21; 15:3; Yər. 32:19

□ **31:8** «**Bihlirim yulunup taxliwetilsun!**» — «bihlirim» degən sözning «balilirim» degən köqmə mənisimu bar. ■ **31:9**

Ayup 24:15; Pənd. 7:25 □ **31:10** «**Oz ayalim baxqilarning tugminini tartidiojan kungə qalsun**» — baxka bir hil təjimişi: «Ayalim baxka birsi bilən billə bolsun».

U mening barlik tapkanlirimni yulup aloqan bolatti.

¹³ Əgər kulumning yaki dedikimning manga karita ərzi bolqan bolsa,

Ularning dəwasini kəzümgə ilmiqan bolsam,

¹⁴ Undaқта Təngri meni soraqqa tartixqa ornidin turoqanda qandaқ kilmən?

Əgər U məndin soal-soraқ alimən dəp kəlsə,

Mən Uningoqa qandaқ jawab berimən?■

¹⁵ Meni baliyatquda apiridə kילוuqi ularnimu apiridə kילוan əməsmu.

Mən bilən u ikkimizni anilirimizning baliyatqusida tərəldürgüqi bir əməsmu?■

¹⁶ Əgər miskinlərni öz arzu-ümidliridin tosqan bolsam,

Əgər tul hotunning kəz nurini qarangoqulaxturoqan bolsam,

¹⁷ Yaki özümning bir qixləm nenimni yaloquz yegən bolsam,

Uni yetim-yesir bilən billə yemigən bolsam

¹⁸ (Əməliyəttə yax waқtimdin tartip oqli ata bilən billə bolqandəк umu mən bilən billə turoqanidi,

Apamning korsikidin qikkandin tartipla tul hotunning yeləngüki bolup kəldim),

¹⁹ Əgər kiyim-keqəк kəmlikidin həlak bolay degən birigə,

Yaki qapansiz bir yoksuloqa karap olturoqan bolsam,

²⁰ Əgər uning bəlliri *kiyimsiz kəlip* manga bəht tilmigən bolsa,

■ 31:14 Zəb. 44:20-21 ■ 31:15 Ayup 34:19; Pənd. 14:31; 17:5

Əgər u qozilirimning yungida issinmioʻlan bolsa,
21 Əgər xəhər dərʼwazisi aldida «*Höküm qikarəʻanlar arisida* mening yələnqüküm bar»
dəp,

Yetim-yesirlarəʻa ziyankəxlik kilixkə kol
kətürgən bolsam,

22 Undakta mürəm taʻoʻiکیدin ajrilip qüxsun!

Bilikim ügisidin sunup kətsun!

23 Qünki Təngri qüxürgən balayi'apət meni
qorkunqqa salmaqta idi,

Uning həyvitidin undak ixlarni kət'iy
kilalmayttim.

24 Əgər altunəʻa ixinip uni əz tayanqim kiləʻan
bolsam,

Yaki sap altunəʻa: «Yələnqükümsən!» degən
bolsam, ■

25 Əgər bayliqlirim zor boləʻanliکیدin,

Yaki qolum aləʻan əʻəniyməttin xadlinip kətkən
bolsam, ■

26 Əgər mən quyaxning julasini qaqqanliکیدini
kөрüp,

Yaki ayning aydingda mangoʻanliکیدini kөрüp, ■

27 Kənglüm astirtin azduruləʻan bolsa,

Xundakla *bularəʻa qəʻkunup* aʻozim qolumni
səygən bolsa,

28 Bumu soraqi aldida gunah dəp hesablinatti,

Qünki xundak kiləʻan bolsam mən yukirida
turoʻuqi Təngrigə wapasizlik kiləʻan bolattim.

29 Əgər munga nəprətləngən kixining həlakitigə
qariəʻanimda xadlinip kətkən bolsam,

Bexioʻa külpət qüxkənlikidin huxal bolıoan bolsam —■

³⁰ (Əməliyəttə u tığəxsun dəp qarıoap, uning əlümini tiləp aozimni gunah ötküzüxkə yol qoymioanmən)■

³¹ Əgər qedirimdikilər mən toqruluk: «Hojayinimizning dastihinidin yəp toyunmioan qeni kim bar?» demigən bolsa,□

³² (Musapirlardin koqida qaloqini əzəldin yoqtur; Qünki ixikimni hərdaim yoluqilaroqa eqip kəlgənmən)■

³³ Əgər Adəm'atimizdək itaətsizlikirimni yapqan,

Kəbihlikimni kənglümgə yoxuroan bolsam,

³⁴ Həmdə xuning üqün pütkül halayiq aldida uning axkarilixidin qorkup yürgən bolsam,

jəmiyətning kəmsitixliri manga wəhimə qıloan bolsa,

Xuning bilən mən talaqə qıqmay yürgən bol-

■ 31:29 Pənd. 17:5 ■ 31:30 Mat. 5:44; Rim. 12:14 □ 31:31 «Əgər qedirimdikilər mən toqruluk: «hojayinimizning dastihinidin yəp toyunmioan qeni kim bar?» demigən bolsa...» — dər wəqə, Ayupning bu gepi həm xuningoqa ohxax nuroqun səzliri həqiqət bolmioan bolsa, əmdi öz yurtidikilər, qediridikilər uni anglapla guwahlik qilip dərhal inkar qilatti. ■ 31:32 Ibr. 13:2; 1Pet. 4:9

sam,... □

³⁵ — Ah, manga qulak saloquci birsi bolsidi!

Mana, imzayimni koyup beray;

Həmmigə Qadir manga jawab bərsun!

Rəqibim mening üstümdin ərz yazsun! □

³⁶ Xu ərzni zimməmgə artattim əməsmu?

Qoqum tajlardək beximoqa kiyivalattim.

³⁷ Mən Uningoqa kədəmlirimning pütün sanini hesablap berəttim;

Xahzadidək mən Uning aldiqə barattim. □

³⁸ Əgər öz etizlirim manga qarxi guwah bolup qukan kətürsə,

Uning qünəkliri bilən birgə yioqlaxsa,

³⁹ Qünki qikarəqan mewisini hək təliməy yegən bolsam,

□ **31:34 «Əgər Adəm'atimizdək itaətsizliklirimni yapqan...**

... jəmiyətning kəmsitixliri manga wəhimə kילוqan bolsa, xuning bilən mən talaqə qikmay yürgən bolsam,...» — (33-34-ayət) əslidə Adəm'atimiz gunahini Hudadin

yoxurmaqçı bolup dərəhlər iqigə məküwaləqanidi. Əmiliyəttə adəm öz gunahlarını Hudaning aldida oquq-axkara etirap kilsila dərhal uning yardimigə erixələydu. Xundak qaraymizki,

Ayup muxu yərdə «Əgər gunah kילוqan bolsam, Hudaning aldida etirap kilattim; undakta halayiktin heq korkmayttim» deməkçi. Bəzi adəmlərnin gunah kilməslikining birdinbir səwəbi baxqılarning kərüp qalmasıliki üqün bolidu — yəni halayiqning pikridin boləqan korkunqisidinla, halas. Ayup hərgiz bundak hildiki adəmlərdin əməs, hərdaim Hudani öz aldida əng aliy orunoqa koyidu. □ **31:35 «Həmmigə Qadir**

manga jawab bərsun! Rəqibim mening üstümdin ərz yazsun!» — biz «mening rəqibim» degən bu sözni yənila Hudani kərsitidu, dəp təhlil kilimiz. Yənə bəzi xərhiqilər uni Ayupning üq dostlini kərsitidu, dəp qaraydu. □ **31:37**

«Mən uningəqa kədəmlirimning pütün sanini hesablap berəttim» — «Uningəqa» yəni Hudaqə, deməkçi.

Həddigərlərni həlsizlandurup nəpisini tohtatқан bolsam,

⁴⁰ Undaқта buođdayning ornida xumbuya əssun! Arpinging ornida məstək əssun.

Mana xuning bilən *mən* Ayupning səzliri tamam wəssalam!» □

32

Yax yigit Elihu səz qilidu •••• U Hudaning Rohidin kəlgən təlim toqrisida səzləydu •••• «Həmmigə qadirning Rohi adəmgə təlim beridu»

¹ Xuning bilən bu üq kixi Ayupқа jawab berixtin tohtidi; qünki ular Ayupning qarixida əzini həkkəniy dəp tonuydioqanlikini bildi.

² Andin Buzilik Ramning ailisidin boləqan Barahəlning oqlı Elihu isimlik yigitning qəzipi kəzəqaldi; uning qəzipi Ayupқа qarita kəzəqaldi, qünki u Hudani əməs, bəlki əzini toqra hesablioqanidi; □

³ Uning qəzipi Ayupning üq dostlirioqimu qaritildi, qünki ular Ayupқа rəddiyə bərgüdək

□ **31:40 «Arpinging ornida məstək əssun!»** — «məstək» buođdayoqa ziyan yətküzidioqan birhil əsümlük; yənə «kürmək» dəpmu atilidu. □ **32:2 «Buzilik,.. Elihu»** — toqruluk; «Buz» dəp atilidioqan bu jəmətning Edom milliti bilən, yəni «Əlük Dengiz»ning xərk təripidə turidioqan bir millət bilən munasiwiti bar idi. Elihu bəlkim bu jəməttikilərdin boləqan boluxi mumkin. Bu adəm dəsləptə bizgə tonuxturulmioqan; birəq u qəqum bu tətəylənning yenida ularning gəplirini anglap olturoqanlardin biri idi.

söz tapalmay turup, yənila uni gunahkar döp bekitkənidi.

⁴ Birak Elihu bolsa Ayupka jawab berixni kütkenidi, çünki bu tötəylənning körgən künliri özidin köp idi.

⁵ Elihu bu üq dostning aqzida heqkandaq jawabi yoklukini körgəndin keyin, uning oəzipi qozqaldi.

⁶ Xuning bilən Buzilik Barahəlning oqli Elihu eoiz eqip jawabən mundak dedi: —

«Mən bolsam yax, silər bolsanglar yaxanoqansilər;

Xundak boloaqqa mən tartinip, bilgənlirimni silərgə ayan kilixtin qorkup kəldim.■

⁷ Mən: «Yexi qong bololanlar *awwal* səzlix kerək;

Yillar kəpəysə, adəmgə danalixni oğitidu», döp qarayttim;□

⁸ Birak hər bir insanda roh bar;

Həmmigə Qadirning nəpisi uni əkil-idraklik kilip yorutidu.□ ■

■ **32:6** Ayup 32:4, 7; 15:10 □ **32:7** «**Yexi qong bololanlar**»

— ibraniy tilida «kūnliri kəp bololanlar». «**Yillar kəpəysə, adəmgə danalixni oğitidu**» — yaki «Yaxanoqan adəm kixilərgə danalixni oğitidu». □ **32:8** «**Birak hər bir insanda roh bar; Həmmigə Qadirning nəpisi uni əkil-idraklik kilip yorutidu**» — xübhisizki, Elihuning bu səzi u qūxinip yətkən qong həkikətlərnin biridir. Tətəylən jūmlidin Ayupning özimu buni tiləja kəp almiəjan. Elihu Hudaning Rohi (Muqəddəs Roh) hər bir insanoja əzining rohi həm wijdani arkilik wəhiy berip, söz kilip sawak oğitidu degən təlimni beridu. İnsanning Hudaning Rohining təlimini anglimaydiəjanliqining səwəbliri toərisida u keyin azrak səzləydu. ■ **32:8** Ayup 12:13; 38:36;

Pənd. 2:6; Top. 2:26; Dan. 1:17; 2:21

⁹ Lekin qonglarning dana boluxi natayin;
Kerilarning toqra həküm qikaraliximu
natayin.■

¹⁰ Xunga mən: «Manga kulak selinglar»
dəymən,
Mənmü öz bilginimni bayan əyləy.

¹¹ Mana, silər toqra sözlərnı izdəp
yürgininglarda,

Mən sözliringlarnı kütkenmən;
Silərnıng munazirənglarəqa kulak salattim;

¹² Xundak, silərgə qın kənglümdin kulak saldim;
Bırak silərdin heqkaysinglar Ayupka rəddiyə
bərmidinglar,

Heqkaysinglar unıng sözlirigə javab
berəlmidinglarki,

¹³ Silər: «Həqıketən danalıq taptuq!»
deyəlməysilər;

İnsan əməs, bəlki Təngri unıngəqa rəddiyə
kilidu.□

¹⁴ Uning jənggə tiziloqan hujum sözliri manga
karitiloqan əməs;

Həm mən bolsam silərnıng gəpliringlar boyiqə
unıngəqa javab bərməymən

¹⁵ (Bu üqəylən həyranuhəs bolup, kayta javab
berixmidi;

Həmmə söz ulardın uqup kətti.

■ 32:9 Ayup 12:12 □ 32:13 «**Silər: «həqıketən danalıq taptuq!» deyəlməysilər; insan əməs, bəlki Təngri unıngəqa rəddiyə kilidu**» — Elihu: Üq dostning Ayupning səzigə rəddiyə bərgüdək javabni tapalmıoqanlıqning bir səwəbi ularning öz pikri-təjribisigə tayanıoqanlıqı, Hudaning əzidinla biwasitə danalıq izdimigənlikidin boldi, dəp karaydu. Uning kəzkarixi bu jəhəttin toqra boluxi mumkin.

16 Mən kütüb turattım, çünki ular gəp kılmıdı, bəlki jimjit ərə turup qayta jawab bərmıdı);□

17 Əmđi özümning nəwıtidə mən jawab berəy, Mənmü bilginimni kərsıtıp berəy.

18 Qünki dəyđioqan səzlırim lıq toldi; İqımdiki Roh manga türtkə boldi;□

19 Mana, qərsikim eqılmioqan xarab tulumioqa ohxaydu;

Yengi xarab tulumlıri partlap ketıdıoqandək partlaydıoqan boldi.

20 Xunga mən səz kılip iqimni boxıtay;

Mən ləwlırimni eqıp jawab berəy.

21 Mən həqkımgə yüz-hatirə kılmaymən;

Wə yaki həq adəmgə huxamət kılmaymən.

22 Mən huxamət kılıxni өгənmıgənmən; undək bolıdıoqan bolsa,

□ **32:16 «Bu üqəylən həyranuhas bolup, ... Mən kütüb turattım, çünki ular ... Jimjit ərə turup qayta jawab bərmıdı»** — bu sözlər (15-16-ayət) bizgə kitabning yazoquşisining, yəni bu ixlarnı hatiriligüqining kim ikənlikigə nisbətən yıp uqi təminləydu. Kitabtıky nəsrıy (xeyriyət xəklidə bolmioqan) kişimlarda pəkət bu yərdila «mən» degən almaxni uqıtımiz. Xunga biz xundək qaraymızki, məzkur kitabni yazoquqi Elihu boluxi kerək. Biz uning ərxtə boləqan kengəxlərdin qandək həwərdar boləqanlıqini bilməymiz. Xunisi enıkkı, u özı bayan kıloqandək «hərbir adəmgə təlim bərgüqi boləqan Hudaning Rohı»ning wəhiysi arklılık xu ixlarnı bilgən; xuning bilən u bu ixlarnı hatirə qalduroqan bolsa kerək.

□ **32:18 «İqımdiki Roh manga türtkə boldi»** — Elihu ikkinqi qetım Mukəddəs Rohning təsirini tiləqa alıdu. U Ayupqa bərməkqi boləqan təlimini dəl muxu Rohın kəlgən, deməkqi.

Yaratququm qoqum tezla meni elip ketidu». □

33

Elihuning birinqi bayani — Huda adamlargə bərgən tərbiyələr

¹ «Əmdilikdə, i Ayup, bayanlirimoqa kulak saloqaysən,

Səzlirimning həmmisini anglap qikkaysən.

² Mana hazır ləwlirimni aqtim,

Aoqimda tilim gəp kilidu.

³ Səzlirim kənglümdək durus bolidu,

□ **32:22 «Mən huxamət kilixni əgənmigənmən; undak bolidioqan bolsa, yaratququm qoqum tezla meni elip ketidu»** — xübhəsizki, heqkimgə yüz-hatirə qılmaslıq toqridur; bu lilla gəp kilixtiki aldinqi bir xərt. Birəq Elihu Ayupning «**Hudaqə** huxamət kilix» gunahtur, degən sözini (7:11-13ni kərüng) qüxənmigəndək kilatti; xunga Elihu pəqətlə «**adəmgə** huxamət kilix» toqrisida səzləydu.

Ləwlirim sap boləqan təlimni bayan qilidu. □

⁴ Təngrining Rohi meni yaratqan;

Həmmigə Qadirning nəpisi meni janlanduridu. □

⁵ Jawabing bolsa, manga rəddiyə bərgin;

Səzliringni aldiməqa səpkə qoyup jənggə təyyar turoqin!

⁶ Mana, Təngri aldida mən sanga ohxax bəndimən;

Mənmu laydin xəkilləndürülüp yasaləqanmən. ■

⁷ Bərhək, mən sanga həq wəhimə salmaqqi əməsmən,

Wə yaki mən saləqan yük sanga besim bol-

□ **33:3 «Səzlim kənglümdək durus boldu, ləwlirim sap boləqan təlimni bayan qilidu»** — biz Elihuning səzlrining bəzilirini naəayiti durus, xundaqla Hudaning Rohining təlimi bilən kəlgən, dəp qarisaqmu, bəzi jaylarda u yənla öz natiklikini bilən səz qilidu. Əgər bizning Elihu məzkur kitabning yazoquqisi degən pikrimiz toəra bolidioəan bolsa, u jəzmən bu jəhəttə öz kəmqilikini səzməy qalmaydu. Xundaqtimu u biz üqün bu əməliy səhbətini təswirləp qalduroəan; əzining nemə degənlikinimu (səzmən bolsimu)biz üqün səmimiyylik bilən hatiriləydu. Bəzidə biz hətta uning səzlrinin uni bir həkawur adəm ohxaydu dəp pərəz qilip qalimiz. Həlbuki, bizmu bilip yetiximiz kerəkki, məlum kixining səzmən bolup kətkənlikini bilən gəplirining həmmisi quruq boluxi natayin. Biz həmmə adəmning səzini səwr-təqət həm diqqət bilən angliximizə toəra kelidu. Buningdin sirt, Elihuning xeir xəkildə boləqan bayanliri baxqa səzligüqilərnin xeiriy səwiyyisigə yətməydu. Bu yənə uning bizgə bu əməliy ixlarni, əməliy bayanlarni əyni-əyni kəyt qiləqanlikini ispatlaydu. □ **33:4 «Həmmigə Qadirning nəpisi meni janlanduridu»** — yaki «Həmmigə Qadirning nəpisi manga jan bərgən». ■ **33:6** Ayup 9:35; 23:10

maydu.□

⁸ Sən dərwəkə kuliqimoğa gəp kildingki,
 Öz awazing bilən: —■

⁹ «Mən heq itaətsiz bolmay pak bolimən;
 Mən sap, məndə heq gunah yok...

¹⁰ Mana, Huda məndin səwəb tepip hujum
 kilidu,

U meni Öz düxmini dəp qaraydu;■

¹¹ U putlirimni kixənlərgə salidu,
 Həmmə yollirimni kəzitim yüridu» —
 degənlikingni anglidim.□ ■

¹² Mana, mən sanga jawab berəyki,
 Bu ixta geping toqra əməs;

□ **33:7** «**Bərək, mən sanga heq wəhimə salmaqçı əməsmən**» — Elihu muxu yərdə Ayupka baxqilarning sezlirining eoqir kəlgənlikini, xundaqla uning əzining bəzi hiyalliridin qorqup kətkənlikini azraq sezib, uni hatirjəm qilməqçı boləqan boluxi mumkin. ■ **33:8** Ayup 10:7; 16:17; 23:10,11; 27:5 ■ **33:10** Ayup 13:24; 16:9; 19:11 □ **33:11** «**Ayupning** «Mən heq itaətsiz bolmay pak bolimən; mən sap, məndə heq gunah yok... Mana, Huda məndin səwəb tepip ... Həmmə yollirimni kəzitim yüridu» — degənlikingni anglidim» — (9-11-ayətlər) Elihu Ayupka: «Kulikimoğa mundaq gəp kilding» dəp uning qiloqan üq gepini əyibləydu. Birinçisi söz: «Mən heq itaətsiz bolmay pak bolimən; mən sap, məndə heq gunah yok...». Əməliyəttə, Ayup bu sezləni qilmioqan; u pəkət Hudaq: «Hərbir gunahimni etirap qilip kəqürüm qilindim, hazır wijdanimoğa hilap heq gunahimning barliqini bilməymən» degəndək sezləni qiloqan. Bu söz əzini pütünləy sap, pütünləy bigunah, degənlik əməs, əlwəttə. Elihu muxu yərdə hataliq ötküzidu. İkkinçisi söz: «Mana, Huda səwəb tepip manga hujum kilidu, U meni Öz düxmini dəp qaraydu» — Bu söz rastla 13:24də wə yənə 14:7də tepilidu. Üqinçisi söz: «U mening putlirimni kixənlərgə salidu, həmmə yollirimni kəzitim yüridu» — bu söz 13:27də tepilidu. ■ **33:11** Ayup 13:27; 14:16

Qünki Təngri insandin uluqdur.

¹³ Sən nemixka uning bilən dəwalixip: —
U Əzi qiloqan ixliri tooqruluk heq qüxəngə
bərməydu» dəp yürisən?□

¹⁴ Qünki Təngri həkikətən gəp qilidu;

Bir ketim, ikki ketim,

Lekin insan buni səzməydu;□

¹⁵ Qüx kərgəndə, keqidiki qayibanə alaməttə,

— (Kattik uyku insanlarni baskanda,

Yaki orun-kərpiliridə ügdək baskanda) —

¹⁶ — Xu qaoqlarda U insanlarning kulikini aqidu,
U ularoqa bərgən nəsihətnei *ularning yürikigə*
məhürləydu.□

¹⁷ Uning məxsiti adəmlərnei *yaman* yolidin yan-
duruxtur;

□ **33:13 «Sən nemixka ... — «U Əzi qiloqan ixliri tooqruluk heq qüxəngə bərməydu» dəp yürisən?»** — Ayup əslidə «U Əzi qiloqan ixliri tooqruluk heq qüxəngə bərməydu» demigən; bəlki u Hudaning **bəzi** qiloqan ixlirini, bolupmu öz bexioqa qüxürgənlinirini qüxəndürməydiqanlikini eytkanidi. Elihun-
ingmu muxu yeridə hatalikı bar. Baxka bir hil tərjimisi:
«Sən nemixka uning bilən dəwalixip: — «U insanning həmmə
sezlirigə heq jawab bərməydu» dəp yürisən?». □ **33:14 «Bir**

ketim, ikki ketim» — bəlkim «birnəqqə ketim» wə xuningdək
«hərhil yol bilən» degənni kərsitidiqan bir ibarə boluxi mumkin.

□ **33:16 «... U insanlarning kulikini aqidu, U ularoqa bərgən nəsihətnei ularning yürikigə məhürləydu»** — biz Eli-
huning bu sözini nəhayiti əhmiyiti bar dəp qaraymiz. U Huda Əz
Rohi arkilik insanoqa sezlirini yətküzüp nəsihət qilidu, dəydu;
əgər insan bu sözlərgə kulak salmisa, Huda yənila xəpkiti bilən
qüxlər arkilik insan kulikini eqip bu agahlanduruxlirini həm
nəsihitini bekitip məhürləydu. Ikkinqi kurning baxka bir hil
tərjimisi: «U ularni agahlar bilən qorqitidu».

Insanni təkəbburluq̄tin sak̄laxtur;□

18 Buning bilən *Huda* adəmning jenini kəz yətməs hanḡdin yandurup, sak̄laydu, uning həyatini k̄iliqlinix̄tin q̄oq̄daydu.

19 Yaki bolmisa, u orun tutup yetip q̄aləq̄inida aq̄riq̄ bilən, Səngəklirini əz-ara soq̄ux̄turup biaram k̄ilix bilən, Tərbiyə k̄ilinidu.

20 Xuning bilən uning p̄ütün wujudi taamdin nəprətlinidu, Uning jeni hərhil nazu-nemətlərdin q̄aq̄idu.■

21 Uning eti kəzdin yəq̄ilip ketidu, Əslidə kərünməydiq̄an səngəkliri bərtüp q̄iq̄idu.

22 Buning bilən jeni kəz yətməs hanḡoq̄a yəq̄in kelidu, Həyati həlak k̄iloquqi p̄ərix̄tilərgə yəq̄inlix̄idu;

□ 33:17 «Uning məqsiti adəmlərn̄i yaman yolidin yandurux̄tur, insanni təkəbburluq̄tin sak̄laxtur» — Elihuning q̄üxəndürüxi boyiq̄ə eytkanda, insanning əng qong məsilisi təkəbburluq̄tin ibarət. *Huda* Əz iltipati arq̄ilik awwal insanoq̄a Roh̄i arq̄ilik nəsihət k̄ilidu; anglimisa u q̄üxlər arq̄ilik nəsihətni bekitidu; yənə anglimisa kesəllik yaki baxq̄a müx̄küllüklər bilən adəmni agah̄landurup, uni həlakəttin yanduridu (18-22-ayətlər). Bu jazalax əməs, bəlki Hudaning muhəbbitidin q̄iq̄q̄an tərbiyidur; U mana muxular arq̄ilik insanni əz təkəbburluq̄ining aq̄iwitidin q̄oq̄dap q̄alidu. Elihuning bu təlimi insan üq̄ün zor əhmiyətkə iq̄ə; Elihuning təlimi Ayupning əhwalı toq̄risida q̄üxənq̄ə bərmigən bilən, uning səzlrining Ayupq̄a azraq̄ paydisi təgkən bolsa kerək; azab-oq̄ubətlər bolsa, dərwekə q̄əlbidiki təkəbburluq̄ni axkarilaydu. Ayupning ahirida k̄iloq̄an towiliri əsasən əz təkəbburluq̄ioq̄a nisbətən bolq̄an (42-bab). ■ 33:20 Zəb. 107:18

²³ Birak, əgər uning bilən bir tərəptə turidioğan kelixtürgüqi bir pərixətə bolsa,
Yəni mingining iqidə birsi bolsa,
— İnsan balisioğa toqra yolni kərsitip beridioğan kelixtürgüqi bolsa,□

²⁴ Undaқта *Huda* uningoğa xəpkət kərsitip: «Uni hağdin qüxüp ketixtin kütquzup koyoqin, Qünki Mən nijat-kutuluxka kapalət aldim» — dəydu.□

²⁵ Buning bilən uning ətliri balilik waқtidikidin yumran bolidu;
U yaxliқioğa қaytidu.

²⁶ U Təngrigə dua қilidu, U xəpkət қilip uni қəbul қilidu,
U huxal-huram təntənə қilip Uning didarini

□ **33:23 «Əgər uning bilən bir tərəptə turidioğan kelixtürgüqi bir pərixətə bolsa...»** — «pərixətə» degən sөz əməliyəttə «həwər yətküzguqi» degən mənədə. Təwrat birinqi қisim («Yaritilix») «Pərwərdigarning Pərixtisi»ni bizgə tonuxturidu; bu Pərixət birdinbir, naһayiti sirlіk zat. Uni kərgənlərmu: «Biz Hudaning Əzini kərgən» deyixidu. Bu Pərixət «Uz yeri»də turoğan Ismail həm anisi Həjərgə kərinüp ularni ussuluktin kütquzoğan. Həq bolmioғanda, Elihu muxu yərdə adəmni gunahın kütquzux hizmiti pəket insan həm Huda oturisida turidioğan, xundakla insandin üstün turidioğan mundak bir zat təripidin bolidu, dəydu. Bu «Hudaning Pərixtisi» Elihu «mingdin bir» degən bu Pərixətə Ayup ilgiri bexarət қiloğan «Kelixtürgüqi» həm «Kütquzoқuqum» degən zattin baxka birsi əməs. Elihu bu yərdə bizgə yənila naһayiti əһmiyətlіk təlim həm karamət bir bexarətni beriwatidu. **«İnsan balisioğa toqra yolni kərsitip beridioğan ...»** — yaki «İnsan balisioğa uning (demək, Hudaning) həққaniylikі kərsitip beridioğan...».

□ **33:24 «... Mən nijat-kutuluxka kapalət aldim»** — ibraniy tilida «... Mən nijat-kutuluxka kapalət taptim».

køridu,
Hømdø *Huda* uning høkkanıylikini øzigø
kayturidu.■

²⁷ U adømlørd aldida küy eytip: —

«Møn gunah kildim,
Toqra yolni burmilioqanmøn,
Birak tegixlik jaza manga berilmidi!□

²⁸ U rohimni hangøqa qüxüxtin kutkuzdi,
Jenim nurni huzurlinip køridu» — döydu.

²⁹ Mana, bu ømøllørdning hømmisini Tøngri
adømni døp,

Ikki høtta üq mærtøm ayan kildidu,□

³⁰ Møksiti uning jenini hangdin yandurup
kutkuzuxtur,

Uni hayatlík nuri biløn yorutux üqündur.■

³¹ I Ayup, manga kulak saløaysøn;

Ününgni qikarma, møn yønø söz kílày.

³² Øgørd søzliring bolsa, manga jawab kiliwørgin;
Søzligin! Qünki imkaniyøt bolsila mening seni
akliøqum bar.

³³ Bolmisa, meningkini anglap oltur;

Süküt kילוqin, møn sanga danalíkni øgitip
køyay».

■ **33:26** Zøb. 50:15; Yøx. 58:9 □ **33:27** «**U adømlørd aldida küy eytip: ...**» — yaki «U adømlørgø qarap:...» yaki «U adømlørd aldida etirap kílíp:...». □ **33:29** «**Ikki, høtta üq mærtøm ayan kildidu**» — «ikki, üq mærtøm» degøn söz adøttø «birnøqqø mærtøm»ni kørsitidu. Demæk, üq qetim biløn tohtimaydu; bu bayan Hudaning bizgø boløqan qongqur mehri-xøpkitini ayan kildidu; birak høqkim bu pakittin paydilinay døp Hudaning søwr-takítini Sinimisun, bu intayin høtørlík ix, ølwøttø! ■ **33:30** Zøb. 56:13

34

Elihuning ikkinqi bayani — Ayupni yənə əyibləx, Yaratquqining harakterini təswirləx

¹ Elihu yənə jawabən mundaq dedi: —

² «I danixmənlər, sözlirimni anglanglar, I təjribə-sawaklıq adəmlər, manga kulak selinglar.

³ Eqliz taam tetip bakqandək, Kulak sözning təmini sinap bakıdu.■

⁴ Əzimiz üqün nemining toqra bolidioanlığını bayqap tallayli;

Arimizda nemining yahxi bolidioanlığını biləyli!

⁵ Qunki Ayup: «Mən həkkanıydurmən», Wə: «Təngri mening həkqimni bulap kətkən» — dəydu.□ ■

⁶ Yənə u: «Həkqimgə ziyan yətküzidioan, yaloan gəpni kılixim toqrimu?

Həq asiylıqim bolmioqini bilən, manga sanjiloan oq zəhmigə dawa yok» — dəydu,□ ■

■ 34:3 Ayup 12:11 □ 34:5 «... Ayup: «Mən həkkanıydurmən», wə: «Təngri mening həkqimni bulap kətkən» — dəydu» — Ayup «Mən həkkanıy» degən sözni biwasitə eytmioan bolsimu, dərwəqə uning gəp-sözlıridin xu mənə qıqıp turıdu. «Huda mening həkqimni tartıwaloan» degən sözni u 27:2də eytkən. «Mening həkqim» degən söz toqruluk xu ayəttiki izahatni kəring. ■ 34:5 Ayup 27:2

□ 34:6 «Yənə u (Ayup): «... Həq asiylıqim bolmioqini bilən, manga sanjiloan oq zəhmigə dawa yok» — dəydu» — dərwəqə, Ayup 6:4də Huda meni oq etip yarılандurdi, degən. Bırağ bizningqə u Elihuning özini muxu yərdə əyiblığını boyıqə: «Huda meni yaloan gəp kılıxqa məjburlaydu» dəp eytkən əməs. Oqurmənlər əzi bu sözning toqra yaki natoqra ikənlikini oylıyalaydu. ■ 34:6 Ayup 6:4

⁷ Keni, Ayupka ohxaydioqan kim bar?!
Uningoqa nisbatən baxqilarni haqarətləx su
iqkəndək addiy ixtur.□

⁸ U kəbihlik qiloquqilaroqa həmrah bolup yüridu,
U rəzillər bilən billə mangidu.□

⁹ Qünki u: «Adəm Hudadin sөyünsə,
Bu uningoqa heqkəndək paydisi yok» dedi.□

¹⁰ Xunga, i danixmənlər, manga kulak selinglar;
Rəzillik Təngridin yirakta tursun! Yamanlik
Həmmigə Qadirdin neri bolsun!■

¹¹ Qünki U adəmning qiloqanlirini özigə
qayturidu,
Hər bir adəmgə öz yoli boyiqə tegixlik nesiwə
tapkuzidu.■

¹² Dərhaqikət, Təngri heq əskilik qilmaydu,

□ **34:7 «Uningoqa (Ayupka) nisbatən baxqilarni haqarətləx su iqqəndək addiy ixtur»** — Ayupning (qattik azabtin degən) bəzi səzliri intayin aqqıqlanoqanlikidin eytiloqini bilən, bizningqə «Baxqilarni haqarətləx uningoqa nisbatən su iqqəndək addiy ixtur» degən bu sөz həddidin exip kətkən.

□ **34:8 «U (Ayup) kəbihlik qiloquqilaroqa həmrah bolup ... rəzillər bilən billə mangidu»** — Elihuning bu gepigə ispat barmu? Bizningqə yok. Biraq bu sөz kəqmə mənida eytiloqan bolsa «Ayup eqizda yamanlarning yolida mangidu» degən mənidimu boluxi mumkin. □ **34:9 «Qünki u: «Adəm Hudadin sөyünsə, bu uningoqa heqkəndək paydisi yok» dedi»** — bizningqə, Ayup bu sөzni demigan; u özining rəzillər heq jazalanmay, yamanlikini kiliweridioqanlikini kərgənlikini eytkan; biraq u yənə özining ularning yaman yolida hərgiz mangmaydioqanlikini enik eytkan; xunga Elihuning bu gepi səl adil bolmidi, dəp qaraymiz. ■ **34:10** Qan. 32:4; 2Tar. 19:7; Ayup 8:3; 36:23; Zəb. 92:15; Rim. 9:14 ■ **34:11** Zəb. 62:12; Pənd. 24:12; Yər. 17:10; 32:19; Əz. 7:27; 33:20; Mat. 16:27; Rim. 2:6; 1Kor. 3:8; 2Kor. 5:10; Əf. 6:8; Kol. 3:25; 1Pet. 1:17; Wəh. 22:12

Həmmigə Qadir həkümni hərgiz burmilimaydu.

¹³ Kim Uningoşa yər-zeminni amanət kılğan?
Kim Uni pütkül jahanni baxquruxka təyinlidi? □

¹⁴ U pəkət kənglidə xu niyətni kilsila,
Əzining Rohini həm nəpisini Əzigə
qayturuwalsila, □ ■

¹⁵ Xuan barlıq ət igiliri birgə nəpəstin qalidu,
Adəmlər topa-qangoşa qaytidu. □ ■

¹⁶ Sən danixmən bolsang, buni angla!
Səzlimning sadasioşa kulak sal!

¹⁷ Adalətkə əq boləuqi həküm sürələmdü?
Sən «Həmmidin Adil Boləuqi»ni gunahkar bek-

□ **34:13 «Kim Uningoşa yər-zeminni amanət kılğan? Kim Uni pütkül jahanni baxquruxka təyinlidi?»** — Elihuning bu munazirisi (10-13), bəlkim, Huda xunqə yukiri orunda turoqandin keyin, Uningoşa heq adəm para yegüzəlməydu, Uning həkümigə heqkandəq təsir yətküzəlməydu, degənlik. Biraq u əgər: «Huda bizdin intayin yukiri turoqəqqa, Uning adillikə biz tonuoğan həm qüxinidioğan adillikətin pütünləy baxqıqə, pütünləy baxka harakterida» deməkqi bolsa, biz uning bu pikrigə qoxulmaymiz. □ **34:14 «Əzining Rohini həm nəpisini Əzigə qayturuwalsila,...»** — yaki «Əzi (Huda) uning rohini həm nəpisi Əzigə qayturuwalsila...» ■ **34:14** Zəb. 104:28-29; Top. 12:7 □ **34:15 «U pəkət kənglidə xu niyətni kilsila, əzining Rohini həm nəpisini əzigə qayturuwalsila, xuan barlıq ət igiliri birgə nəpəstin qalidu, adəmlər topa-qangoşa qaytidu (14-15)»** — demək, Huda insanni yaratqəndin keyin, həmmə ix «aptomatik halda» dawamlaxmaydu. Huda hərdəim, hər nəpisiyə insəndin həwər alidu — bolmisa u həyat qəlməydu. ■ **34:15** Yar. 3:19; Top. 12:7

itəmsən?! □ ■

18 U bolsa padixahni: «Yarimas!»,

Mətiwərləni: «Rəzillər» degüqidur. □

19 U nə əmirlərgə heq yüz-hatirə kılmaydu,

Nə baylarni kəmbəoqəllərdin yukiri kərməydu;

Qünki ularning həmmisini U Öz qoli bilən yaratqandur. □ ■

20 Kəzni yumup aqquqə ular ətüp ketidu,

Tün yerimida həklərmu təwrinip dunyadin ketidu;

Adəmning qolisiz uluqlar elip ketilidu.

□ **34:17 «Adalətkə oq boluquci həküm sürələmdu?»** — degən bu məsilə «Ayup» degən bu kitabning tüp məsilisi hesablinidu. Bu yardə Elihu bu retorik soalqa heqkandak jawab yaki ispat bərməydu. Küq-hoquqluk boluxning, adalətlük boluxqa barawər boluxi natayin. Huda Özining yaxilikini, mehir-muhabbitini, həmmə səzigə boluqan wapadarlikini, toluq adalitini bolsa kıluqan ixliri arkilik ispatlaydu. Bolupmu Zəbur həm Injiloqa اساسən, Huda ahirda Əzi barlik kıluqan həkümlirini hər bir insanoga enik namayan kılidu; xu küni Hudaning adil həkümlirigə heqkim rəddiyə bərləməydu; u qaoqda Uning mutlək adillikı həmmə insanoga ispatlinip toluq ayan bolidu.

■ **34:17** Yar. 18:25; Ayup 5:18; 8:3; 21:22; Rim. 3:5 □ **34:18 «U bolsa padixahni: «Yarimas!», mətiwərləni: «Rəzillər» degüqidur»** — buning baxqa birhil təjimisı: «Padixahlarqa: «Yarimas!», mətiwərlərgə: «Rəzillər!» degili bolamdu?»

□ **34:19 «U nə əmirlərgə heq yüz-hatirə kılmaydu, nə baylarni kəmbəoqəllərdin yukiri kərməydu; qünki ularning həmmisini U Öz qoli bilən yaratqandur»** — Ayup bu gəpni angliqanda gəp kıluqan bolsa: «Mən Hudaning mening ixlirimni dəl axundak bitərəplik bir tərəp kılixini kütməktimən!» deyixi mumkin idi. Elahuning bu gəpi uningqa anqə təsəlli bərləməydu. ■ **34:19** Qan. 10:17; 2Tar. 19:7; Ayup 37:24; Ros. 10:34; Rim. 2:11; Gal. 2:6; Əf. 6:9; Kol. 3:25; 1Pet. 1:17

21 Qünki Uning nəzəri adəmnıng yollirining üstidə turidu;

U insanning bar kədəmlirini kərüp yüridu.■

22 Xunga kəbihlik kılouqılaroqa yoxurunodək heq karangojuluk yoxtur,

Hətta ölümning sayisidimu ular yoxurunalmaydu.□ ■

23 Qünki Təngri adəmlərni aldioqa həküm kılıxka kəltürüx üqün,

Uları uzunoıqə kəzıtıp yürüxıning həjıtı yoxtur.□

24 U küqlüklərni təkxürüp olturmayla parə-parə kılıwetıdu,

Həm baxkılarnı ularıng ornioqa koyıdu;

25 Qünki ularıng kılolanlırı unıngoqa enıq turıdu;

U uları keqıdə ərıwetıdu, xuning bilən ular yanjılıdu.

26 U yamanlarnı halayık aldıda kaqatlıoqandək uları urıdu,

27 Qünki ular unıngoqa əgıxıxtın bax tartқан, Uning yollırıdın heqbirını heq ətıwarlımıoqan.■

28 Ular xundak kılıp mısınlärning nalə-pəryadıını Uning aldıoqa kırıgüzıdu,

■ 34:21 2Tar. 16:9; Ayup 31:4; Zəb. 34:15-17; Pənd. 5:21; 15:3; Yər. 16:17; 32:19 □ 34:22 «Xunga kəbihlik kılouqılaroqa yoxurunodək heq karangojuluk yoxtur...

ular yoxurunalmaydu» — demək, Huda barlıq ıxlarnı bıraqla kərəlıgəqkə, unıng sotqı boluxka toluk salağıyıtı bar. ■ 34:22

Zəb. 139:11-12; Am. 9:2, 3; İbr. 4:13 □ 34:23 «Qünki Təngri adəmlərni aldıoqa həküm kılıxka ... uzunoıqə kəzıtıp yürüxıning həjıtı yoxtur» — bu ayətning baxka hıl tərjımılırı

uqrıxı mumkıı. ■ 34:27 Zəb. 28:4-5; Yəx. 5:12

Xuning bilən U ezilgüqilərnıng yalwuruxını anglaydu.□

²⁹ U süküttə tursa, kim aqrınıp qaxxısun.

Məyli əldin, məyli xəhstin bolsun,

Əgər U *xəpkitini kərsətməy* yüzini yoxuruwalsa, kim Uni kərəlısun?□

³⁰ Uning məxsiti iplaslar həkümranlıq kılmsun, Ular əl-əhlını damıoqa qüxürmsun degənlıktur.

³¹ Qünki buning bilən ulardın bırsı Təngrıgə: «Mən təkəbburluq kılqanmən;

Mən toqrını yənə burmilimaymən;

³² Əzüm bılmıgınımnı manga əgıtıp koyoqaysən; Mən yamanlıq kılqan bolsam, mən qayta kılmaymən» — desə,□

³³ Sən Uning bekıtkını rət kılqanlıqıng üqün, U pəqət senıng pıkrıng boyıqıla insanın kılqanlırını Əzıgə qayturuxı kerəkmü.

Mən əməs, sən qarar kılıxıng kerəktur;

Əmdi bılgənlırınıgını bayan kılsangqu!

³⁴ Əklı bar adəmlər bolsa,

□ **34:28 «Ular (rəzillər) xundak kılıp miskinlərnıng nalə-pəryadını unıng aldıoqa kırıgüzıdu, ... U (Huda) ezilgüqilərnıng yalwuruxını anglaydu»** — Elihu bəlkim bu səzlırını Ayupqa darıtıp eytıdu: «Sən mundak rəzil ixlarnı kılqanmu?». □ **34:29 «U süküttə tursa, kim aqrınıp qaxxısun?»** — ayətning bırıncı kısıminıng baxqa bırıhıl tərjımısı «U ixlarnı tınqlandursa, kim aqrınıp qaxxısun?». Ayətning ikkıncı kısımda, «Hudanınıng Əz yüzını yoxuruqanlıkı», xübhısızkı, unıng kixılərgə məlum bırıhıl jaza-sawaq berıxını bıldürıdu. □ **34:32 «...Əzüm bılmıgınımnı manga əgıtıp koyoqaysən; mən yamanlıq kılqan bolsam, mən qayta kılmaymən»** — Elihu xübhısızkı, Ayupnı xundak bırı ikrarnı (31-32-ayətıkı səzlər bılən) kılıxqa dəwət kılıwatıdu. Bırak Ayupta təkəbburluq boləqını bılən, u hərgızmu «iplas» yaki «munapıq»lardın əməs.

Gepimni angliqan dana kixi bolsa: —

³⁵ «Ayup sawatsizdæk gəp kildi;

Uning səzlidirə əqil-parasəttin əsər yok» —
dəydu.

³⁶ Ayup rəzil adəmlərdək jawab bərgənlikidin,
Ahiroqığə sinalsun!□

³⁷ Qünki u öz gunahining üstigə yənə asiylikni
koxidu;

U arimizda *aḥanət bilən* qawak qelip, Təngrigə
qarxi səzlərnə kəpəytməktə».

35

*Elihuning üqinqi bayani — «Huda keqida at
qiloqan nahxilar»*

¹ Elihu yənəla jawab berip mundak dedi: —

² «Sən muxu gepingni, yəni «Həkkəniylikim
Təngriningkidin üstündür» deginingni toqra

□ **34:36 «Ayup rəzil admlərdək jawab bərgən...»** —

Elihuning bu səzi bolsa nahayiti eşir xikayət həsəblinidu. Təwəndə Elihu Ayupni «asiylik qiloqan» dəpmu əyibləydu. Biraq dərd-ələmdin, ümidsizliktin, qattik əşriqlərdin qıqqan əşriq həm gumanlik gəpni «asiylik» degili hərgiz bolmaydu. Bu jəhəttə Elihu səl həddidin ixipraq səzligən. «U ahiroqığə sinalsun!» deyixmu «bir yanda azadə olturoqan» kixilər üqün deməkkə asan gəptur!

dəp karamsən?□

³ Xundak bolqanliki üqün sən:
«Həkkaniylikning manga nemə paydisi bolsun?
Gunah kilmiojinimning gunah kilojinimoşa
kariqanda artuqçiliki nədə?» dəp soriding. □ ■

⁴ Özüm sözlər bilən sanga *jawab berəy*,
Sanga həm sən bilən billə bolqan ülpətliringgə
jawab berəy;□

⁵ Asmanlarqə qarap baqqin;
Pələktiki bulutlarqə səpsalətin;
Ular səndin yukiridur.

⁶ Əgər gunah kilqan bolsang, undakta Təngrigə
qaysi ziyankəxlikni kilalaytting?
Jinayətliring kəpəysimu, undakta uningqə
qandaq ziyanlarni salalar iding?

⁷ Sən həkkaniy bolqan təkdidimu, Uningqə
nemə berələytting?

□ **35:2 «Sən (Ayup) muxu gepingni, yəni «Həkkaniylikim Təngriningkidin üstündur» deginingni toqra dəp karamsən?»** — bu sözmu bək kattik eytilqan. Ayup əslidə «Mən həkkaniy» degini həm Hudaning adalitidin bəzi gumanlik gəplərnə kilqini bilən, əməliyəttə qar yürəklik kilip «Həkkaniylikim Təngriningkidin üstün» degən gəpni kilip bakmioqan. Oqurmənlər əziliri birnemə desun. □ **35:3 «...sən (Ayup): «Həkkaniylikning manga nemə paydisi bolsun? Gunah kilmiojinimning gunah kilojinimoşa kariqanda artuqçiliki nədə?» dəp soriding»** — Elihu yukirida Ayupni əyibləp: «Sən «Adəm Hudadin səyünsə, buning uningqə heqkandaq paydisi bolmaydu» degənsən» (9:34) deginini həzir təkrarlaydu. ■ **35:3** Ayup 34:9 □ **35:4 «Sanga həm sən bilən billə bolqan ülpətliringgə jawab berəy»** — «ülpətliring» degən söz bəlkim Ayupning üq dostini əməs, bəlkə uning bilən ohxax kəzqaraxta bolqanlarni (həzirmu Ayupning yenida olturoqanlarni?) kərisitixi mumkin.

U sening qolungdin nemimu alar-hə? □ ■

8 Sening əskilikliring pəqət səndək bir insanəyla,

Həkkaniyliking bolsa pəqət insan baliliriqla təsir qilidu, halas.

9 Adəmlər zulum kəpiyip kətkənlikidin yalwuridu;

Küqlüklərnin besimi tüpəylidin ular nalə-pəryad kətüridu. □

10 Birək heqkim: «Keqilərdə insanlarəya nahxa ata qiloquqi yaratququm Təngrini nədin izdixim kerək?» deməydu.

11 Uning bizgə əgitiđiđini yər-zemindiki həywanlarəya əgitiđiđininin kəp,

Həm asmandiki uqar-qanatlarəya əgitiđiđininin artuq əməsmu?

12 Ular nalə-pəryad kətüridu, birək rəzil adəmlərnin həkawurluđininin təsiri tüpəylidin,

□ 35:7 «Sən həkkaniy boləyan təkđirdimu, Uningəya nemə berələytting? U sening qolungdin nemimu alar-hə?» — Elihuning bu kəzkarixi Elifazningkigə (22:3-ayəttiki) ohxaydu. Biz yənıla awwalki ayəttiki izahatni təkrarlaymiz: — «1:8-ayəttə, Hudaning Əzidə Ayuptin aloqan razilik, hursənlik nahəyiti gəwdilinip turidu. Xuning bilən bir wəqitta biz Təwrattiki «Yarilitil» degən kismda Hudaning insanning tüpəylidin boləyan azablrininin həwərdar bolimiz. Huda gərqə uluqluq igisi bolsimu, U yənıla bizdin hursənlik izdəydu yaki bizdin rənjiydu həm azablrininin. Xuning üqün Elihuning 5-8-ayəttiki bu səzliri intayin hata eytiləyan səzlərdur». ■ 35:7 Ayup 22:2; Zəb. 16:2; Rim. 11:35 □ 35:9 «Küqlüklərnin besimi tüpəylidin...» — ibraniy tilida «Küqlüklərnin biliki tüpəylidin...».

Uni Huda ijabət qılmaydu. □ ■

¹³ Bərħək, Təngri quruk duağa kulak salmioğan yərdə,

Həmmigə Qadir muxularoğa əhmiyyət bərmigən yərdə,

¹⁴ Sən: «Mən Uni kərəlməymən» desəng, *U kəndək kulak salsun?*

Dəwaying tehi Uning aldida turidu,

Xunga Uni kütüp turoqin. □

¹⁵ Biraq U hazır *towa kilix pursiti berip*, Öz oqəzipini tehi təkmigən əhwalda,

Ayup özining təkəbburlukini

□ **35:12 «Ular (ezilgənlər) nalə-pəryad kətüridu, biraq rəzil adəmlərninğ hakawurluqining təsiri tüpəylidin, uni Huda ijabət qılmaydu»** — Elihu bəlkim jəmiyyət arisidiki yamanlarning hakawurluqi məlum bir dərjiddin exip kətkən bolsa, jəmiyyətninğ ularni qəklmigən səwənlikmu bar boluxi mumkin, deməkqi. Undaқта pütkül jəmiyyət, jümlidin bəzi bigunağ kixilərmu ularning wəjidin Hudaning tərbiyə-jəzalixioğa uqri-may qalmaydu, deməkqi. Uning gepininğ orunluq yeri boluxi mumkin. Biraq Ayup (məyli uning hakawur yeri bolsun) bu «rəzillər»ning qatarioğa kirməydu. ■ **35:12** Ayup 27:9; Pənd. 1:28; 15:29; Yəx. 1:15; Yər. 11:11; Yğ. 9:31 □ **35:14 «Dəwaying tehi Uning aldida turidu, xunga Uni kütüp turoqin»** — 23:8-10ni kərünğ. Elihu aldida eytkən səzliri bilən Ayupni asassiz əyibliğən bolsimu, «Dəwaying tehi Uning aldida turidu, xunga Uni kütüp turoqin» degən bu söz, xübhisizki, Ayupka dəl jayida qilinoğan səzdur. Elihu heq bolmioğanda, Ayupning həqiqətən bir «dəwasi» barlıqini etirap qilidu. Ayətning baxқа birhil tərjimisi: «Həmmigə Qadir muxularoğa əhmiyyət bərmigən yərdə (13-ayət), seninğ: «Mən Uni kərəlməymən; dəwayim Uning aldida turidu, mən Uni kütüwatimən» değiningdin keyin kəndək bolar?».

bilməmdioqandu? □ ■

¹⁶ Qünki Ayup kuruq gəp üqün aqzini aqқан, U tuturuqsız sözlərnı kəpəytkən».

36

Elihung tətinqi bayanı: — Azablardın aloqan tərbiyə

¹ Elihu sözını dawamlaxturup mundaq dedi: —

² «Meni birdəm səzligili qoysang, Mən yənə Təngriyə wakalitən qilidioqan səzümning barlıqını sanga ayan qilimən.

³ Bilimni yıraqlardın elip kəltürimən, Adəmlərnı Yaratquqimni həqkanıy dəp həsabləydiqan qilimən. □

⁴ Mening gəpim həqikətən yaloqan əməstur; Bilimi mukəmməl birsi sən bilən billə bolidu. □

⁵ Mana, Təngri degən uluqdur, Bırağ U həqkimni kəmsitməydu;

□ **35:15 «Bırağ U ... Əz qəzipini tehi təkmiğən əhwalda, Ayup özining təkəbburluqını bilməmdioqandu?»** — bu səzmu bək kattıq eytiloqan səz bolup, Ayupnı intayın təkəbbur adəm dəp jazmləxtüridu. Bırağ Ayup gərgə Hudaqə qarita bəzi aqqıq, azablıq gəplərnı qiloqan bolsimu, u yənıla Hudadın əyminidioqan kixi idi. Baxqa birhil tərjimisi: «Yənə kelip, sən tehi: «Uning qəzipi həq jaza bərməydu, U asiylikni həq nəzəriyə almaydu» dəysən!» ■ **35:15** Ayup 11:6 □ **36:3 «Bilimni yıraqlardın elip kəltürimən...»** — Elihu beridioqan misallərnı «yıraqlardın» almaqçı — demək, uzun tarix həm təbiəttin almaqçı. □ **36:4 «Bilimi mukəmməl birsi»** — Elihu özını bək yukiri qaoqlisa kerək; qünki u 37-babta dəl bu sözlər bilən Hudaning Əzını təswirləydu.

Uning qüxinixi qongqurdur, məksitidə qing turidu. □ ■

⁶ U yamanlarni həyat saklımaydu; Birak ezilgənlər üqün adalət yürgüzidu. □

⁷ U həkkaniylərdin kəzini elip kətməydu, Bəlki ularni mənggügə padixahlar bilən təhttə olturquzidu,

Xundak qilip ularning mərtiwisi üstün bolidu. ■

⁸ Wə əgər ular kixənləngən bolsa, Japanning asaritigə tutuloqan bolsa,

⁹ Undaқта U ularoqa qiloqanlirini, Ularning itaətsizliklirini, Yəni ularning kərəngləp kətkənlirini əzlrigə kərsətkən bolidu.

¹⁰ Xuning bilən U kulaklirini tərbiyigə eqip qoyidu,

Ular ni yamanlıq tin qaytixqa buyruydu.

¹¹ Ular kulak selip Uningoqa boysunsila

Ular *qaloqan* künlirini awatqilikta,

Yillirini huxlukta ötküzidu.

¹² Birak ular kulak salmisa, qiliqlinip dunyadin ketidu,

Bilimsiz halda nəpəstin tohtap qalidu.

¹³ Birak kəngligə iplasliqni pükkənlər yənila adawət saklaydu;

□ **36:5 «Birak U heqkimni kəmsitməydu»** — Elihuning ayəttiki bu birinçi jümlisini alahidə əhmiyyətlik dəp qarışqinimiz bilən u yənila uning 35-bab -7-ayəttiki bayaniqə səl zit kelidu.

■ **36:5** Ayup 9:4; 12:13, 16; 37:23; 38:23 □ **36:6 «U yamanlarni həyat saklımaydu; birak ezilgənlər üqün adalət yürgüzidu»** — Elihu əslidə «Mən silərnin (üq dostning) gəplirinqlar boyiqə uningə qəjavab bərməymən» degini bilən, u yənila bu ayəttə ularning addiy hulasilirigə qaytip kəldi.

■ **36:7** Zəb. 33:18; 34:15-16; 113:8

U ularoʻa asarət qüxürgəndimu ular yənila tilawət kılmaydu.

14 Ular yax turupla jan üzidu,
Ularning hayati bəqqiwazlar arisida tügəydu. □ ■

15 Birak U azab tartkuqilarni azablardin boləan tərbiyə arkilik kutkuzidu,
U ular har boləan waqtida ularning kulikini aqidu.

16 U xundak kilip senimu azarning aqzidin kıstangqiliki yok kəng bir yərgə jəlp kıləan bolatti;
Undakta dastihining mayoʻa tolduruloʻan bolatti. □ ■

17 Birak sən hazir yamanlaroʻa qaritiloʻan tegixlik jazalaroʻa tolduruloʻansən;
Xunga *Hudaning* həkümi həm adaliti seni tutuwaldi. □

18 Oʻəzipingning kaynap ketixining seni mazakka baxlap koyuxidin huxyar bol;

□ **36:14 «bəqqiwazlar»** — ibraniy tilida bu soz «həzilək ər pahixə»ni kərsitidu. ■ **36:14** Ayup 22:16 □ **36:16 «U (Huda) xundak kilip senimu azarning aqzidin kıstangqiliki yok kəng bir yərgə jəlp kıləan bolatti; undakta dastihining mayoʻa tolduruloʻan bolatti»** — Elihuning 8-15-ayəttiki bərgən təlimi xuki, nuroʻun azab-oqubətlər əmiliyətə jazalax əməs, bəlki Hudaning tərbiyisi bolidu. Xühhisizki, bu təlimning əhmiyiti bar. Birak u yənila Ayupning asasiy əhwalini qüxənməydu. U təwəndə (17-ayəttə) yənila Ayupni hata əyibləydu. ■ **36:16** Zəb. 23:5 □ **36:17 «Birak sən hazir yamanlaroʻa qaritiloʻan tegixlik jazalaroʻa tolduruloʻansən; xunga Hudaning həkümi həm adaliti seni tutuwaldi»** — 17-21-ayətlərnin baxka hil tərjimiliri uqrixi mumkin. Əsli tekistni qüxinix səl təs.

Undaқта һётта zor kapalətmu seni
kütquzalmaydu.

¹⁹ Yaki bayliqliring,

Yaki küqüngning zor tirixixliri,
Özüngni azab-oqubəttin neri qilalamdu?

²⁰ Keqigə ümid baqlima,

Qünki u qaonda həlk öz ornidin yokilip ketidu. □

²¹ Huxyar bol, əskilikkə burulup kətmə;

Qünki sən *kəbihlikni* dərdkə *səwr boluxning*
ornida tallioqansən.

²² Mana, Təngri küq-kudriti tüpəylidin
üstündür;

Uningdək əgətküqi barmu? □

²³ Kim Uningoşa mangidioqan yolni bekitip
bərgənidi?

Wə yaki Uningoşa: «Yaman qilding?» deyixkə
petinalaydu? ■

²⁴ İnsanlar təbrikləydiqan Hudaning əməllirini
uluqlaxni untuma!

²⁵ Həmmə adəm ularni kərgəndur;

İnsan baliliri yiraqtin ularoşa qarap turidu».

*Hudaning karamət əməlliri — •••• Uning zor
həywisi dəhşətlik qara quyunda ayan bolidu*

□ **36:20 «Keqigə ümid baqlima»** — bu tolimu səlbij mənida
ixlitolgən. Bəlkim Elihu: Ayup baxqilar özini kərməydiqan, əzi
yaman ixlarni qilalaydiqan waqitni ümid bilən kütməktə,
deməqçi boluxi mumkin. □ **36:22 «Mana, Təngri**

**küq-kudriti tüpəylidin üstündür; Uningdək əgətküqi
barmu?»** — Elihuning təlimidiki intayin yahxi nuqta xuki,
Hudaning «əgətküqi»dur, U dəl Özining Rohi arkilik insanoşa
yolyoruk beridu. ■ **36:23** Qan. 32:4; 2Tar. 19:7; Ayup 8:3;
34:10; Rim. 9:14

26 « — Bərhək, Təngri uluqdur, biz Uni qüxinəlməymiz,

Uning yillirining sanini təxürüp enikliqili bolmaydu.■

27 Qünki U suni tamqilardin xümürüp qikiridu; Ular parəqa aylinip andin yamoqur bolup yaqidu.

28 Xundak kılıp asmanlar *yamoqurlarni* quyup berip,

Insan baliliri üstigə molqilik yaqduridu.

29 Biraq kim bulutlarning tokuluxini,

Uning *samawi* qedirining gümbür-gümbür kılıdioqanlikini qüxinəlisun?

30 Mana, U qakmiki bilən ətrapini yoruk kılıdu, Həтта dengiz təktinimu yoruk kılıdu.□

31 U bular arkilik həklər üstidin həküm qikiridu;

Həm ular *arkilikmu* mol axlik beridu.■

32 U qollirini qakmaq bilən tolduridu,

Uningəqa uridioqan nixanni buyruydu.

33 *Hudaning* güldürmamisi uning kelidioqanlikini elan kılıdu;

■ 36:26 Zəb. 90:2; 92:8; 93:2; 102:12; Yəx. 63:16; Yioq. 5:19; Dan. 6:27; Ibr. 1:12 □ 36:30 «**Mana, U qakmiki bilən ətrapini yoruk kılıdu, həтта dengiz təktinimu yoruk kılıdu**» — qakmaq dengizning qongqur yərlirigə texip yetidu. ■ 36:31 Ayup 37:13

Hëtta kalilarmu sezıp, uni elan kılıdu. □

37

Elihuning tötinqi bayanining dawami — Hudaning karamət əməllirini kərsətkənlirini ayan kılıx •••• Kara quyunning yeqinlixixi

¹ Xundak, yürikimmu buni anglap təwrinip ketiwatidu,

Yürikim kəpidin qikiq ketəy, dedi.

² Mana angliqina! Uning həkirigən awazini, Uning aqzidin qikiwatқан güldürmama awazini angla! □ ■

³ U awazini asman astidiki pütkül yərgə, Qakmikini yəring kərigiqə yətküzidu.

⁴ Qakmaqın keyin bir awaz həkirəydu; Öz həywitining awazi bilən u güldürləydu, Awazi anglinixi bilənla heq ayanmay qakmaqılrinimu koyuwetidu.

⁵ Təngri awazi bilən karamət güldürləydu,

□ **36:33 «Hudaning güldürmamisi uning kelidioqanlıqini elan kılıdu; hëtta kalilarmu sezıp, uni elan kılıdu»** — Ayup 28-babta boran-qapqun degən səzni tiloqa aloqan. Buning bir səwəbi bir boran-qapqunning həkikətən ularoqa yeqinlixiwatқанlıqini angliqini boluxi mumkin. Əmdi Elihuning boran-qapqunni təpsiliy təswirlixining səwəbi hazırning əzidə boran (əməliyətə kara quyun)ning ularning bexioqa qüxüwatқinini kərsətkən boluxi mumkin. 38:1ni kəring.

□ **37:2 «Uning aqzidin qikiwatқан güldürmama awazi»** — ibraniy tilida «Uning aqzidin qikiwatқан oqurқiraxlırı» yaki «Uning aqzidin qikiwatқан gürgirəxliri». ■ **37:2** Zəb. 29:3-4

Biz qüxinəlməydiyən nuroqun kaltis ixlarni kılıdu.■

⁶ Qünki u qarqa: «Yərgə yaql!»,
Həm həl-yeqinqa: «Küqlük yamoqur bol!»
dəydu.■

⁷ U barlıq insanni özining yaratqanlığını bilsun
dər,
Həmmə adəmning qolını bular bilən tosüp
qoyıdu;□

⁸ Yawayi haywanlar öz uwisioqa kirip ketıdu,
Əz qonalqusida turquzulıdu.

⁹ Boran-qapqun koħıqaptin kelıdu,
Həm sooq-qimistan taratquqi xamallardın ke-
lıdu.□

¹⁰ Təngrining nəpisi bilən muz hasil bolıdu;
Bıpayan sular qetip qalıdu.■

¹¹ U yənə qoyuq bulutlarqa mol nəmlik
yükləydu,
U qakmaq kətürıdıyan bulutnı kəng yeyip
qoyıdu.

¹² Ular pütkül yər-zemin yüzıdə U buyruyan
ixni ijra kılıx üqün,
Uning yolyoruklırı bilən həryakqa burulıdu.

■ **37:5** Ayup 5:9; 9:10; 36:26 ■ **37:6** Zəb. 147:16 □ **37:7**
«U həmmə adəmning qolını bular bilən tosüp qoyıdu» —
qar yaki qattıq yamoqur yaqlsa, adəmlər hizmət qılıxqa sirtka
qıqalmaydu, yawayi haywanlarmu qıqalmaydu. Biz bu addiy
ixtin sawaq eliximiz kerək. Biz «Həmmigə Qadır» əməsmiz,
qolımız həm bilimimiz qəklık, Hudaning zor küq-qudriti aldıda
kəmtərləxkinimiz tüzük. □ **37:9** «**taratquqi xamallar...**» —
bu söz bəlkim məlum bir xamalning məhsus ataloqusi boluxı
kerək. Baxqa bir hıl tərjimisi «Sooq-qimistan ximaldın
kelıdu». ■ **37:10** Ayup 38:29, 30; Zəb. 147:17, 18

13 Yaki tərbiyə tayiği boluxi üqün,
Yaki Öz dünyasi üqün,
Yaki Öz rəhimdillikini kərsitix üqün U *bulutlirini*
kəltüridu. □ ■

14 I Ayup, buni anglap qoy,
Təngrining karamət əməllirini tonup yetip xük
tur. □

15 Təngrining bulutlarni kəndək səptə
turozozəanlikini biləmsən?

Uning bulutining qəkmikini kəndək
qəkturidioəanlikinimu biləmsən?

16 Bulutlarning kəndək qilip boxlukta muəllək
turidioəanlikini,
Bilimi mukəmməl Boləuqining karamətlirini
biləmsən?

17 Həy, Uning kəndək qilip yər-zeminni
jənubdiki xamal bilən tinqlandırurp,

□ **37:13 «Yaki tərbiyə tayiği boluxi üqün, yaki Öz dünyasi üqün, yaki Öz rəhimdillikini kərsitix üqün u bulutlirini kəltüridu»** — Elihuning «yaki Öz dünyasi üqün» degən bu ibarisi səl sirlük. Yaoqidioəan yamoşurning «tərbiyə tayiği boluxi üqün» yaki «Öz rəhimdillikini kərsitix üqün» degəning mənilirini enik, birək «Öz dünyasi üqün» nemini kərsitidu? Hudaning məxsətliri awwalki birinçisi həm ikkinçisidə insanlarəa mərkəzləxkən bolup, Hudaning «Öz dünyasi üqün» degən məxsitini uning Öz dünyasidin huzur elixi üqün desək bolamdu-bolmamdu? Hudaning hərbi kildioəan Ixi insanlar üqünla boluxi kerəkmü? — keyinki bablarda Hudaning insanlar bilən **biwasitə munasiwiti yok** birkanqə ixliri tiləa elinidu. Mundaq ixlarning alaħidiliki toşruluk «qoxumqə səz»imizdə azraq söləymiz. ■ **37:13** Mis. 9:18,23; 1Sam. 12:18,19; Əzra 10:9; Ayup 36:31 □ **37:14 «I Ayup, buni anglap qoy, Təngrining karamət əməllirini tonup yetip xük tur»** — bəlkim u Ayupni ularning üstidiki boran-qapqunning karamətlirini bayqaxqə ündəydu.

Seni kiyim-keqikingning ottæk issitqinini bilömsän?

18 Sän Uningoqa hémrah bolup asmanni huddi quyup qıkaroqan äynäktäk,

Mustähkäm kılıp yayoqanmiding?!■

19 Uningoqa nemini deyiximiz keräklisini bizgä ögitip qoyoqin!

Qarangoqulukimiz tüpöylidin biz döwayimizni jayida sөpkä qoyalmaymiz.

20 Uningoqa «Mening Sanga gepim bar» deyix yahximu?

Undaq degüqi adäm yutulmay qalmaydu!

21-23 Әmdi xamallar kelip bulutlarni tarkitiwetidu,

Birak bulutlar arisidiki quyax nuriqa adämlär biwasitә qarap turalmaydu.

Quyaxning altun ränggi ximal tәрәptinmu pәyda bolidu;

Tәngrining huzurida dähxätlik häywät bardur.

Hәmmigә Qadirni bolsa, biz Uni mөлqәrliyәlmәymiz;

Qudriti qaltistur, Uning adaliti uluq, hәkqaniylik qongqur,

Xunga U adəmlərgə zulum kilmaydu. □ ■
 24 Xunga adəmlər Uningdin qorkıdu;
 Kənglidə özini dana qaoqlaydioqanlaroqa U heq
 etibar kilmaydu». □

38

*Pərwərdigarning Əzi Ayupqa jawab beridu —
 Ayupning soallirining yəxmisi*

¹ Andin Pərwərdigar qara quyun iqidin Ayupqa
 jawab berip mundak dedi: —

□ **37:21-23 «Əmdi xamallar kelip bulutlarni tarkitiwetidu, birak bulutlar arisidiki quyax nuriyoqa adəmlər biwasitə qarap turalmaydu»** — Elihuning bu səzimu sirlik. Təjrimə kılıx təs boləqini bilən, xərhimizqə u Ayupning əhwalini hazırkı bu bulutluk, tutuk (boran-qapqunluk) küngə ohxatmaqçı bolsa kerək. Huda bulutlarni tarkitip tuyuksiz kərünsə, Ayup quyaxqa biwasitə qariyalmoqanoqa ohxax uningəqimu qariyalmaytti, deməkçi. Birak Hudaning həywiti, kerkəmliki həmmə tərəptin, hətta ximal tərpidin pəyda bolidu, dəydu. Elihuning bayanining baxqa hil mənilirimu bar boluxi mumkin. ■ **37:21-23** Ayup 9:4; 12:13, 16; 36:5; Zəb. 93:1; 99:4 □ **37:24 «Xunga adəmlər Uningdin qorkıdu; kənglidə özini dana qaoqlaydioqanlaroqa U heq etibar kilmaydu»** — baxqa ikki hil təjrimisimu bar: — «Xunga adəmlər Uningdin qorkıdu; U kənglidə danalix barlaroqa etiwər kılamdu?» wə yaki «Xunga, adəmlər, Uningdin qorkunglar! Xübhisizki, kənglidə danalix barlar Uningdin əyminidu!».

2 «Nəsihətni tuturuqsiz sözlər bilən hirələxtürgən zadi kim?» □ ■

3 Ərkəktək belingni qing baqla;

Xunda Mən səndin soray,

Andin sən Meni həwərdar qil! □

4 Mən yər-zeminni apiridə qiləqinimda, sən zadi nədə iding?

Bularni qüxəngən bolsang, bayan qiliwər. ■

5 Kim yər-zeminning əlqimini bekitkən?

— Sən buni bilməmsən?

Kim uning üstigə tana tartip əlqigən?

6-7 Tang səhərdiki yultuzlar billə küy eytixkan waqtida,

Hudaning oqulliri huxallıqtin təntənə qilixkan waqtida,

Yər-zeminning ulliri nəgə paturuloqan?

□ **38:2 «Nəsihətni tuturuqsiz sözlər bilən hirələxtürgən zadi kim?»** — Pərwərdigarning bu soali kimni kərsitidu? Keyinki 42-babta Ayupmu soaləqa jawabən: «Nəsihətni tuturuqsiz sözlər bilən hirələxtürgən kim? Xuning bilən mən qüxənmigənlirimni dəp saldim, adəmning əqli yətməydiğan tilsimat ixlarni eytip taxlidim» dəp jawabkarlıqni özīgə alidu. Ayup əzi xundak degini bilən, Huda bu sözni qiləqanda ahirkı ketimki səzligüqi Elihu idi. Kərginimizdək uning bəzi gəpliri dəl jayida eytiləqan, hətta bexarət boləqini bilən, uningmu səzidə hatalıq az əməs. Dostlarning səzlıridimu hatalıq kəp idi. Xunga biz Hudaning bu sözi Ayup, Elihu wə Ayupning üç dostidin ibarət bəxəylənni öz iqigə alidu, dəp qaraymiz. ■ **38:2** Ayup 42:3

□ **38:3 «Ərkəktək belingni qing baqla»** — «həqıkiy ərkək» yaki «həqıkiy oqul bala» degənnıng nemə ikənliki Huda aldida turoqandıla andin bilinidu. Hudaning aldida turup Uningəqa jawab berəlməydiğan, özining məs'uliyitini öz zımmisigə elixtin bax tartqan kixi ərkək əməstur. ■ **38:4** Pənd. 8:29

Kim uning burjək texini saloqan?□

⁸ Baliyatqudin qikkandək, dengiz süyi bəsüp qikkanda,

Kim uni dərwezilar iqigə bənd kıloqan?■

⁹ Mən bulutni dengizning kiyimi kıloqanda,
Wə qar-qarangoquni uning zakisi kıloqanda,

¹⁰ Mən uning üqün pasil kəskən waqıtta,
Uni qəkləp baldaqlarni həm dərwezilarni saloqanda,

¹¹ Yəni uningoa: «Muxu yərgiqə barisən,
pasildin otmə,

Sening təkəbbur dolqunliring muxu yərdə tohtisun» degəndə, sən nədə iding?□

¹² Sən tuquloqandin beri səhərnı «Qıq» dəp buyrup baqqanmusən?

Sən tang səhərgə əzi qikidioqan jayini kərsətkənmusən?

¹³ Sən xundak kilip səhərgə yər yüzining qərinimu yorutkuzup həküm sürgüzüp,

□ **38:6-7 «Hudaning oqulliri»** — 1-babtiki izahatimizdək, bəlkim muqəddəs pərixtilərnı kərsitidu. «Tang səhərdiki yultuzlar» bolsa bizningqə ohxaxla pərixtilərnı kərsitidu. Pərixtilərnıng yultuzlar bilən zıq munasiwiti bardur. ■ **38:8** Yar. 1:9; Ayup 26:10; Zəb. 33:7; 104:6-9; Pənd. 8:29; Yər. 5:22 □ **38:11 «Sening təkəbbur dolqunliring muxu yərdə tohtisun»** — dengiz-okyanlar həm yər-zeminning arilıkidiki təngpungluq əməliyəttə nahayiti nazuk bir ix. Yər yüzining üqtin ikkisi dengiz. Geologiyə ilmi dunyayimizning ilgiri pütünləy dengiz astida yatqanlıqını ispatlaydu. Təwrattiki «Yarıtılıx» degən kısımda Hudaning yər-zeminni dengizdin egı-zlıtixi həm dengizdin ayriwetixi hatiriləngən. Nuq pəyoqəmbər dəwrıdiki kəlkündin keyin Huda dunyani ahırətkiqə ikkinqi qətim axundak dunyawiy kəlkün bilən qəmüldürməymən, dəp insaniyətkə wədə bərgən.

Xundakla rəzillərni titritip yər-zemindin qoqlatkuzoqanmusən?□

¹⁴ Xuning bilən yər-zemin seoqiz layoqa besiloqan məhür izliridək özgərtilidu;

Kiygən kiyimdək həmmə enik bolidu;□

¹⁵ Həm xuning bilən rəzillərnin «nur»i ulardin elip ketilidu;

Kötürülgən biləklər sundurulidu.□

¹⁶ Dengizdiki bulaklaroqa səpər qilip yətkənmusən?

Okyanlarning kəridə mengip baqqanmusən?

¹⁷ Əlümning dərwaziliri sanga axkari-

□ **38:13 «Sən xundak qilip səhərgə yər yüzining kərinimu yorutkuzup həküm sürgüzüp...»** — ibraniy tilida «sən xundak qilip səhərgə yər yüzining kərinimu tutkuzup». **«Sən ... səhərgə yər yüzining kərinimu yorutkuzup həküm sürgüzüp, xundakla rəzillərni titritip yər-zemindin qoqlatkuzoqanmusən?»** — toluq ayətnin baxqa birhil təjimi: «... Sən xundak qilip, səhər nuriyə yər yüzining burjəklirini tutkuzup, rəzillərni zemindin silkip taxlatkuziwətkənmusən?» (bu hil təjime toqra bolsa, yər-zemin yotqanoqa ohxtilidu; nurning kelixi huddi yotqanni silkigəndək, rəzillərni qoqdaydioqan qarangoqulukni yokitidu).

□ **38:14 «Xuning bilən yər-zemin seoqiz layoqa besiloqan məhür izliridək özgərtilidu»** — keqide hər bir nərsinin xəkli enik kərünməydu, əlwəttə. Qıyax nuri astida hər yərnin xəkli oquq kərünidu.

□ **38:15 «Həm xuning bilən rəzillərnin «nur»i ulardin elip ketilidu; kötürülgən biləklər sundurulidu»** — demək, rəzillər üqün qarangoquluk ularning «nur»i, «kündüz»i, yəni «hizmət qilix» waqti bolidu. Tang səhər kelixi bilən ularning «nuri» elip ketilidu, xunglaxka ular yaman ixlarni qiliwərməydu, bəlki jazalaxka uqraydu. Bu söz yənə qiyamət küninin nuring kelixi bilən, hazırki gunahlıq dunyanın qarangoqulukini buzup taxlaydioqanlıqinimu kərsətkən bir bexarət bolsa kərək.

lanoqanmu?

Ölüm sayisining dərważilirini kərgənmusən?

¹⁸ Əkling yər-zeminning qonglukioqa yətkənmu?

Həmmisini bilgən bolsang enik bayan kil!

¹⁹ Nur turuxluk jayoqa baridioqan yol nədə?

Karangoqulukning bolsa, əsliy orni nədə?

²⁰ Sən *buni bilip* ularni öz qeğrasioqa apiralamsən?

Ularning öyigə mangidioqan yollarni bilip yetələmsən?

²¹ Həə, rast, sən bilisən, qünki sən ularning qaoqliridin ilgiri tuoquloqansən,

Künliringning sani dər'həqikət kəptin kəptur!

²² Kar kaqilanoqan həzinilərgə kirip kərdüngmu.

Məldür ambirlirininu kərup baktingmu?

²³ Bularni azab-okubətlik zamanəqa kaldurdum, Jəng wə urux küni üqün təyyarlap koydum. □

²⁴ Qakmaq degən kəndak yol bilən yerilidu?

Xərk xamili yər yüzidə kəndak yol bilən tarkitilidu?

²⁵ Yamoqur kəlkünining qüxidioqan qanilini qepip təyyarlioqan kimdu?

Güldürməmining qakmiki üqün yol təyyarlioqan kimdu? □

□ **38:23** «Bularni azab-okubətlik zamanəqa kaldurdum, jəng wə urux küni üqün təyyarlap koydum» — 22- həm 23-ayəttə Hudaning qar wə məldürni adəmləring rəzillikini qəkləxkə wə yaki insanoqa tərbiyə berixkə qoral süpitidə ixlitidioqanliki kərsitilidu. □ **38:25** «Yamoqur kəlkünining qüxidioqan qanilini qepip təyyarlioqan kimdu?» — yamoqurning yər yüzining məlum bir yerigə qüxidioqanliqini, baxqa bir yerigə qüxməyidioqanliqini Huda awwal alahidə bətkənlikini kərsitidu.

26 Xundak kilip yamoqur heq adəm yok boloqan yer yuzigə,

Heq adəmzatsiz dəxt-bayawanoqa yaqdurulmamdu?

27 Xuning bilən qəlləxkən, kuroqak tupraklar qandurulidu,

Ot-qəp bih urup kökləp qikmamdu? □ ■

28 Yamoqurning atisi barmu?

Xəbnəmnı kim tuşqandu?

29 Muz bolsa kimning baliyatqusidin qikidu?

Asmandiki aq kirawnı bolsa kim dunyoqa kəltüridu?

30 Xu qaşda su ketip taxtək bolidu,

Qongqur dengizlarning yuzi ketip tutaxturulidu.

31 «Kəlb yultuzlar topi»ning başlimini başliyalamsən?

□ **38:27 «Yamoqur ... heq adəmzatsiz dəxt-bayawanoqa yaqdurulidu... Ot-qəp bih urup kökləp qikmamdu? (26-27-ayət)»** —

Hudaning kilidioqan nuroqun ixlirining kərünüxtə adəmlər bilən munasiwiti yoxtək kilidu həm adəmnıng kəzigə kərünməydu. Həzirki təbiy pənlərgə asasən bilimizki, əslidə kerəksiz dəp qaraloqan haywanlar həm əsümlüklər təbiətning təngpunglukini asraxka tolimu kerək. Dunyadiki bəzi kiçikkinə ixlar təbiy muhit təngpunglukioqa qong təsir yətküzidu. Buningdin sirt, Huda Ayupka: «Mən adəmzatsiz dəxt-bayawanda əskən gül-giyahlarning güzəllikidin (məyli sanga heq əhmiyətsiz bolsimu) huzur aloqum bolsa, sening nemə karing? Wə Mən əgər sən kərəlməydiyən həm məqsitimni qüxənməydiyən xunqə kəp ixlarnı kilsam, özüngning ixlirida kילוanlirimni qüxənmigən bolsangmu, sening baxka ixliringda kərsətkən muhəbbitimgə qarap Manga tayinip ixənsəng bolmamdu? Əgər bu ixlar pəkət Özümningla razilikim üçün bolsa sənmu razi bolamsən?» — degəndək bolsa kerək. Biz ahirda bu temida yənə tohtilip ətimiz. ■ **38:27** Zəb.

Orionning rixtilirini boxitalamsən? □ ■

32 «On ikki Zodiak yultuz türkümliri»ni öz pəslidə elip qikiralamsən?

«Qong Eyik türkümi»ni Küçükliri bilən yetəkliyələmsən? □

33 Asmanning qanuniyətlerini bilip yətkənməsən?

Asmanning yər üstigə süridioqan həkümlirini sən bəlgiləp qoyqanmu? ■

34 Sən awazingni kətürüp bulutlaroıqə yətküzüp,

Yamoqur yaqdurup özüngni kıyan-taxqınlaroıqə basturalamsən?

35 Sən qaqmaqlarni buyrup öz yolioıqə mangdu-ralamsən?

Uning bilən ular: «Mana biz!» dəp sanga jawab berəmdü?

36 Adəmning iq-baoırioıqə danalıq beoıxlap kirgüzgən kimdü?

Əkılgə qüxinix kabiliyitini bərgən kimdü? ■

37 Bulutlarni danalıq bilən sanioıqan kim?

Asmanlardiki su tulumirini təkidioqan kim?

38 Buning bilən topa-qanglarni qaturup uyul kılduroıqan,

□ **38:31 «Kəlb yultuzlar topi»** — bu türkümnıng yultuzlirining dərwekə bir-birigə baoılinip turuxida sirlik bir küq bar. Orion yultuz türkümidiki bəzi yultuzlarning bir-birigə baoılinidioıqan sirlik küqimu bar. ■ **38:31** Ayup 9:9; Am. 5:8 □ **38:32 «Qong Eyik türkümi»** — bu yultuz türkümi «Yəttə Qaraqıi» yaki «Yəttə Kozuq» dəpmu atilidu. ■ **38:33** Yər. 31:35 ■ **38:36** Ayup 32:8; Top. 2:26; Dan. 1:17

Qalmilarni bir-birigə qaplasturoquzoqan zadi kim?

Haywanatlarning hayatlik sirliri

³⁹ «Qixi xir üqün ow owlap yürəmsən,
Xir küqüklirining ixtihasini qanduramsən?■

⁴⁰ Ular uwilirida zongziyip yürgən waqtida,
Qatkallik iqidə turup tuzak qoyup, *sən ularoqa olja berələmsən?*

⁴¹ Yemi kəmqil bolup, ezip ketip yirakqa ketip qaloqanda,
Baliliri Təngrigə iltija qilip nalə-pəryad ketürgəndə,
Taoq kaqiliri həm baliliri üqün yəmni təminligən kimdu? ■

39

Haywanatlarning hayatlik sirliri — dawami

¹ Sən taoqdiki yawa eqkilərnin qaqan tuqidioqanlikini biləmsən?

Jərənlərnin balilioqanlikini kəzitip bakkanmusən?■

² Ularning boqaz bolqili nəqqə ay bolqanlikini saniyalamsən?

Ularning balilaydioqan waqtidin həwiring barmu?

³ Ular kəddini püküp, yetip balilirini tuqidu,
Ular əzidiki toloqakni qikirip taxlaydu;

■ 38:39 Zəb. 104:21 ■ 38:41 Zəb. 147:9; Mat. 6:26 ■ 39:1 Zəb. 29:9

4 Ularning baliliri küqlinip yetilidu, Ular dalada ʻsüp, *anisining* yenedin qikip kaytip kəlməydu. □

5 Yawa exəkni dalaqa koyuwetip ʻrkinlikkə qikarəjan kim?

Xax exəkning nohtilirini yexiwətkən kim? □

6 Qəl-bayawanni uning ʻyi qiləjanmən, Xorluknimu uning turaləqusi qiləjanmən. ■

7 U xəhərning kiyqas-sürənliridin yirak turup uni mazak qilidu;

U exəqning warkirixinimu anglimaydu.

8 U taqlarni ʻz yaylikim dəp kezidu,

Xu yərdiki həmmə gül-giyahni izdəp yüridu.

9 Yawa kala bolsa hizmitinggə kirixkə razi bolamdu?

Sening okurungning yeneda turuxqa unamdu? □

10 Yawa kalini tana bilən baqlap, tapqa quxürələmsən?!

U sanga əgixip jilojilarda mengip tirna tartamdu?

11 Uning küqi zor boləjanliqi üqün uningəta tayinamsən?

□ 39:4 «**Ular (yawa ʻqkilər) dalada ʻsüp, anisining yenedin qikip kaytip kəlməydu**» — keyinki «qoxumqə səz»imizdiki səhbitimizni kəring. □ 39:5 «**Xax exək**» — bu bəlkim «yawa exək»ning yənə birhil atilixi boluxi mumkin. Ərəblər uni yawayi həywanlar arisida qoqlap tutux əng kiyin dəp qaraydu.

«nohtiliri» — yaki «asarətliri». ■ 39:6 Ayup 24:5; Yər. 2:24

□ 39:9 «**Yawa kala**» *yaki* «**awraq**» — əpsus, biz hazır bu həywətlik həywanlarni kərəlməymiz. 1627-yili ularning nəslı qurıoqan. Bu həywan nahayiti yooqan bolup, intayin küqlük idi. Uningdin boləjan həywanlardın pəkət pil wə su etila bar idi. Uni boyunturukqa qetip ixka selix hərgiz mumkin əməs, əlwəttə!

Əmgikingni uningõa amanət kılamsən?

¹² Danliringni öygə kətürüp əkilixni uningõa tapxuramsən?

«*Danlirimni* haminimoğa yioıxturidu» dəp uningõa ixənəmsən?

Təgikux

¹³ Təgikux qanatlırini xadlık bilən kəkıdu, Birək bular ləyləkning qanat uqliri həm pəylirigə yetəmdü? □

¹⁴ U tuhumlırini yərgə taxlap qoyıdu, Tuhumlırim topıda issitilsun, dəydu.

¹⁵ Ularning tasadipiy dəssilip yanjilidoqanlıkını, Dalidiki birər həywaning asanla ularni dəssəp-qəyləydoqanlıkını untuydu.

¹⁶ Balilirini özining əməstək baqrını kəttik kılıdu;

Uning tuqutining əjri bikarõa ketıdu,

□ **39:13 «Təgikux qanatlırini xadlık bilən kəkıdu, birək bular ləyləkning qanat uqliri həm pəylirigə yetəmdü?»** — bizning tərjimimiz toõra bolsa u «Təgikuxning qıraylık qanatlıri bolõını bilən, u heq uqalmaydu, ləylək qıraylık uqıdu» degən mənıdə (ləylək bolsa qong, aliqıpar, küqlük bir kux). Yənə bir hil tərjimisi: «Qanat uqliri həm pəyliri mehrıbanlıkını bildürəmdü?», yəni «Təgikuxning qanatlıri mehrıbanlıkını kərsətməydu, qünki u öz tuhumlırini yərgə saloqandin keyin ular bilən bəzıdə kari bolmaydu» degən mənıdə bolıdu. Təgikux toõruluk keyinki səhbitimizni kərüng.

Birak u pisant kilmioqandak turidu. □

¹⁷ Qünki Təngri uni kəm əkil kılqan,
Uningoqa danalığın bərmigən.

¹⁸ Həlbuki, u yügürüx aldida məydisini
yukirioqa kətürginidə,
At həm atlıqlarni kəmsitip mazak kılıdu. □

At

¹⁹ Sən atqa küq beoixlioqanmiding?
Sən uning boynioqa yəlpünüp turidioqan yaylini
kiygüzgənmidig?

²⁰ Sən uni həywətlik purkuxliri bilən adəmni
korkutidioqan,
Qekatkidək səkrəyidioqan kılalamsən?

²¹ U əxəddiylik bilən yər tatilap-zohqup,
Əz küqidin xadlinip ketidu,
Korallıq koxun bilən jəng kılıxka atlinidu.

²² U korkunqqa nisbətən külüpla koyidu,
Həqnemidin korkmaydu;
Kiliqning bisidin u yanmaydu.

²³ Okdan, julalığ nəyzə,
Gərzimu uning yenida xarakxiydu,

²⁴ U yərni aqqıq həm oqəzəp bilən yutuwetidu,

□ **39:16 «Balilirini özining əməstək baqrini kattıq kılıdu; uning tuqutining əjri bikaroqa ketidu, birak u pisant kilmioqandak turidu»** — əgər baxka həywanlar tögikuxning uwisini baykap qaloqan bolsa, tögikux ular tuhumlirimni yemisun dəp, bəzidə əzi tuhumlirini dəssəp qeqiwetidu. Keyinki səhbitimiznimu kərüng. □ **39:18 «U yügürüx aldida məydisini yukirioqa kətürginidə, at həm atlıqlarni kəmsitip mazak kılıdu»** — tögikux intayin tez yügürələydu, qəldə yaki qumluqta bolsa attin ittik mangalaydu. Uni owlax intayin təs.

Jəng kanayini bir anglapla həyajanlinip kinqinioğa patmay ketidu.

²⁵ Kanaylarning awazi bilənla u: «Ayhay!» dəydu,

U jəngni yirəktin purap bolidu.

U sərkərdilərnin tovlaxlirini, jəngqilərnin warkiraxlirini huxallıq bilən anglaydu.

Sar wə bürküt

²⁶ Sar sening əkling bilən uqamdu, Kənatlirini jənubğa qarap kerəmdu? □

²⁷ Bürküt buyruqung bilən yukirioğa pərwaz kəlip kətürüləmdu,

Uwisini yukirioğa salamdu? ■

²⁸ U qoram taxning üstidə makanlixidu, U taqning qokkisiyoğa kənidu,

Tik kiyanimu turaloqusi kəlidu.

²⁹ Xu yərdin u owni paylap baykiwalidu,

Kəzliri yirək-yirəklarni kəzitudu.

³⁰ Uning baliliri kən xoraydu;

Əltürülənlər nədə bolsa, u xu yərdə bolidu».

□ ■

40

Pərwədigar Ayupğa yənə səz kəlidu

□ **39:26** «**Sar sening əkling bilən uqamdu, kənatlirini jənubğa qarap kerəmdu?**» — bu ayət, bəlkim, sarning pəsillik kəqūxini kərsitudu. ■ **39:27** Yər. 49:16; Ob. 4

□ **39:30** «**Əltürülənlər nədə bolsa, u xu yərdə bolidu**» — bürküt həm sar toqruluk «koxumqə səz»imizni kərüng. «Mat.» 24:28nimu kərüng. ■ **39:30** Mat. 24:28; Luka 17:37

1 Pərwərdigar Ayupka yənə jawabən: —

2 «Həmmigə Qadir bilən dəwalaxidiqan kixi uningə təbiiyə qilməqçimu?

Təngrini əyibligüqi kixi jawab bərsun!» — dedi. □

3 Ayup bolsa Pərwərdigarəyə jawabən: —

4 «Mana, mən heqnemigə yariməymən; Sanga kandaq jawab berələymən?

Qolum bilən aqzimni etip gəptin qalay; ■

5 Bir qetim dedim, mən yənə jawab bərməymən; Xundaq, ikki qetim desəm mən qayta səzliməymən» — dedi. □

Pərwərdigar kinayilik səz qilidu

6 Andin Pərwərdigar qara quyun iqidin Ayupka jawab berip mundaq dedi: —

7 «Ərkəktək belingni qing baqla,

Andin Mən səndin soray;

Sən Meni həwərdar qiloqin.

8 Sən dərwəxə Mening həkümimni pütünləy bikarəyə kətküzməqçimusən?

Sən özüngni həkqaniy qilimən dəp, Meni na-toqra dəp əyibliməqçimusən? ■

9 Sening Təngrining bilikidək *küqlük* bir biliking barmu?

□ **40:2 «Təngrini əyibligüqi kixi jawab bərsun!»** — Ayup Hudani həkikətən (Uning muhəbbitidin gumanlinip) əyibligən. Biraq Huda uning səmimiyligini üç dostning qirayliq gepidin yahxi keridiqandək qilatti. ■ **40:4 Zəb. 39:9-10** □ **40:5**

«**Bir qetim dedim.... ikki qetim desəm...**» — Ayupning bu kəmtərlik sözi bəlkim «Mening səzlimə köplikidin alliburun qəktin exip kətti» degənlik boluxi mumkin. ■ **40:8 Zəb. 51:4, 6; Rim. 3:4**

Sən Uningdək awaz bilən güldürliyələmsən?

¹⁰ Kəni, hazır özüngni xan-xərəp həm salapət bilən beziwal!

Həywət həm kərkəmlik bilən özüngni kiyindürüp,

¹¹ Oʻzəzipingning kəhrini qeqip taxliqin,

Xuning bilən hərbi təkəbburning kəzigə tikilip qarap,

Andin uni pəsləxtürgin.□

¹² Rast, hərbi təkəbburning kəzigə tikilip qarap,

Andin uni boysunduroqin,

Rəzillərnə öz ornida dəssəp yər bilən yəksan

□ **40:11 «Oʻzəzipingning kəhrini qeqip taxliqin, xuning bilən hərbi təkəbburning kəzigə tikilip qarap, andin uni pəsləxtürgin»** — Hudaning küç-qudriti həm oʻzəzipi pəkətlə həqkaniy məxsəttə bolidu, hərgiz haliqanqə pəkət insanalarning məjburiy «ibadət»ioqə erixix üqün əməs. Məsilən, muxu yərdə təkəbburlarni dərhal həlak qilix əməs, ularoqə səwr-taqitini kərsitip, rəhim-xəpəkətkə erixix pursitini yaritip awwal: «Təkəbburlarni pəsləxtürüx»tə ixlitilidu.

kil!□

¹³ Ularni birgə topioqa këmüp qoy,
Yoxurun joyda ularning yüzlirini kepən bilən
etip qoyqin;

¹⁴ Xundak qilalisang, Mən seni etirap qilip
mahtaymənki,
«Ong qolung özüngni qutkuzidu!».

Begemottin aloqan sawaq

¹⁵ Mən sening bilən təng yaratqan begemotni
kөрüp qoy;

□ **40:12 «Rast, hər bir təkəbburning közigə tikilip qarap, andin uni boysunduroqin, rəzilləni öz ornida dəssəp yər bilən yəksan qil!»** — Huda Ayupni Öz alimining təhtigə olturuxqa təklip qilidu. Ayup bu orunda olturoqinida toqra həküm qikiralamdu, qikiralmamdu? Bu ix pəqətla küq-qudrət məsilisi əməs. Adəmdə «təkəbburlar»ni pəsləxtürüp, «rəzilləni öz ornida dəssəp yər bilən yəksan qilip» jazalioqudək danalixmu bolmisa, həmmə ixni bilgən bolmisa wə pütünləy adil bolmisa bolmaydu. Hudaning rəzillərnin yər yüzigə həküm sürüxidə Öz məksiti həm pilani bar. Əmdi uning bu pilanini qüxənmisə, hər bir adəmnin əhwalini ətraplix bilmisə, hata həküm qikarmay qalmaydu. Huda toqruqluq Injilda deyilgəndək: «Rəbbimiz Öz wədisini (yəni rəzillikni jazalax, Özining həqkanıy qiləqan kixilirini Öz yenioqa elixqa boləqan wədisini) orundaxni (bəzilərnin «keqiktürdi» dəp oyliqinidək) keqiktürgini yəq, bəlki həqkimnin qalax boluxini halimay, həmmə insanning towa qilixioqa kirixini arzulap, silərgə kəngqilik qilip wəqitni sozmaqta» («2Pet.» 3:9). Yamanlarning keyinrək towa qilixini kim bilələydu? Buni bilidioqan pəqət Hudadır. Ayupning qiyamət künidin əsasən həwiri yəq, həm Huda muxu yərdə uningə u toqrisida həqnersə demigən.

U kalidək ot-qəp yəydu. □

¹⁶ Mana, uning belidiki küqini,
Korsak muskulliridiki kudritini hazir körüp
koy!

¹⁷ U quyruqini kedir dərıhidək egıdu,
Uning yotılrıdiki sıngırlırlı bir-bırıgə qıng tokup
qoyulğan.

¹⁸ Uning səngəklırlı mısl turubıdəktur,
Put-kollırlı təmür qokmaqlarğa ohxaydu.

¹⁹ U Təngrı yaratqan janıwarlarınıg bexıdur,
Pəkət unıg Yaratquqıslı unıngğa Öz kılıqını
yekınlaxturalaydu. □

²⁰ Taqlar unıngğa yeməklık təmınləydu;
U yərdə unıg yenıdı daladıklı hərbrı haywanlar
oynaydu.

²¹ U sədəpgül dərəhlıkınıg astıdı yatıdu,
Qomuxluk həm sazlıqning salkınıdı yatıdu.

□ **40:15 «Begemot»** — ıbranıy tilıdıklı br söz. Uyoqur tilıqı bu söz ərəbqıdın qobul kılınğan bolup, «su etı» degən haywannı kərsıtıdu. Bırak muxu ayətlər təswır kılınğan haywan «su etı» əməs. Məsılən, 16-ayəttə unıg quyruqınıg kedırlı dərıhidək qong həm uzun bolıdıqanlıklı kərsıtılıdu. 19-ayəttə unıg haywanlar ıqıdə əng qongı ıkənlıkı kərsıtılıdu — demək, u bırhıl intayın qong othor haywan. Uning toqırsıdıklı ayətlərni yoqıp, yəkün qıqarsak, hazır nəslı kırıqınğan «brontosawr»ni (dinozavrning bır türlı) kərsıtıxlı mumkın. Bu zor qong haywanning uzunlukı 20 metr, eıqırlıkı 100 tonna qıqattı. Həzırkı zamanıdıklı alımlarning bolsa bəlkım bu hulasıgə qarxlı qıqıx mumkınqılıklı bolqını bılən, bu təswır əzı Ayupning dəwrıdə bu atalmıx «tarıhning ılgırı»dıklı haywanning unıg bılən zaman-dax bolqanlıqıqı qaltıslıspat kərsıtıdu. □ **40:19 «Pəkət unıg Yaratquqıslı unıngğa Öz kılıqını yekınlaxturalaydu»** — bu ayətnıg ıkıncı qısmını qünıxıx təs. Baxka hıl tərjımıslımu uqırlı mumkın.

22 Sədəpgüllüklər öz sayisi bilən uni yapidu;
 Əstəngdiki tallar uni orap turidu.

23 Qara, dərya texip ketidu, birak u heq
 hədukmaydu;

Hətta İordandək bir dəryamu uning aəziəə
 ərəkəxləp urulsimu, yənıla hatirjəm turiweridu.

24 Uning aldioəə berip uni tutqili bolamdu?

Uni tutup, andin burnini texip qülük ətüzgili
 bolamdu? □

41

Lewiatandin aloəan sawak

1 Lewiatanni qarmaq bilən tartalamsən?

Uning tilini arəamqa bilən *baəlap*
 basalamsən? □

2 Uning burnioəə qomux qülükni kirgüzələmsən?

Uning engikini tēmür nəyzə bilən texələmsən?

3 U sanga arqa-arkidin iltija qilamdu?

Yaki sanga yawaxlik bilən söz qilamdu?

4 U sən bilən əhdə tüzüp,

Xuning bilən sən uni mənggü malay süpitidə
 qəbul qilalamsən?

5 Sən uni kuxkaqni oynatkandək oynitamsən?

Dedəkliringning huzuri üqün uni baəlap
 qoyamsən?

6 Tijarətqilər uning üstidə sodilixamdu?

Uni sodigərlərgə bəlüxtürüp berəmdü?

□ 40:24 «...Uni tutup, andin burnini texip qülük ətüzgili
 bolamdu?» — begemotning əhmiyiti toəqroluk «qoxumqə
 söz»imizni kəruəg. □ 41:1 «Lewiatan» — yukirikə 3-bab,
 8-ayəttiki izahətni kəruəg.

7 Sən uning pütkül terisigə atarnəyzini sanjiyalamsən?

Uning bexiqə qanggak bilən sanjiyalamsən?!

8 Qolungni uningə birlə təgküzgəndin keyin, Bu jəngni əsləp ikkinqi undak qıluqı bolmaysən!

9 Mana, «*uni boysundurimən*» degən hərəkəndak ümid bihudiliktur;

Hətta uni bir kərüpla, ümidsizlinip yərgə qarap qalidu əməsmu?

10 Uning jeniqə tegixkə petinalaydioqan həqkim yoktur;

Undakta Mening aldimda turmaqı bolqan kimdur?□

11 Asman astidiki həmmə nərsə Mening tursa, Mening aldiməqə kim kelip «manga tegixlikini bərginə» dəp baqqan ikən,

Mən uningəqə qayturuxkə tegixlikmu?□ ■

12 *Lewiatanning əzaliri,*

Uning zor küqi,

Uning tüzülükxining güzəlliki toqruluk,

Mən süküt qilip turalmaymən.

□ **41:10 «Uning jeniqə tegixkə petinalaydioqan həqkim yoktur; undakta Mening aldimda turmaqı bolqan kimdur?»** — lewiatan insanqə əgıtidioqan əng uluq ix Hudaning Öz həywisini gəwdiləndürüxtur; insanlar lewiatanning uluqlukını həm tilsim kərəkəmligə qarap Hudadin əyminixi kerəktur. Oqurmənlərnin «qoxumqə səz»imizni kərükini ümid qilimiz.

□ **41:11 «Mening aldiməqə kim kelip «manga tegixlikini bərginə» dəp baqqan ikən»** — baxkə birhil tərjimixi: «manga kim awwal bir nərsə bərgənikən, andin «manga tegixlikini bərginə» dəp baqqan ikən?». ■ **41:11** Mis. 19:5; Qan. 10:14; Zəb. 24:1; 50:12; Rim. 11:35; 1Kor. 10:26, 28

13 Kim uning sawutluk tonini salduruwetəlisun?
Kim uning qox engiki iqigə kiriwalalisun?□

14 Kim uning yüz dərważilirini aqalalisun?
Uning qixliri ətrapida wəhimə yatidu.

15 Kəsirəqlirining səpliri uning pəhridir,
Ular bir-birigə qing qaplaxturuloqanki,□

16 Bir-birigə xamal kirməs yeqin turidu.

17 Ularning hər biri öz həmrahlıroğa
qaplaxkandır;

Bir-birigə ziq yepixturuloqan, heq ayrilmastur.

18 Uning qüxkürüxliridin nur qaknaydu,
Uning közliri səhərdiki kəpəktəktur.

19 Uning aqzidin otlar qikip turidu;
Ot uqkunliri səkrəp qikidu.

20 Kəmux gülhanəğa koyoqan kəynawatқан
kəzandin qikқан hordək,

Uning burun təkükidin tütin qikip turidu;

21 Uning nəpisi kəmərlərnı tutaxturidu,
Uning aqzidin bir yalkun qikidu.

22 Boynıda zor küq yatidu,

Wəhimə uning aldidə səkrıxıp oynaydu.

23 Uning ətliri kət-kət birləxtürülüp qing turidu;
Üstidiki *kəsirəqliri* yepixturulup, midirlimay
turidu.

24 Uning yüriki bəəyni taxtək mustəhkəm turidu,
Hətta tügməning astı texidək məzmut turidu.

□ 41:13 «...Kim uning qox engiki iqigə kiriwalalisun?» — baxқа nəqqə hil tərjımiliri bar, məsilən: — «...Kim uning ikki kūr qixliri iqigə kiriwalalisun?» yaki «...Kim uningəğa yügənni yeqinlaxturalisun?». □ 41:15 «Kəsirəqlirining səpliri uning pəhridir, ular bir-birigə qing qaplaxturuloqanki...» — baxқа birhil tərjımisi: «Uning pütin dümbisi kəsirəqlardur, ular bir-birigə qing qaplaxturuloqanki...»

25 U ornidin qozoqalsa, palwanlarmu qorkup qalidu;

Uning toloqinip xawqunlixidin alakzadə bolup ketidu.□

26 Birsı kılıqni uningqə təgküzsimu, heq ünümi yok;

Nəyzə, atarnəyzə wə yaki qanggak bolsimu bəribir ünümsizdur.

27 U təmürni samandək, Misni por yaqəqtək qəqlaydu.

28 Okya bolsa uni qorkitip qəqkuzalmaydu; Saloqə taxliri uning aldida pahaləqə aylinidu.

29 Tokmaqlarmu pahaldək heqnemə hesablanmaydu;

U nəyzə-xəxbərning tənglinixigə qarap külüp qoyidu.□

30 Uning asti qismi bolsa ətkür sapal parqiliridur; U lay üstigə qong tirna bilən tatiliqandək iz qalduridu.□

31 U dengiz-okyanlarni qazandək qaynitivetidu; U dengizni qazandiki məlhəmdək warəqxitidu;

32 U mangsa mangoqan yoli parkiraydu; Adəm *buzoqunlarni kərüp* qongqur dengizni ap'ak qəqlik boway dəp oylap qalidu.

33 Yər yüzidə uning təngdixi yoktur, U heq qorkmas yaritiloqan.

34 U büyüklərning hərqandiqoqə *jür'ət bilən* nəzər selip, qorkmaydu;

□ 41:25 «Uning toloqinip xawqunlixidin alakzadə bolup ketidu» — baxqə birnəqqə hil tərjimiliri uqrixi mumkin.

□ 41:29 «xəxbər» — bexi tikəndək boləqan uzun birhil nəyzə.

□ 41:30 «Uning asti qismi bolsa ətkür sapal parqiliridur» — yaki «Uning asti qismi bolsa, bəəyni qiyik taxlardur».

U barlik mœqrur haywanlarning padixahidur».

□

42

Pærwærdigarœa sirdax dost bolux

¹ Ayup Pærwærdigarœa jawab berip mundak dedi: —

² «Hæmmæ ixni qilalaydioqiningni, Hærkandak muddiayingni tosiwaloqli bolmaydioqinini bildim!

³ «Næsihætni tuturuqsiz sözlær bilæn hirælæxtürgæn kim?»

Bærhæk, mæn özüm qüxænmiqæn ixlarni dedim, Mæn æqlim yætmæydioqan tilsimat ixlarni eyttim. □ ■

⁴ Anglap baqqaysæn, sözlæp beræy; Mæn Sændin soray, Sæn meni hæwærdar qilœaysæn.

⁵ Mæn qulikim arkilik hæwiringni angliœanmæn,

□ **41:34 «U barlik mœqrur haywanlarning padixahidur»** — baxka birhil tæjimi: «U barlik mœqrur bolœuqilarning padixahidur». Oqurmænlæring lewiatandin aloqan sawaqlar toqruluk «kœxumqæ sæz»diki sæhbitimizni kœrœxini œmid qilimiz. □ **42:3 ««Næsihætni tuturuqsiz sözlær bilæn hirælæxtürgæn kim?» Bærhæk, mæn özüm qüxænmiqæn ixlarni dedim...»** — Ayup Hudaning (38:2) sorioqan soaliœa jawab bærginidæ, Hudaning Őzigæ æsli tænbih bærgæn sæzlrini kœbul qilip hatalikini ikrar qilip, jawab berip: — «Mæn!» degændæk, œzigæ bu jawabkarlikni alidu. Biræk yukirida deginimizdæk, uning œq dosti hæm Elihumu ohxaxla «næsihætni tuturuqsiz sözlær bilæn hirælæxtürgæn» idi, dæp qaraymiz. ■ **42:3**

Ayup 38:2; Zæb. 40:5; 131:1; 138:6; 139:6

Birak hazir kezüm Seni keriwatidu.□

⁶ Xuning üqün mən öz-özümdin nəprətlinimən, Xuning bilən topa-qanglar wə küllər arisida towa kildim». □

Əsligə kəltürülük

⁷ Pərwərdigar Ayupka bu sözlərnı kılqandın keyin xundak boldiki, Pərwərdigar Temanlıq Elifazoğa mundak dedi: —

«Mening qəzipim sanga həm ikki dostuñoğa qarap qozqaldı; qünki silər Mening toqramda Öz kulum Ayup toqra səzligəndək səzlimidinglar.□

⁸ Birak hazir ezünglar üqün yəttə torpak həm yəttə qoqkarnı elip, kulum Ayupning yenioğa berip, öz-özünglar üqün kəydürmə qurbanlıq sununglar; kulum Ayup silər üqün dua kılıdu; qünki Mən uni qobul kılımən; bolmisa, Mən öz nadanlıqliringlarnı ezünglaroğa qayturup

□ **42:5 «Anglap bakqaysən, səzləp berəy; mən Səndin soray, Sən meni həwərdar kılqaysən»** — bəzi xərhqilər bu sözlərnı Hudaningki (38:3, 40:7), Ayup pəkət ularnı nəkil kəltürüp əslitidu, dəp qaraydu. Ləkin bizningqə Ayup ularnı ezining qın kənglidiki gepi kılıp ixlitidu. □ **42:6**

«Topa-qanglar wə küllər arisida towa kildim» — qədimdə qattik towa kılıx, puxayman kılıx, matəm tutuxlar «topa-qanglar wə küllər arisida» olturux arqılık bildürülətti.

□ **42:7 «Mening qəzipim ... qozqaldı; qünki silər Mening toqramda Öz kulum Ayup toqra səzligəndək səzlimidinglar»** — Hudaning bu səzi, bolupmu «Mening kulum Ayup **Mening** toqramda toqra səzligən» degini, bizgə aqkuq bolup, üq dostning wə Ayupning bayanlıridin toqra wə natoqra yərlirini pərk etix üqün həkılık rol oynioşu.

berəy; çünki silər Mening toqramda qulum Ayup toqra səzligəndək toqra səzlimidinglar». □

⁹ Xuning bilən Temanlıq Elifaz, Xuhalıq Bildad və Naamatlıq Zofar üqəylən berip Pərwərdigar ularoqa deginidək kildi; həmdə Pərwərdigar Ayupning duasini qobul kildi.

¹⁰ Xuning bilən Ayup dostliri üqün dua qiliwidi, Pərwərdigar uni azab-qiyinqilikliridin qayturup, əsligə kəltürdi; Pərwərdigar Ayupqa burunqidin ikki həssə kəp bərdi. □

¹¹ Xuning bilən uning barlıq aka-uka, aqa-singil və uningoqa ilgiri dost-aqinə boləqanlarning həmmisi uning yenioqa kəldi. Ular uning əyidə olturup uning bilən billə tamaklandı; uningoqa həsdaxlıq qilixip, Pərwərdigar uningoqa kəltürgən barlıq azab-okubətlər toqrisida təsəlli berixti; həmdə hər bir adəm uningoqa bir tənggidin kümüx, birdin altun halka berixti. □

¹² Pərwərdigar Ayupqa keyinki künliridə burunqidin kəprək bəht-bərikət ata kildi; uning on tət ming qoyi, altə ming təgisi, bir ming qoxluq kalisi, bir ming mada exiki bar boldi.

□ **42:8 «Qulum Ayup silər üqün dua kildu»** — roxənki, Huda Ayupqa ixinidu, kəzi Ayupning dosti üqün dua qilixka razi bolidioqanliqioqa yetidu. □ **42:10 «Pərwərdigar uni azab-qiyinqilikliridin qayturup, əsligə kəltürdi»**

— ibraniy tilida: «Pərwərdigar Ayupni əsirlikidin əsligə kəltürdi». □ **42:11 «hər bir adəm uningoqa bir tənggidin kümüx, birdin altun halka berixti»** — axu waqıtta bəlkim tənggə-tilladək pul yok, pəkət altun-kümüx parqiliri boluxi mumkin.

13 Uningdin yənə yəttə oqul, üq kız tuoquldi. □

14 U kızlirining birinçisining ismini «Yemimah», ikkinçisining ismini «Kəziyə», üçinçisining ismini «Kərən-hapuk» dəp qoydi. □

15 Pütkül zeminda Ayupning kızliridək xunqə güzəl kızlarni tapkili bolmaytti; atisi ularni aka-ukiliri bilən ohxax mirashor kıldi. □

16 Bu ixlardin keyin Ayup bir yüz kırık yıl yaxap, öz oqullirini, oqullirining oqullirini, həтта

□ **42:13 «Uningdin yənə yəttə oqul, üq kız tuoquldi»**

— Pərwərdigar Ayupka «tirilix» toqruluk biwasitə heqkandak gəp kılmidi. Biraq tekisttə (10-ayət) mundaq deyilidu: — «Pərwərdigar uningə burunqidin ikki həssə kəp bərdi». Həyanlarning sani bolsa ikki həssə dərijidə kəpəytildi. Məsilən, əslidə uning yəttə ming qoyi bar idi; hazır uning on tət ming qoyi bar boldi, qatarlıqlar. Biraq əslidə uning «on balisi, yəni yəttə oqli, üq kızi» bar idi; hazır bolsa uning on tət oqli, altə kızi bar bolux kerəkku? Əməliyəttə u kıyamət künidə kaytidin əslidiki yəttə oqli, üq kızi bilən jəm bolidu. Xu qaşda u həkikətən on baliliklə əməs, bəlki yigirmə balilik bolidu. Ayup yeni balilirining oninçisi bilən tohtap kəlix bilən, bəlkim bu «ikki həssə» degən ix kəlgüsində qoqum bir tirilixni kərsitidu, mən əslidiki on səyümlük balamdin pəkət waqitlik ayrildim, dəp oylaxqa baxlıqan bolsa kerək. Xunga bizningqə tirilix toqruluk bu ixlardin bexarət aldi. Demək, «Pərwərdigar uningə burunqidin ikki həssə kəp bərdi» — kıyamət küni Ayup ularning tirildürülüxi bilənla yənila huxallik bilən ular bilən jəm bolup, on tət oqli, altə kızi bilən didarlıxip, «yeni asman, yeni zemin»da billə olturup oqızalınidu. □

□ **42:14 «Yemimah»** — «pahtək» degən mənida. «Kəziyə» — «darqın» (huxpuraklık bir hil ətir) degən mənida. «Kərən-hapuk» — «sürmə munggüz» (sürmigə toloqan bir munggüz) degən mənida. □

□ **42:15 «atisi ularni aka-ukiliri bilən ohxax mirashor kıldi»** — bəlkim yeni ailisi üçün minnətdarlıqini bildürux, yaki uning hazırkı baylıqlirining molluqini bildürux üçün xundaq kıloqan.

tətinqi əwladkıqə, yəni əwrilirini mu kərgən.
¹⁷ Xuning bilən Ayup yaxınip, künliridin qanaət
tepi aləmdin əttili.

**Muq ddes Kalam (y ngi yezik)
The Holy Bible in the Uyghur language, written in
Pinyin script**

Copyright   2010 Mukeddes Kalam - Uyghur Bible Translation Committee

Language: Uyghur tili (Uyghur)

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2021-09-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

b6bd0959-14d2-5233-b340-6f210a8f13c5